

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

להיות שונה, כמו כולם
מבט על מיניות, חניכה וזהות בקרב נערים ב"איגי"

חיבור זה מהווה חלק מדרישות לקבלת התואר
"מוסמך למדעי החברה" (M.A.)

מאת: אורן ברוקס
בהנחיית: פרופ' ניצה ינאי

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

להיות שונה, כמו כולם

מבט על מיניות, חניכה וזהות בקרב נערים ב"איגי"

חיבור זה מהווה חלק מדרישות לקבלת התואר
"מוסמך למדעי החברה" (M.A.)

מאת: אורן ברוקס
בהנחיית: פרופ' ניצה ינאי

תאריך: 30.1.2014 חתימת הסטודנט: _____

תאריך: 30.1.2014 חתימת המנחה: _____

חתימת יו"ר הוועדה המחלקתית: _____ תאריך: _____

תודות

אני רוצה להודות מקרב ליבי לחניכי איגי שפתחו את ליבם בפני, ולקחו אותי למחוזות ידע ורגש חדשים ולא ממופים. תודתי העמוקה למדריכים של הארגון שעזרו לי לנווט בעולם התוכן העשיר של איגי, אני מביט בכס בענווה והערכה כבירה. אני מכיר תודה לכלל ארגון "נוער גאה" בישראל, שמחקר זה נעשה בשיתוף אתו ובסיועו.

אני מבקש להודות למי שהסכימה לקחת אותי למסע שהוא כתיבת תזה, פרופ' ניצה ינאי. עוד טרם ידעתי במה כרוך הדבר, היה לי נהיר כי בעזרתך אוכל להוציא מעצמי ומהמחקר את המרב. אני אסיר תודה על כך שלימדת אותי להתעמק, לבקר, לכתוב, להתנסח, לשאול, לתקן ולדייק. אני שמח על כל הארה, דחיפה, תובנה והערה שקיבלתי ממך בשנים אלו. לאורך כל תהליך התכנון, הקריאה והכתיבה את היווית עבורי מקור השראה בלתי נדלה, ואני מודה לך שלקחת חלק כה משמעותי בעבודה זו.

תודה אחרונה ולא פחותה לבן זוגי מתן, שאף שכתיבה סוציולוגית זרה לו, תמך בי, חיזק אותי והרהר עמי ביחד בכל נקודות המפנה והמשבר שכתיבת תזה כרוכה בהן. תודה שאתה מאמין בי.

תקציר

עבודה זו בוחנת את חוויותיהם של חניכים, נערים בעלי נטיות הומוסקסואליות, בארגון נוער גאה בישראל, "איגי". באמצעות מחקר המבוסס על ראיונות פתוחים עם חניכים ומדריכים הפעילים בארגון, עבודה זו מנתחת את הפירושים הניתנים על ידם לנטייתם ולזהותם המינית, וכיצד אלו באים בממשק עם פעילות הארגון.

דברי המרואיינים מצביעים על קיומה של הומופוביה מופנמת בעברם, וקושי שחוו בצעירותם בקבלת נטייתם המינית. המחקר מראה כי בחירתם לבוא לפעולות הארגון מתבצעת בשלב בו הם כמעט ומגובשים בנטייתם המינית, ומבקשים, תוך רצון ליצירת קשרים חברתיים חדשים, ללמוד ולאמץ זהות מינית המרתיעה, ובה בעת מרגשת אותם. מחקר זה מראה כיצד סביבה בטוחה וקיומו של מרחב המעודד שיח חופשי, מאפשרים לחניכים לפרק את הסטראוטיפים החברתיים שהופנמו בקשר לנחיתות הומוסקסואלית, ובאמצעות למידה וחניכה מיתר החניכים והמדריכים, להציב מודל חדש של מיניות, אליו הם חשים שייכות ואף גאווה וייחודיות.

אימוץ מודל תנועות הנוער הישראלי על ידי איגי, מאפשר לחניכים למקם את הארגון, ובהמשך את עצמם, במקום שווה ליתר החברה, ובכך להתנער מאסוציאציות וקֶקשרים מורבידיים המשויכים מחד למסגרות תמיכה, ומאידך לנטיות הומוסקסואליות. בזמן שפרקטיקות תראפויטיות מתקיימות במהלך המפגשים השבועיים, המחקר מראה כי המשתתפים מדגישים את היות איגי תנועת נוער לכל דבר, ומעמידים את ה"כיף" במוקד פעולתם, ובכך תורמים לקישור החוויה ההומוסקסואלית לאספקטים חיוביים. ביסוס פעולות התנועה על דיונים ומשחקים חברתיים, מאפשר בחינת גבולות על ידי החניכים, ומביאים את החניכים לכדי יכולת ליצוק תכנים חדשים לזהותם, ולקבל על עצמם זהות "גאה", תרתי משמע. הבילוי באיגי, בו כולם לכאורה "שונים", מאפשר לנערים למקם את מיניותם במקום משני, וכך החניכים מאמצים תפיסה כי שונותם המינית היא אומנם משמעותית, אך לא מהווה חלק מרכזי, ובוודאי לא בלבדי, מזהותם, ובאופן זה הם למעשה יכולים להיות שונים, ולהיות "כמו כולם".

המחקר מצביע על אימוץ מודל זהויות גמיש על ידי החניכים, בו לכל אדם קיים מערך העדפות פרטיקולרי וסובייקטיבי, זאת תוך ערעור המודל הבינארי המקובל של הומוסקסואליות-הטרוסקסואליות. מודל זהויות שעטנזי זה, מאפשר לחניכים לשמור על אורח חייהם הקודם וסביבתם החברתית, תוך הרחבתה למרחבים חדשים. ההתייחסות למיניות כאל קשת של

אפשרויות הנתונה לשינויים והגדרות משתנות, הינו מודל המאומץ בחוס על ידי החניכים, ותורם ליכולתם לראות בין היתר את היציאה מהארון כתהליך אישי שאין להאיץ בו.

בעקבות זאת, אני מציע כי איגי, הנושא מאפיינים של קונפורמיזם הומונורמטיבי, הינו ארגון תומך ייחודי המקיים חניכה בה זהות מינית נלמדת, מתעצבת ומאומצת.

תוכן עניינים

1	מבוא
5	הקשר מחקרי ותיאורטי
9	מתודולוגיה
12	הערות רפלקסיביות
13	מבנה העבודה
14	שאלות של ייצוג מגדרי
19	לא לשכוח לא לזכור – רטרוספקטיביות של חניכים באיגי על גיבוש זהות מינית
25	הכיף הדואלי – על המתח שבין תנועת נוער לקבוצת תמיכה
25	אופני הגעה לאיגי
26	איגי כתנועת נוער
29	איגי כ"מגרש משחקים"
33	איגי כקבוצת תמיכה
39	סיכום
41	"מלחמת העולמות"? החניכה אל המרחב הלהט"בי
41	איגי כמרחב נפרד ובטוח
43	איגי כמרחב חיבור תרבותי
46	איגי כמרחב גאה חופשי
49	החניכה לקהילה הלהט"בית
51	"איזון העולמות"
54	סיכום
56	"לא הייתי בוחר אחרת", דיון בזהות
64	"יש לי דגל גאווה ענק ששוכב בארון", פומביות ופרטיות בחשיפה האישית
74	מיניות ללא מין? קונפורמיות השיח המיני
80	סיכום ומסקנות
84	ביבליוגרפיה

מחקר זה מבקש לבחון את הפירושים המוענקים לנטייה ולזהות מינית על ידי חניכים בקבוצות נוער של איג"י, והאופנים בהם אלו מקבלים משמעויות בהקשרים חברתיים של קהילה ופרט. בעבודה זו אני בוחר לעסוק בניתוח המנגנונים והאסטרטגיות המגויסים על ידי המרואיינים, נערים בעלי נטייה הומוסקסואלית הפעילים בקבוצות הנוער של ארגון איג"י, כדי להעניק תוכן ומשמעות לנטייה המינית אותה הם חווים, השונה מסביבתם. הבחירה הרצונית והאקטיבית לבוא לקבוצות הנוער של איג"י, הינה בחירה מסקרנת המעלה תהייה מדוע הנערים בוחרים ללכת לקבוצות אלה, מה הם התכנים הנלמדים והנדונים אליהם הם נחשפים, וכיצד אלו פועלים בדינמיקה עם תפיסות חיים נוספות של החניכים.

איג"י הינה עמותה ללא מטרות רווח, שנוסדה ב-2002 כחלק מהאגודה לשמירת זכויות הפרט, המייצגת את קהילות הלהט"ב בישראל. ב-2004 הפכה להיות עמותה עצמאית תחת עמותת "כמוני כמוך", תוך שהיא זוכה להכרה מצד משרד החינוך החל מ-2008. עמותת "כמוני כמוך" שינתה את שמה ב-2011 לשמה הנוכחי, "עמותת איג"י". לארגון, שמרכזו ב"מרכז הגאה" בתל אביב, מנכ"ל וחבר מנהלים המתווה את מדיניותו ויעדיו. איג"י מקיים יוזמות חינוכיות, מפעיל מועדון נוער בתל אביב ומנהל פורומים פעילים באינטרנט, אך ליבת הפעילות של הארגון היא ב"איג"י חברתי", שהן קבוצות הנוער.

במהלך יותר מ-10 שנות קיומו, הצליח הארגון להקים עשרות קבוצות של בני נוער בפריסה ארצית של 15 סניפים. המדריכים המתקבלים לארגון לאחר תהליך מיון, עושים זאת בהתנדבות לתקופה של לפחות שנה, כאשר הם מחויבים להיות בני 23 לפחות. נערים ונערות בני 14-23 הבאים לקבוצות אלו, מגיעים לפעולות המועברות על ידי המדריכים בשלל נושאים הקשורים לאקטואליה, חברה, חגי ישראל, וכמו כן תכנים הנוגעים לקהילה הגאה ולחווית הנטייה המינית השונה של הפרט. בעוד תנועות נוער היוו חלק אינטגרלי ומכונן בהווה הציונית עוד לפני הקמת המדינה, נדמה ואלו איבדו ממרכזיותם בישראל. הקמתו והצלחתו של איג"י, דווקא בזמנים שניתן לתאר כפוסט מודרניים והמאופיינים בטשטוש זהויות ועידוד אינדיבידואליזם, ממחישות כי הוא עונה על צרכים מגוונים של קהל רחב בקרב בני נוער, עליהם ארצה לעמוד בעבודה זו.

ארגון איג"י הוקם במטרה ליצור קבוצות חברתיות תומכות ומעצימות לנוער להט"בי, ולכזה המתלבט בקשר לנטייתו המינית, מתוך הנחה כי עבור נוער זה גיל ההתבגרות הינו חוויה מורכבת המאופיינת בהיעדר דמויות לחיקוי ובהתעמרות מצד החברה. איג"י מוצא חשיבות לקיומם של

קשרים חברתיים עם חברים החולקים אותה נטייה מינית, שלשיתנו, אלו מאפשרים לחניכים לקבל הזדמנות "להיות עצמם". כפי שהארגון מציין בחזונו: "דרך יצירת סביבה חברתית תומכת יאפשר הארגון ביטוי עצמי, קבלה עצמית וגיבוש זהות מינית שלמה ובריאה לכל חבריו. פעילות זו תעניק לכל נער ונערה תחושת שייכות לקהילה הגאה ולקבוצה חברתית גדולה ותתרום להשתלבות בחברה כולה ממקום של גאווה, חוזק והובלת דרך חדשה ביחס החברה לנוער הלהט"ב בישראל"¹.

אוכלוסיית הלהט"ב בישראל נאלצה, ועודנה נאלצת, להתמודד עם מאפיינים חברתיים שהקשו על קבלתה המלאה בחברה. מיקומם המרכזי של ערכי המשפחה, הדת והנצחתם של מודלים גבריים מיליטאנטיים ומאצ'ואיסטיים בחברה בישראל, מעודדים הלך רוח הומופובי (Kama, 2005; Kats, 2001). לחצים אלו על נערים בישראל רק נהיים בולטים יותר נוכח חובת הגיוס לצה"ל, שאף שאינם מופלים בקבלה לשורותיו, הם מהווים בסביבה הצבאית קבוצת סיכון כיעד לאלימות מילולית ופיזית (Kama, 2005; Shilo et al., 2006). כך, ניתן להבחין כי בקרב נערים הומוסקסואלים מתקיימת גרסיה במידת הפתיחות והחשיפה שלהם לגבי נטייתם המינית עם כניסתם לצה"ל (Shilo et al., 2006). מול מאפיינים שמרניים ומשפחתיים של החברה בישראל, מתקיימים בעשורים האחרונים תהליכים דינמיים המעודדים קבלה שווה של להט"בים בחברה, המאפשרים יצירת השוואה בין ישראל למדינות מערב מתקדמות; בהם שורת חקיקות ליברליות כלפי הקהילה הגאה האוסרות אפליה, נראות ציבורית רחבה ללהט"בים מחוץ לארון, ועליה בסובלנות כלפי להט"בים, בעיקר בקרב אוכלוסייה חילונית (Shilo & Savaya, 2011; Shenkman & Shmotkin, 2011).

לרוב, נוער להט"בי מאופיין כמי שצריך בנוסף לניהול אתגרי גיל ההתבגרות, להתמודד עם האתגר הכרוך בשונות מינית (D'Augelli, 2006; Floyd & Stein, 2002). ממצאים המראים כי גיל היציאה מהארון ירד בארץ ל-16, כמו במדינות מערביות רבות (Shilo & Savaya, 2012), יכולים אומנם להצביע על קבלה חברתית מתרחבת ללהט"בים, כפי שסאבין-וויליאמס טוען שמתרחש במערב (Savin-Williams, 2005), אך ייתכן ואין זה מעיד על חוסנם ובריאותם הנפשית של נערים הומוסקסואליים, או על הקשיים שהם חווים במהלך תהליך זה, ואלו נותרו מורכבים כבעבר (Shilo & Savaya, 2012).

¹ מתוך אתר איגי באינטרנט: www.igy.org.il/amuta

נוער להט"בי ישראלי חשוף להערות הומופוביות בבתי הספר, וזוכה למעורבות נמוכה של סגל החינוך ביצירת סביבה תומכת ללהט"בים (Pizmony-Levy et al., 2008). פיצמוני-לוי ואחרים (שם) מראים כי לא מתקיימת חשיפה לתכנים להט"בים במסגרות פדגוגיות, אלא רק על ידי מסגרות וולונטריות מצומצמות ותוכנית הלימודים בישראל נעדרת התייחסות להומוסקסואליות. כנגד תת ייצוג זה במערכת החינוך הישראלית, פועלים במדינות המערב שני מודלים עיקריים לתמיכה ויצירת שיח להט"בי לנוער; בריתות גיי-סטרייט ("Gay Straight Alliances") הפעילות בבתי ספר ופתוחות לקהל גיי וסטרייטי, ופעילויות של קבוצות תמיכה המתקיימות במרכזים קהילתיים.

בריתות גיי-סטרייט הינו מודל שצמח בבתי ספר בארה"ב החל מ-1988, ובזמן שבשנותיו הראשונות היה בתפוצה מצומצמת, בימינו הינו שכיח למדי, ומשמש בעיקר כמנגנון שנועד למנוע אלימות ותוקפנות כלפי להט"בים (Mercier, 2009; Rivers, 2011). מרסייר (שם) מתאר כיצד מערכת המשפט האמריקאית הגנה על חופש הביטוי, ואפשרה קיומן של קבוצות אלה גם במקומות שהתנגדו להן. קבוצות אלה שמות דגש על מניעת אלימות פיזית ומילולית כלפי להט"בים, ובאופן רחב יותר בקידום אג'נדה סובלנית המבקשת לקבל ולכבד כל תלמיד ותלמידה (שם). לי (Lee, 2002) מצביעה על כך שהשתתפות בקבוצה כזו מפחיתה לחצים האופייניים לנוער להט"בי, משרה עליהם ביטחון ומשפרת את יחסיהם עם סביבתם, ואף את הישגיהם האקדמיים. השתתפות בקבוצה כזו אומנם הופכת את בית הספר למקום בטוח יותר עבור חלקם, אך יחד עם זאת, קיומן משאיר את תכנית הלימודים הכללית "נקייה" מהתייחסות לסוגיות להט"ביות, ומבלי שתעלה דרישה לכך (שם), ובנוסף לכך, מכפיפה את הפעילות לסגל מוסד החינוך שלא דווקא תומך בפעילות מסוג זה (Fetner et al., 2012). כמו כן, ניתן להבחין כי נוכחות הקבוצות במסגרת הבית הספרית יכולה להיות שלילית מכיוון ומובילה לחשיפת התלמיד, ובכך מצמצמת את מי שיסכים להיות פעיל בקבוצות אלה (Lee, ibid.).

המודל המקביל בחו"ל לברית הגיי-סטרייט הוא קבוצות תמיכה הפועלות במרכזים קהילתיים. מחקרם של אלן ואחרים (Allen et al., 2012) מראה כי רוב התוכניות החוץ בית ספריות ממוקמות במרכזים גאים כלליים, אך יחסית לאוכלוסיית ארה"ב מספרן מועט ביותר. תכניות אלו מספקות שירותים של מועדון חברתי מפקח, וברוב המרכזים מתקיימים מפגשי תמיכה המנוהלים על ידי אדם בוגר. דרישות הקבלה למדריכים משתנות בין מרכזים אלו, ולרוב אין דרישת סף משמעותית כלשהי (שם). ברובן המוחלט של הקבוצות מועברים שיעורי לימוד

והעשרה, ביניהם יציאה מהארון, איידס ויחסי מין מוגנים ומיניות (שם). קבוצות אלה מאפשרות קבלת אמפתיה במסגרת תומכת של קבוצת השווים, דבר שנוער להט"ב לרוב מתקשה להשיג (Kohut, 1987; Detrie & Lease, 2007). תחושת השייכות לקהילה הגאה, שהקבוצה מאפשרת, מחזקת יצירתה של זהות חיובית ליחיד, ובכך לא רק מסייעת בצמצום לחץ פסיכולוגי, כי אם מסייעת ביצירת תחושת שייכות ומשמעות (Halverson, 2005; Herdt & Boxer, 1996; McCallum & McLaren, 2011).

מודל הפעילות של איגי דומה למודל השני המוכר בחו"ל, קרי, פעילות חוץ בית ספרית על בסיס שבועי המועברת על ידי מדריך לקבוצת חניכים. מחקר זה מבקש להרחיב את הידע אודות חוויות נוער להט"בי בישראל בזמננו, ולהאיר על קבוצות נוער אלו בניסיון לאפיינן. אף שנעשו מחקרים על נוער להט"בי בישראל בשנים האחרונות בהשתתפות חניכים מאיגי (בן-עמי, 2010; Pizmony-Levy et al., 2009; Kama, 2005; Shenkman & Shmotkin, 2011), מחקרים אלו היו ברובם כמותניים וניסו באמצעות שאלונים להבין את דעותיהם וחוויותיהם של נוער להט"בי בישראל. מחקרים אלו הצביעו על השפעות חיוביות שחווים נערים החשים שייכות לקהילה הגאה, והעלו ממצאים המעידים כי בני נוער המגיעים לאיגי חווים הפחתת לחץ, הגברת ביטחון עצמי ותחושת שייכות. יחד עם זאת, מחקרים אלו נעזרו בחניכים מאיגי כמעין מדגם לאוכלוסייה רחבה יותר, שהנגישות אליה מורכבת וקשה. אבקש לטעון כי המחקרים היוו מחקר בהשתתפות חניכים מאיגי, לא על חניכים מאיגי. פניה ישירה לחניכים תוך בחינת יחסם לאיגי, נשאלה רק במסגרות של סקרי שביעות רצון והצעות לשיפור ושימור שהארגון עצמו העביר, אך לא במסגרת אקדמית. כך, אני מעוניין לבחון מדוע נערים מגיעים לאיגי, מה הם לומדים וחווים, ואילו תכנים מועברים בפעילות של קבוצות הנוער. עבודה זו תנסה להבין כיצד מגדירים הפעילים את נטייתם המינית, ובאמצעות איזו טרמינולוגיה ועולם מושגים הם מפרשים זהות מינית. איגי עצמו כארגון לא זכה לזרקור מחקרי ישיר עד כה, ואני תקווה כי עבודה זו, המבקשת להאיר מעט מהדינמיקות בארגון זה, תהווה פתח למחקרים נוספים על ארגון זה, ומוסדות הקהילה הגאה כולה.

הקשר מחקרי ותיאורטי

ההגות והכתיבה אודות נטייה מינית, זהות מינית וגיל הנעורים, בהם אני מבקש לעסוק, מאפשרות הבנה נרחבת ומעמיקה של התופעה הנחקרת בעבודה זו. בו בזמן, אני מאמין כי קישור

פעילות חניכים הומוסקסואליים באיג' לקטגוריות אלה, תסייע בהרחבת הדיון אודותן, ובחינתן באור אחר.

המעבר מגילאי הילדות, שנתפשים כמוגנים ותמימים, לתקופת הבגרות, הינו מעבר שפעמים רבות מתואר כמעבר אל הלא נודע, המתאפיין בחוסר ביטחון, ובניסיון ליצור הלימה בין כלל ההזדהויות החברתיות לכדי "זהות אני" אחת שלמה (Ericson, 1968). במהלך שנים אלה חווה היחיד גם שינויים גופניים רבים הנוטים לעזע את יציבותו, דבר המוביל אותו לתוקפנות ורגישות יתר, אך במקביל לגמישות רבה באימוץ מסגרות ורעיונות חדשים (Levine, 1964). אומנם גיל ההתבגרות הינו מונח חדש יחסית, המובנה תרבותית באופן מובחן מ-1820, אך נדמה כי יש בו מספר מאפיינים אוניברסליים כשלב מעבר אל עבר חברות בחברה (Demos & Demos, 1969). תקופת הנעורים, אם כך, מובחנת כתקופה בה היחיד נדרש לבחון מחדש את המערכות אליהן הוא מקושר, ולבנות קשרים חדשים במארג החברתי הקיים. זו תקופה שמורגשת ונתפסת כתקופה קריטית, אף על פי שאנשים חווים שינויים בזהות במשך כל חייהם.

מוסד חברתי מודרני המבקש להעניק מסגרת ארגונית וחינוכית למתבגרים החווים תקופת "סערה ולחץ" זו, הינו תנועות הנוער. מתוך הכרה כי המסגרת החינוכית הבית ספרית ממלאת רק חלק מצרכי המתבגרים, תנועות הנוער מעניקות מסגרת המאפשרת דיאלוג בתוך קבוצת השווים, ומשמשות בימינו כמקום מפלט לבילוי ופנאי בתוך עולם הפכפך. בנוסף לכך, קיימת להן חשיבות רבה בחינוך הבלתי פורמלי כאמצעי להפוגה מהמתחים שגיל ההתבגרות מציב (כהנא, 1997).

מודלים שונים של תנועות נוער צמחו במרכז אירופה במאה ה-19, המעמידים אידיאל של קיום צעיר ועצמאי מחוץ למסגרות הבורגניות והרציונליות, תוך ניסיון להעביר מסרים חינוכיים ואידיאולוגיים (כהנא, 2007). כהנא (שם) מראה כיצד תנועות הנוער הציוניות צמחו ממורשת זאת, אך החל משנות ה-60 נפגעה יכולתן של תנועות נוער אלה לשמש מסגרת מוסדית המאפשרת חופש, ספונטניות ואוטנטיות. עבודה זו בוחנת תנועת נוער המעמידה בגלוי זהות מינית להט"בית כמרכז פועלה, ומתוך רצון להיות חלק מתהליך עיצוב זהות מינית זו, משתמשת בפרקטיקות מסורתיות של תנועת נוער. להבדיל מתנועות הנוער המסורתיות הנחלשות שחרטו על דגלן אידיאולוגיה ציונית שבליבה התיישבות, איג' מעמיד בלב עשייתו כינונה של זהות מינית, דבר הפונה לקהל רחב בקרב צעירים. שילוב סוגיות של זהות מינית, הרלוונטיות לצעירים להט"בים, בתוך מודל תנועת נוער המאפשר פורקן ובחינת גבולות, הינו במידה רבה חלק מהצלחתו.

כתיבתו של טרוידן (Troiden, 1979) ראתה בתהליך עיצוב הזהות כתהליך לינארי, שרובו נחוה במהלך שנות גיל ההתבגרות, כאשר לינאריות זו אותגרה במחקרים מאוחרים יותר

(Rosario et al., 2008; Floyd & Stein, 2002). בעבודה זו אתייחס לתהליך קבלת הזהות כמהלך חברתי, נרכש ומתמשך. זהות מינית נתפסת כאלמנט חברתי נלמד, שנקשר ומשווה לנטייתו המינית של האינדיבידואל. תיאוריות שונות מתייחסות להגדרה של נטייה מינית באופנים שונים; התיאוריה הביולוגית-אסנציאליסטית מניחה קיומה של העדפה מינית כקטגוריה ביולוגית-הורמונאלית המגלמת הבדלים מיניים ממשיים, עמוקים ומהותניים. תיאוריית ההבניה החברתית, לעומת זאת, רואה חלוקות מגדריות וסקסואליות כחלק ממערכת השיח החברתי על מין ומיניות. על פי תיאוריה זו, מיניות מתקיימת רק בתוך מסגרתו של שיח תרבותי, ובקיומם של יחסי גומלין בין ההיסטוריה של היחיד וההיסטוריה של השיח (גרוס וזיו, 2003). אלו הן שתי תפיסות מנוגדות שעדיין מהדהדות, לא רק בשיח האקדמי, כי גם בשיח הפופולרי, וגם לא אחת בזה האינדיבידואלי: האם אנו נולדים עם נטיות מיניות מוחלטות? האם יש השפעה לחברה בעיצוב הטעמים המיניים? שאלות אלו, המבקשות לפרק זהויות מיניות, מאיימות מטבען על להט"בים, שעצם בניית זהות זו הייתה תהליך מורכב עבורם (גרוס וזיו, שם). יחד עם זאת, ההבניה עצמה נתפסת לא אחת כהומופובית בעצמה, כאשר מי שנמשך לבן מינו מקוטלג ונופל קורבן להבניה השלילית המיוחסת למשיכה זו. מכאן שקיימת דואליות מתמשכת בין פירוק ומתן אישור במקביל, בתיאוריה הקווירית להגדרות זהות מינית.

חשוב לציין כי המשיכה הארוטית והרגשית לבני המין הנגדי או לבני אותו המין, הינה מרכיב אחד בלבד של הזהות המינית (Shively & De Cecco, 1977). לדעת החוקרים, קיימים שלושה ממדים נוספים לזהות מינית: המין הביולוגי המולד (זכר או נקבה), תפקידי מגדר (תפיסתו הפסיכולוגית של הפרט את עצמו כזכר או נקבה) ותפקידי מין חברתיים, שהם ההתנהגויות אותן התרבות מגדירה כנשיים או גבריים (שם). בעבודה זו ייבחן הממד שהעסיק את המרואיינים, והוא הנטייה המינית ההומוסקסואלית, וכיצד זו מוגדרת עבורם כזהות חדשה.

הגותו של פוקו (Foucault, 1978) השפיעה באופן נוקב על הבנת ההבניה המינית של זהות הפרט בקשרים סוציו-היסטוריים, שדרכם הבנה עצמית ובניית זהות מתקשרים באמצעות שיח. אם נבחן מחקרים שנעשו בתקופתנו הפוסט מודרנית, נמצא בין השאר כי פעמים רבות דיווחים עצמיים של נשאלים על זהותם המינית אינם חופפים בצורה מלאה את מגדרם או את גופם (גבר/אישה), וכי זהותם המינית קשורה יותר לדמיון. במחקרים רבים עולה כי פחות אנשים טוענים להזדהות עם קטגוריות של זהות מינית אחידה, ויותר מדווחים על פנטזיות או התנהגויות הומוסקסואליות או לסביות (Russell et al., 2009; Remafedi et al., 1998; Savin-Williams, 2001). כמו כן, חלק מאלו שמגדירים עצמם כבעלי זהות המאופיינת במשיכה הומוסקסואלית,

מגדירים עצמם בתקופות מאוחרות יותר בחייהם כהטרסקסואלים, ועל כן יש לראות בהגדרות אלו נזילות וברות שינוי. כך, אני מוצא שתרומתו המרכזית של פוקו (שם) למחקר זה, היא מתן האפשרות לראות את הזהות ההומוסקסואלית כמערך שהינו יותר ממתן ביטוי לתשוקות ואינסטינקטים טבעיים. הזהות היא המודעות למעשה, אבל הערך שניתן לה על ידי היחיד, והפירוש שהוא מעניק לה בתוך קטגוריות לשוניות דומיננטיות, הם היוצרים ומעצבים את חווית הזהות. מכאן, זהות מינית ניתנת להגדרה כהענקת משמעות (קונפורמית או מתנגדת) לאקטים מיניים מסוימים. התשוקות והדחפים האישיים שגבר הנמשך לגברים אחרים חש תחילה כחוויה אינטימית ואינדיבידואלית, מקבלים הגדרה לשונית חברתית מובחנת, הנותנת תוקף ומעניקה ערוץ פעולה תרבותי אפשרי למימוש או הסתרה יומיומיים.

באטלר (Butler, 1990) מוסיפה ממד נוסף לדיון זה, ומחלצת את הקטגוריה של מגדר כתהליך ייצור ממשטר של דימויי פנטזיה באמצעות משחק של נוכחות-העדר. כמו פוקו, באטלר (שם) מבחינה במטריקס תרבותי בו זהות מגדרית מקושרת ומתהדקת עם זהויות אחרות, כך שזהויות מסוימות אינן יכולות להתקיים עוד במשותף, וזאת משום שלדעתה המגדר, המיניות והתשוקה אינם עוקבים באופן סיסטמטי. ברם, החברה מאפשרת רק לתצורות מסוימות של שילובים להתקיים. תוך התייחסות לפוקו, באטלר (שם) רואה את המיניות כמערכת היסטורית מורכבת של שיח וכוח המנסחת את קטגוריית המין. היחיד הפועל והעושה, תהיה מיניותו נורמטיבית או לא, פועל ומובנה בתוך ודרך העשייה. באטלר (Butler, 2004) טוענת כי זהות מינית מובנית בשפה כקטגוריה לשונית המייצרת את הסובייקט הפועל באופן אליפטי, ונמצאת במתח מתמיד בין תשוקות סובייקטיביות לא מודעות לבין הנורמה ההטרסקסואלית, או הסדר החברתי ההטרונורמטיבי.

הנורמות ההטרונורמטיביות מקיימות פרקטיקת תיוג, המהווה כלי פונקציונליסטי לחברה המסמנת את גבולותיה, מאפשרת הפרדה בין ה"סוטים" ל"נורמליים" ויוצרת סף ברור בין המותר לאסור (מקינטוש, 1986). מקינטוש (שם) טוענת כי קיומו של התפקיד ההומוסקסואלי הבזוי פועל כדי למנוע התנהגות הומוסקסואלית אקראית, וכך, כאשר הומוסקסואליות לא התקבלה כמסלול חיים לגיטימי, שירת את החברה ככלי פונקציונלי של "אחר סוטה". אדריאן ריץ' (1980) טוענת מתוך דברים אלו, שלסביות היא תמיד קיום לעומתי, המתקיימת אל מול ההטרסקסואליות הכפויה, והציפייה הנורמטיבית של החברה לקונפורמיות מינית, כך שאין לראות בחירה חופשית בתהליך זה. כך, להיות לסבית, לדעת ריץ' (שם), כרוך במאבק ומלווה בקשיים, שלא ניתן לראות בהם אלא כפעולת שחרור של מהות אינהרנטית חזקה. ריץ' (שם) אומנם התייחסה ללסביות, אך

ניתן, לדעת, לייחס היגד זה גם להומוסקסואליות. לפעולת התיוג כוח עצום מכיוון וזו יוצרת נבואה המגשימה עצמה: היא מצדיקה את התנהגות ההומוסקסואל, פוטרת אותו ממועקת בחירה ונתפסת, יותר ויותר, כלגיטימית. מקינטוש (1986) מצביעה על כך שהומוסקסואלים מאמצים את התיוג והופכים אותו לכדי הוויה הוליסטית. מכאן שפעולת תיוג כהומוסקסואל היא אמביוולנטית במהותה, אומנם מזוהה כשלילית, אך מאומצת ומחוזקת על ידי אלו המקוטלגים על ידי החברה.

בעשורים האחרונים נטען כי לאור הפתיחות העולה במדינות רבות כלפי קיום אורח חיים הומוסקסואלי, ונראותם הגוברת של ייצוגים של קהילת הלהט"ב במרחב הציבורי, מצבם של נערים החווים משיכה חד מינית השתפר ונהיה בטוח יותר. החוויה ההומוסקסואלית המלנכולית והבודדה שתוארה בספרות, התחלפה בממצאים המעידים שהנוער ההומוסקסואלי, לא רק שאינו חש מאוים או מדוכא, אלא כלל לא חש שונה מסביבתו (Berman et al., 2012; Seidman, 2002; Savin-Williams, 2005). נטייתו המינית של נער החש מאוויים הומוסקסואלים נהייתה, לכאורה, לטריוויאלית ולמרכיב שולי בפסיפס הזהויות הרחב של הפרט. אל מול גישות אלו נטען, כי גם אם האיומים הפיזיים פחתו, וגיל היציאה מהארון הולך וקטן, נוער הומוסקסואלי חווה משברים וקשיים ממשיים המקושרים להומופוביה מופנמת ובושה. יתרה מכך, העדויות החיוביות הינן ממדינות מערביות ליברליות, בעוד בחלקו הארי של העולם, הכולל חלקים מאותן מדינות מערביות ליברליות לכאורה, מתקיימים עדיין מאבקים כנגד אפליה מינית, ובחלקן אנו אף עדים לרגרסיה (McDermott et al., 2008; Halperin, 2012; Halverson, 2010; Hetrick & Martin, 1987).

עבודה זו תבקש לבחון כיצד נוער להט"בי בישראל חווה את נטייתו המינית, וכיצד הגעתם של המרואיינים לפעולות בתנועת נוער גאה מאירים, הן על חוויתם כבני נוער מתבגרים המבנים את זהותם, והן על איגי עצמו, כארגון המבקש לתת לבני הנוער מקום למפגשים, רכישת ידע, רפלקציה, וחקירה עצמית וקבוצתית.

מתודולוגיה:

מחקר זה מבוסס על ראיונות פתוחים שערכתי בין סתיו 2012 לאביב 2013 עם פעילים באיגי, שכללו 6 מדריכים (3 בנים ו-3 בנות) ו-9 חניכים בנים. בעבודה זו בחרתי להתמקד בחקר נערים בנים המגיעים לפעולות בארגון, בזמן שאלו מהווים רק חלק מקהל היעד והמשתתפים של איגי. בחירה זאת מושפעת ממחקרים רבים המצביעים על חוויה שונה שעוברים נערים הומוסקסואליים מנערות לסביות, כאשר זו של נערים הומוסקסואלים על פי רוב קשה, מורכבת

וסבוכה יותר מזו של נערות לסביות, וזאת עקב קבלת תמיכה נמוכה יותר מסביבתם (Fox, 1995; Floyd & Stein, 2002). כך, בנים נוטים לעבור חוויות הקשורות לנטייתם המינית כמו יציאה מהארון, כחוויה דרמטית וקיצונית, בעוד אצל בנות חוויה זו מתוארת כנזילה ואמביוולנטית יותר (Gonsiorek, 1988-9). גונסיורק (שם) מראה כי סוציאליזציה מינית משפיעה על תהליכים אלו כבר מגיל צעיר. בנות מורשות לנהל טווח רחב יותר של אינטראקציות רגשיות, בעוד בנים פועלים בטווח מצומצם של הבעת רגשות. למעשה, בנים חווים קושי משמעותי בהבניית זהות, כאשר החברה מכילה ביטויים גבריים בקרב בנות, ומתקשה לעשות כן במקרה של ביטויים נשיים בקרב בנים (Martin, 1995; Jordan, 2010).

חרף ההתכנסות המשותפת של נערים ונערות תחת הגג של איג'י, בדומה למתרחש בהרבה ארגונים ומוסדות להט"בים אחרים, החוויה הסובייקטיבית של נטייתם המינית שונה בין נערים לנערות, וניסיון להעלות טענות שעיוורות להבדלים אלו נראה עבורי שגוי. אף על פי כן, למחקר רואיינו 3 נשים מדריכות, שתרמו להבנת מיקומן של סוגיות מגדריות בתוך איג'י, ותובנות אלו מצורפות בפרק זה תחת הכותרת שאלות של ייצוג מגדרי.

המדריכים והחניכים המרואיינים הם יהודים תושבי המרכז בעלי רקע חילוני (מלבד חניך דתי אחד), שניתן לשייכם למעמד הבינוני-גבוה בישראל. החניכים המרואיינים היו בגילאי 15-19, ברובם המוחלט בוגרי תנועות נוער ("הנוער העובד והלומד", "האיחוד החקלאי", "בני עקיבא" ובעיקר תנועת הצופים), וחלקם המשיכו להגיע לפעולות בתנועת הנוער האחרת בנוסף להגעה לפעולות באיג'י. המדריכים היו בני 23-32, כש-5 מתוכם היו בעברם חניכים באיג'י בעצמם. הראיונות נערכו במשך כשעתיים כל אחד, והתקיימו היכן שהמרואיינים בחרו לעשות כן, לרוב במקומות ציבוריים כמו בתי קפה, והיתר בבתייהם (ר' Herzog, 2005). הראיונות כולם הוקלטו ושוכתבו לאחר מכן, בהסכמתם המלאה של המרואיינים.

מחקר זה נשען על מסורת המחקר האיכותני, המבקש להבין את התופעות הנחקרות, כפי שמבינים אותן אלה הנוטלים בהן חלק, זאת תוך הבחנה ומתן חשיבות רבה להבנת ההקשר בו מתרחשת התופעה הנחקרת (שקדי, 2003). הנרטיב של האינדיבידואל, האופן בו הוא תופס את תהליכי חייו ועולמו החברתי, הינו לב ליבו של מחקר זה, שאינו מתמקד בעצם הגעת חניכים לתנועת איג'י כשלעצמה, כי אם במשמעויותיה והשלכותיה. באופן דומה, עבודה זו מבקשת להתמקד בחוויית החניכים באיג'י, ואופן ניסוחה על ידם. אף שאיג'י פועל בהעברת מסרים חינוכיים ואידיאולוגיים, אין בי רצון או כוונה לבחון אותו מתוך הנחה כי מאחורי הצהרותיו

המכילות והפתוחות קיימת מציאות סבוכה יותר, המפעילה מישנה של השלטת שיח או שעתוק חברתי. אני מבקש להשהות את ה"הרמנויטיקה של החשד" המחקרי (ריקר, בתוך מזרחי, 2012). חשדנות זו משמעה הנחה פרשנית מובלעת, כי מחקר יכול לגלות אינטרסים ויחסי כוח במנגנונים וארגונים, הסמויים מאלו הפועלים בשדה המחקר (שם). נהפוך הוא, עבודה זו תתמקד באופנים בהם החניכים, לכאורה משתמשים פסיביים בארגון, מייצרים פרקטיקות ארגוניות ויוצקים תוכן אינדיבידואלי, תוך כדי אינטראקציה ויחסי גומלין בינם לבין עצמם, ובינם לבין המדריכים.

ההגעה למרואיינים אלה הייתה בסופו של תהליך, שבתחילתו הסתמן כנואש ועקר. עם קבלת האישור הרשמי מרכז המחקר של באיגי, ניסיתי למצוא מי שדרכו תתאפשר לי כניסה ממשית לארגון, Gatekeeper (ר' וייט, 1998). פניה למכרים ממעגלי חברים קרובים ורחוקים אומנם זימנה לי מספר אנשי קשר אפשריים שתחילה נראו מבטיחים, אך רובם התבררו ככאלה שהדרכו בארגון לפני שנים רבות, והתקשו לספק תובנות מעמיקות או קשר לפעילים עכשוויים באיגי. איש המפתח שנמצא לבסוף למחקרי, התברר להיות ידיד ששימש כרכז אזורי באיגי, שבקלות העביר לי רשימת מדריכים, והציע לי לפנות אליהם ישירות דרך רשת הפייסבוק. הגרעין הראשוני של מרואייני הגיע מרשימה זו, שבהמשך בשיטת "כדור שלג", הובילה ליתר מרואייני.

אף שמחקר זה מבקש לראות כיצד חווים החניכים באיגי את הארגון, את מיניותם וזהותם, ראיתי בקיום ראיונות עם מדריכים פתח משמעותי להבנת תפיסות ודרכי החשיבה והפעולה של מי שמעבירים פעולות לחניכים מדי שבוע. כדי להבין ולפרש את השיח המתקיים באיגי, אני מוצא כי קיימת חשיבות רבה להבנת מי שמהווים עבור החניכים סוג של מודל. יתרה מכך, הסתבר לי כי רובם המוחלט של המדריכים היו חניכים באיגי בעצמם, ועל כן יכלו להאיר על חוויה זו בפרספקטיבה נוספת למחקר.

לאחר קיום מספר ראיונות עם מדריכים, הסתבר לי שכולם מכירים אישית את הרכז שהציע לי לפנות אליהם, ולמעשה הם כפופים לו ארגונית. גיליתי כי קיימת חשיבות רבה לכך שהייתי מיווד עם הרכז שלהם, ומכיוון שהזכרתי את שמו ואת העובדה שהפנה אותי אליהם, היה בכך מעין קבלת "אור ירוק" על כך שאני מראיין ראוי והוגן. היה זה במהלך ראיונות אלה שהסתבר לי כי מדריכים אלו חשופים לפניות רבות מצד סטודנטים המבקשים לראיין או לצפות בפעולה בארגון, ולפניות אלה הם מורגלים שלא להגיב. עם גילוי הקשר האישי בין הרכז באיגי לבין המדריכים התעורר בקרבי חשש שמא זה ישפיע או יטה את דבריהם, אך מכיוון ואופי המחקר לא נגע ישירות בסוגיות ארגוניות, ועבודת הרכז כמעט ולא השפיעה עליהם ישירות, ונגעה בעיקר

בסוגיות אדמיניסטרטיביות, אינני מוצא שיש בכך מלגרוע מהעושר הטקסטואלי שעלה מראיונות אלה.

שיטת כדור השלג המשיכה לשרת אותי במהלך שלב חיפוש המרואיינים, והחניכים שראיינתי היו למעשה חניכי המדריכים אותם ראיינתי לפני כן. אותו אישור על אמינותי הועבר הלאה, ולבקשתי המדריכים המרואיינים הציעו לחניכיהם להתראיין לטובת המחקר. שמות המתנדבים הועברו אלי, ואני בתורי פניתי אליהם באמצעות הפייסבוק לצורך הצגה כללית של המחקר, וקביעת מועד ומקום לראיון. המרואיינים היו נלהבים להתראיין על איגי, וגילו רצון לתרום למחקר שיביא את פועלו של הארגון על הכתב. ככלל, המרואיינים הדגישו לא רק עד כמה איגי יקר לליבם, אלא שהוא מקום חשוב.

תנאי שהציב בפני הארגון היה אי קיום תצפיות בפעולות לנוער. היעדרותי הפיזית מזירה זו נראתה לי תחילה ככזו העלולה למנוע ממני נגישות למידע סוציולוגי עשיר. הפעולות באיגי הן במידה רבה זירת המפגש המשמעותית ביותר של מחקר זה, בהן מתקיימים לא רק מפגשים פיזיים בין החניכים לעצמם ולמדריכים, כי אם מפגשים בין זהות, קהילה, האינדיבידואל והחברה. יחד עם זאת, אני סבור כי הראיונות אפשרו לי מידה גבוהה של הבנת דינמיקת המרחב והתכנים המועברים בפעולות איגי. יתרה מכך, עקב התמקדות מחקרי בשתי קבוצות נוער בלבד, הזדמן לי לא פעם לשמוע על אותה התרחשות ממש משלל נקודות מבט שונות. דמויות ששמעתי עליהם בעקיפין בראיונות ראשוניים, רואיינו על ידי בהמשך ואפשרו לי לראות את זווית ראייתם על אותו אירוע מתואר. כך למשל, סיפור חריג על יציאה מהארון שהתקיימה במהלך פעולה אחת, סופר לי על ידי המדריך שנכח בה, לאחר מכן על ידי המדריכה העמיתה שלו, בהמשך על ידי חברים של החניך ולבסוף על ידי החניך עצמו. כל אלה אפשרו לי במובנים רבים "להיות" באותו האירוע עצמו, מבלי להיות נוכח בו פיזית.

בעבודה זו נעשה ניסיון לתת במה לקולם של הנחקרים, כאשר דבריהם מהווים את מסד המידע ממנו מתבצע חילוץ המשמעות, שהם מעניקים לחוויות בהם שיתפו אותי. הבחירה במתודה זו נשענת על היותה שיטה פתוחה, דינאמית וגמישה, המאפשרת יצירה של שיח בין המראיין והמרואיין, בו האחרון מספר את סיפורו במילותיו שלו. אופי זה של ראיון הוביל לכך שאופי הראיונות השתנה אחד מהשני, עם סדר שאלות משתנה תוך מתן חירות להתפתחות השיחה לכיוונים לא מתוכננים. פעמים רבות סטו הראיונות וגלשו לנושאים אחרים, שלא תמיד היו קשורים ישירות למחקר (או לפחות בתחילה נראו ככך), ברם בחרתי שלא לקטוע את דבריהם או לכוונם לשאלות הליבה שלי.

מחקר מבוסס ראיונות הינו מחקר דינמי, ששאלותיו מתעצבות ומתחדדות משיחה לשיחה. כך, כל אדם רואיין אחרת, כשהידע והניסיון הנרכש מראיונות ראשונים הביאו לשינוי השאלות. עם הזמן, שאלות נוסחו בצורה אחרת, נוצרו שאלות חדשות ואחרות נשמטו. אף כי קולם של המרואיינים הינו חלק מהותי ואינטגרלי מעבודה זו, ובמקרים רבים אני בוחר להביא ציטטות ישירות של דבריהם, נאלצתי מטעמי בהירות ותוכן להביא רק קטעים בודדים מראיונות אלה. הבאת דברי המרואיינים נעשתה תוך ניסיון לשמור על המשמעות שהמרואיין ייחס לה, ולא להוציאה מהקשרה או להתעלם מרוח דבריו, ואני תקווה שעמדתי בכך.

הערות רפלקסיביות

על פי רוב חוקר בוחר לפנות למחקר העוסק בסוגיות בהן יש לו מידה של עניין וסקרנות, ולא פעם גם נגיעה אישית. המחקר באיגי, שהצית את דמיוני מרגע שבחרתי בו כעבודת מחקר, ממוקם עבורי בתפר שבין זרות ומוכרות. לפני שהתחלתי להתעניין בארגון ובפעיליו, ידיעותיי עליו הסתכמו בתיאור כללי של איגי, שאם הייתי נדרש להעלותו על הכתב, וודאי לא היה מתארך מעל לשורה. זרות זו מול הארגון אותו ביקשתי לחקור, הייתה חשובה עבורי, ואפשרה לי מידה רבה של הטלת ספק וסקרנות מחקרית. לחוקר חיצוני ישנו יתרון, בכך שהוא בעל יכולת למידה של דברים סמויים מן העין המשתייכים לשדה המחקר, דווקא משום זרותו (Bouchier, 1986). יחד עם זאת, אני רואה ומגדיר את עצמי כחלק מהקהילה הגאה, כך שהייתה לי הבנה והיכרות עם מושגים, חוויות והתלבטויות שמטרידים ומעסיקים מי שמכליל עצמו בקהילה זו. היבט זה היה חשוב עבורי במיוחד, מכיוון שחלקים מרכזיים בניתוח הראיונות התבססו על מתן פרשנות לדפוסים רטוריים. באמצעות המכנה התרבותי המשותף עם מרואייני, התאפשר לי להבחין בדפוסים לשוניים וקטגוריות מילוליות החורגות משימושן השכיח. כך, כשהתמקדתי במילים ובטרמינולוגיה עיקרית שעלתה מהראיונות השונים, ניסיתי לאתר ולחלץ משמעויות הניתנות להן מעבר למשמעותן הבסיסית. באמצעות ניתוח טקסטואלי זה ביקשתי לנסות ולהבין כיצד אלו מייצגים תהליכי חשיבה מורכבים הנטועים בתוך מסגרת לשונית ספציפית.

אני מאמין כי קרבותי היחסית לעולם המשמעויות והחוויות של מרואייני אפשרה במידה רבה פתיחות רבה יותר מצד נחקריי, כמו גם הבנה אינטימית יותר של החוויות וההתנסויות העוברות על נוער הומוסקסואלי. במקביל לכך, זרותי אל מול איגי כארגון אפשרו לי להציב שאלות ולחקור אותו מתוך סקרנות כנה. פעמים רבות מצאתי עצמי עם החניכים במצב כפול של זרות וקירבה, כאשר הסוגיה הכללית מוכרת לי, אך אופן ניסוחם והתנהלותם שונה כל כך משלי ומזיכרונותיי

שלי מהגיל שלהם. עיצוב זהות הומוסקסואלית בימינו באמצעות הפריזמה של תנועת איגי, הוא נושא שהרגשתי אליו קרוב וזר במקביל, וניסיתי להיעזר ביתרונות שלי לאורך הראיונות. מכיוון ולא הייתי חלק מהמנגנון הארגוני, המפגש של המרואיינים עמי היה חד-פעמי והובטחה אנונימיות למרואייני, אני מאמין כי זכיתי לפתיחות רבה מצד הפעילים בארגון, כמו גם מצד החניכים.

מבנה העבודה

מחקר זה נעשה בצורה אינדוקטיבית, כלומר מתוך דברי המרואיינים עצמם הועלו סוגיות המבטאות את חווית הנערים באיגי.

בפרק הראשון אסקור את האופן בו הנערים בוחנים בדיעבד את שנות עיצוב הנטייה המינית שלהם ו"גילוייה", עוד לפני הגיעם לאיגי. אקיים דיון באופן בו החניכים מנתחים תקופה זו, ובסיבות המובילות אותם "לא לשכוח, אך גם לא לזכור" עבר קרוב זה. בפרק השני אבחן את אופן כניסת החניך לאיגי, ואת המנגנונים המובילים לכך שאיגי נהפך ומתמקם עבורו כ"מקום של כיף". בפרק השלישי אנתח את הדרכים בהן כניסה אל איגי הינה כניסה ל"עולם חדש". אעמוד על האופנים בהם החניכים עוברים חניכה אל הקהילה הגאה, וכיצד זו מהווה עבורם מקום בטוח ומכונן, תוך רצון לשמירת איזון עם "העולם הסטרייטי" המוכר. בפרק הרביעי אקיים דיון בזהות המתעצבת או מתגבשת של החניכים, כתוצאה מהשיוך המתבצע בינם לבין הקהילה הגאה. בפרק החמישי אעמיד לדיון את היציאה מהארון כסוגיה מורכבת ולכאורה מלאת סתירות, המושפעת מזהותם ויחסם לקהילה, אך גם לוקה באוטונומיה לא מבוטלת. את הפרק השישי והאחרון אקדיש לבחינת האופנים בהם החניכים מתייחסים למיניות ולביטויים שלה. בכך, ארצה להראות כיצד ספקטרום זה של חוויתם וזהותם מאיר, כמו יתר הפרקים, על רצונם הכללי, המתואר בכותרת של עבודה זו, "להיות שונה, כמו כולם".

אני מודע לכך שעבודה זו לוקה בעיוורון מחקרי מסוים. התמקדותי בשתי קבוצות נוער בלבד מאזור המרכז, וודאי שלא תוכל להכליל או להעלות טענה מוחלטת על כלל הקבוצות באיגי, ואין בי יומרה לעשות כן. בחירתי לראיין רק חניכים בנים הייתה בחירה מודעת, אך הנשים קיימות ופעילות בארגון באופנים משמעותיים, שלא יכולתי ולא רציתי להתעלם מהם. התייחסות לסוגיות אלו מצורפת בסוף פרק זה. התמקדותי בשתי קבוצות נוער בלבד וודאי מצמצמת את טענותיי, אך לדעתי לא מחלישה אותן. איגי הינו מרחב מחקרי עשיר המקיים בתוכו אלמנטים של פריפריה-מרכז, דתיים-חילוניים, קבוצות בוגרות מול קבוצות צעירות, אשכנזים ומזרחיים, הנהלה, עובדים ומתנדבים, ואלו הן סוגיות מרתקות שמקוצר יריעת עבודה זו לא התמקדתי בהם.

שאלות של ייצוג מגדרי

קבוצות הנוער באיגי פתוחות בהגדרתן לכל המינים והמגדרים, אך שאלות ותהיות לגבי ייצוג עלו תוך כדי הראיונות, גם מצדי ולעיתים גם מהמראיינים עצמם. כאשר יש די משתתפים בקבוצה של איגי מתקיים פיצול, כאשר החלוקה לקבוצות מתבצעת לרוב על פי גילאים (14-18 ו-18-23), ומתעלמת ממאפיינים שיוכיים אחרים. יחד עם זאת בתל אביב מתקיימת גם קבוצה של נערות בשכבה הבוגרת. השאלה היא כמובן מדוע הנערות הבוגרות זקוקות לקבוצה נפרדת? עד כמה הן חוות חוויה שונה מזו של הנערים הבוגרים שהן מעוניינות בקבוצה משלהן? ואולי יותר מכך, האם אופי הפעולות והקבוצות באיגי לא מאפשר להן ביטוי חופשי ויצירת שיח הרלוונטי עבורן?

הגם שעבודה זו התמקדה, מסיבות שפורטו במבוא, בחקר נערים באיגי, הזדמן לי לראיין שלוש מדריכות, ביניהן מדריכה של קבוצת הבנות, וחניכה לשעבר בקבוצת הבנות שמדריכה היום קבוצה מעורבת. הזדמנות זו אפשרה לי הצצה אל מקומן של נשים בארגון, ואל האופן בו הן רואות את איגי. שירה, מדריכת קבוצת הבנות הסבירה לי מדוע יש צורך בקיומה של קבוצה כזו:

"נשים אוהבות להיות ביחד. התכנים של נשים הם תכנים שונים. כדי שאישה תרצה להישאר במקום מסוים, היא צריכה להרגיש שהיא מקבלת תוכן מסוים. זה נשמע מאד טריוויאלי, אבל כאן חוטאים, כי אתה אומר 'סבבה, טוב אני מעביר בסמינרים לצורך העניין, תוכן שהוא לכולם, רלוונטי לכולם. אם אני מדבר עכשיו על מודל של גיבוש זהות מינית, אני ואתה לא שונים פה'. אבל כדי שאני אקבל עוד איזשהו ערך מוסף, תנו לי עוד איזשהו תוכן שהוא רלוונטי רק לי. רק לי".

התוכן הנוסף ששירה חיפשה ויצרה הוא תוכן המתמקד בחוויה הלסבית, על הממדים הפנומנולוגיים, הפמיניסטיים והפוליטיים שלה. בזמן שבקבוצות הצעירות מתקיים דיון ער על זהות, קהילה ו"ארון", דבר שלטענתה חופף בין נשים לגברים, בגילאים הבוגרים יותר נשים לא מחפשות את המשותף, ותעדפנה להיות בקבוצה משלהן. שירה תיארה התכנסות של לסביות לקבוצות סגורות כסוג של התנהגות "טבעית" שלהן, כאשר החל מגיל 18 הן מביעות עניין הולך ופוחת בגברים בכלל ובהומואים בפרט. במסגרת הקבוצתית המבוססת רק על נשים, חלק מהתכנים אומנם היו קהילתיים במובנם הרחב, אך גם ניתנה התייחסות רבה יותר לנושאים כמו פמיניזם ומיקומן של הלסביות בתוך מבנה הקהילה הכללי.

שירה תיארה בפני את מה שהיא ראתה כרלוונטיות הולכת ודועכת של קבוצות מעורבות באיגי לנשים, ככל שאלה מתבגרות. במצב שכזה יש לתהות האם אחוזי ההשתתפות הנמוכים של

בנות באיגי, כפי שתוארו לי במהלך הראיונות, הם תוצאה של כך, או שמא יש דבר מה בהתנהלות הפעולות, המדריכים או אף הארגון עצמו שמביא, לעיתים קרובות, לרוב גברי במרבית הפעולות. גם שהארגון שואף שכל קבוצה תובל על ידי מדריך ומדריכה, הניסיון להגיע לשוויון מגדרי בקרב החניכים לרוב נכשל. מרבית החניכים הבנים לא נראו מוטרדים מתת ייצוג נשי בקבוצה, בזמן שהמדריכים היו חלוקים בדעותיהם לגבי הסיבה למיעוט משתתפות בפעולות. מתן המדריך סיפר על מיעוט הבנות בקבוצה שלו, וניסה להסביר זאת:

"בנות... אנחנו לא הצלחנו לענות לזה לעצמנו. הן לא מגיעות, לא יודע למה... או שיותר קל להן... החברה הרבה יותר סובלנית ללסביות, בתת מודע שלהם אפילו, זה יותר נורמלי לבן אדם סטרייט לראות שתי נשים הולכות יד ביד ומפגינות אהבה אחת כלפי השנייה, כי זה לא דווקא נעשה על בסיס הומו מיני רגשי. סתם חברות הולכות יד ביד. להורים יותר קל. ב'תהלי' ² רוב ההורים הם הורים לבנים לא לבנות. אלה של בנות, הם כאלה שממש ממש קשה להם, ממש קשה."

גם בקבוצות בהן היה ייצוג שווה יותר בין בנים לבנות, לא תמיד הצליחו המדריכים לציין סיבה שהובילה לכך. אורי סיפר: *"לא כיוונו לשם, פשוט זה היה המצב. זה גם בדרך כלל חבר מביא חבר, והבנות הביאו חברות שלהן, וככה זה בעצם זרם."* בכך בעצם אורי מסביר מעגליות שנוצרת כתוצאה מכך שהחניכים הנמצאים הם בנים ו"חבר מביא חבר", הרוב הגברי מזין את עצמו. עם זאת, קשה להבין מכך מה הוביל לרוב הבנים מלכתחילה.

מבין המדריכים בלט דניאל, שראה את ההצלחה הכי גדולה שלו כמדריך בכך שהצליח לשמור על קבוצה מעורבת ביחסים שוויוניים פחות או יותר, בין בנים לבנות. כשנשאל מדוע מדובר במאמץ כה גדול, ושקבוצות אחרות לא מגיעות לכך, השיב שתחילה יש להבין שאין זה מובן מאליו שהומואים ולסביות יחפשו וימצאו מכנה משותף. החיפוש אחר קשרים חברתיים ואינטימיים דווקא מרחיק בין שתי הקבוצות הללו, עד כדי שיעדיפו חברות עם סטרייטים/ות מאשר אחד עם השנייה. בניסיונו להגדיל את כמות הבנות המגיעות לפעולות, הוסיף תכנים פמיניסטיים. מכיוון ונוצר מצב בו היה עם מדריך בן נוסף, דווקא עלתה לו המודעות לכך שהקול הנשי מושתק, וכך ניסו להתאים את הפעולות כך שיעניינו גם בנות, דבר שלדעתו הצליח:

"אנחנו שני מדריכים, איך אנחנו נדאג שלבנות יהיה מקום? לשמחתי, עופר היה ביחד איתי, מאחורי ולצידי ממש, ברעיון של לקדם פמיניזם. וממש דחפנו את זה לפעולות, פעולות ספציפיות על פמיניזם למשל. ואני חושב שזה חלק מהסיבה שבאו יותר בנות, שזה קצת מצחיק כי שנתיים לפני זה הייתה להם מדריכה לדבר איתה, אבל יכול להיות שבגלל שהיא הייתה, הרשינו לעצמינו

² תהלי' הינה עמותת תמיכה להורים לילדים להטי"בים

ליפול לנושאים שקשורים להומואים, שזה מאד קל כי איידס זה להומואים ולא ללסביות, ללסביות אין טעם לדבר על איידס, מחלות מין בכללי יש המון, אבל איידס לא ממש. ההיסטוריה נכתבת על ידי גברים וההיסטוריה של הומואים מאד ארוכה ומתמשכת."

ניתן לקרוא בדברי דניאל נקודה משמעותית על האופן בו בנות פועלות באיגי בפרט, ובקהילה הגאה בכלל, כאשר נראה וקיים מיעוט בנות מתנדבות בתוך הקהילה. דניאל תלה זאת ב"תרבות של חוסר שוויון" בה הקול הגברי גובר ומשתיק את הנשי, ומכאן הן מעדיפות שלא לקחת חלק במרחב הקהילתי, אלא "להסתגר" בקהילה משל עצמן. שירה, מדריכת קבוצת הבנות, החליטה לעזוב את איגי בטריקת דלת, אחרי מה שהגדירה כתת ייצוג נשי והיעדר שקיפות במנגנונים הארגוניים של איגי. בראיון איתה טענה לכך שהארגון לא מפרסם דוחות כפי שמלכ"ר צריך לעשות, וכי בין חברי הוועד יש תת ייצוג בולט לנשים, טרנסקסואליים וביסקסואלים. את הסיבה למיעוט מתנדבות באיגי תלתה הן במצבן הכלכלי הנחות אל מול גברים, אך יותר מכך ביחס של הארגון כלפיהן, והרי כן ניתן למצוא נשים רבות המתנדבות חרף נחיתותן הכלכלית, אך דבר זה מתקיים בארגונים אחרים. פיטורי מנהלת הפעילות הארצית של איגי³, עמה שירה הייתה מיוחדת, הביאו אותה לנקודת שבר והובילה לעזיבתה את הארגון אחרי שנים רבות בהן הייתה פעילה מרכזית.

נראה שמיקומה של שירה בנקודה היררכית גבוהה יותר, קרבתה להנהלה והשנים הרבות בהן הייתה פעילה בארגון, חשפו אותה להתנהלויות ויחסי כוחות שהפריעו לה עד כדי עזיבת הארגון. כששוחחתי עם מדריכות אחרות על מקומן של נשים בארגון, הן הבליטו את ההפרדה שהן עושות בין הקבוצה והפעולות לבין הארגון והנהלה. כשנשאלו על כך, בחרו שלא להתעמק בסוגיה של הדרת נשים אם זו קיימת או לא, ופעמים רבות ביטלו אותה על הסף. המדריכות התמקדו ברמת הקבוצה ותרומתן לחניכים, תוך התרחקות בולטת מכל מה שנעשה ברמות ארגוניות גבוהות יותר. נופר סיפרה:

"הקטע בקבוצות קטנות {הוא} שאתה יכול לבחור להיות חלק מהארגון, ובוזה לקחת יותר חלק בשיבות, שולחנות עגולים ודברים כאלה, ואתה יכול לבחור להישאר בקבוצה שלך במחוז שלך, וזהו, וזה כאילו כל הארגון בשבילך. ואני הייתי יותר מאלה, לא היה לי ממש זמן להתעסק בכל מיני עניינים של הארגון עצמו. אז הדרת נשים לא היה לי, חוץ מזה שהייתי הבחורה היחידה בכל המחוז."

³מתוך "הארץ": www.haaretz.co.il/news/education/1.1851551

אף שהייתה הבחורה היחידה במחוז (ריכוז של מספר קבוצות על פי אזור גיאוגרפי), לא ראתה זאת כהדרת נשים. כשנשאלה על הקושי למצוא מדריכות טענה כי למרות שייתכן והארגון משדר "משהו", נשים רבות לא מרגישות שייכות לקהילה, וביחד עם הקשיים הפיננסיים הן אינן מוצאות משאבים לבוא ולהתנדב. כאשר נשאלו על הטענה להדרת נשים, יתר המדריכות אמרו כי הן בוחרות "לא להתעסק בזה", ושהן אינן יודעות בדיוק מה קרה בתהליך פיטורי מנהלת הפעילות. את הסיבה להמשך בואן להדרכת פעולות ראו בהתמקדותן בחניכים והחניכות. למעשה, כלל המדריכים העידו על פער רב בין איגי "של השטח" לבין איגי "ההנהלה", כאשר הם מרגישים נתק רב בין שני הצדדים הארגוניים הללו, והם בוחרים להתמקד בפעילויות של הקבוצה שלהם, ולא במה שהגדירו כפוליטיקה.

ייתכן וכדי למשוך בנות לפעילויות באיגי אין הכרח בהעלאת יחס המדריכות מול מדריכים, מכיוון שכפי שמצאתי, עלתה תמונה בה פעמים רבות בנות הרגישו יותר בנוח עם מדריך, ולא עם המדריכה שלהן, ולהפך. יש והעלאת הדיון על צרכים שונים למגדרים שונים יאפשר לפתח פעולות על ספקטרום רחב יותר, שבחתך שנתי יפנו ויעניינו צעירים כמו גם צעירות. נראה שאין לראות קיומו של "מסלול" גילוי, למידה והזדהות עם נטייה מינית, ככזה שפועל באופן זהה למגדרים השונים. אל מול מחקרים המצביעים על נזילות גבוהה של נטייה מינית בקרב נשים, וכזו המאופיינת אצלן במרחב אפור רחב יותר בין הומוסקסואליות להטרוסקסואליות (Diamond, 1998; Savin-Williams, 2005), ייתכן וקבוצות הפועלות במודל של איגי רלוונטיות לנשים פחות. אם יש בכניסה לקבוצה של איגי משום הצהרה על זהות שהתגבשה כבר ורצון ללמוד עליה עוד, מי שחוזה נטייה שאינה דיכוטומית תתעניין פחות בהגעה ופעילות בקבוצות להט"ביות. יחד עם זאת מחקר מעמיק ראוי שיעשה על מקומן של הנשים בתנועת הנוער הגאה.

לא לשכוח, לא לזכור – רטרוספקטיביות של חניכים באיגוי על גיבוש זהות מינית

הנושא בו אני מתעתד להתמקד בפרק זה, הינו התקופה שקדמה להגעת הנחקרים לאיגוי. אף שעבודה זו בוחנת את התהליכים שחווים בני הנוער כחלק מפעילותם בארגון הנוער הגאה, אין לנתק את חווית החניכים באיגוי מהקשרו הרחב של נרטיב ההתבגרות שלהם. אבקש לבחון את האופן בו החניכים מתארים וזוכרים את תהליכי עיצוב וגיבוש נטייתם וזהותם המינית, ובאמצעות כך, לעמוד על השיח בתוכו פועלים החניכים. בעזרת ניתוח הדפוסים הרטוריים בהם בחרו המרואיינים להתייחס לעברם, ארצה לבחון את מידת הקבלה והפתיחות שהחניכים חשו בסביבתם.

בקרב מדינות רבות בנות זמננו, ניתן לזהות קיומן של מגמות המאפשרות מתן ביטוי רב יותר וקבלה נרחבת יותר של מיעוטים מיניים. החברה המערבית עוברת שינויים היוצרים אפשרות לפתיחות וקבלה של מגוון מגדרי-מיני שלא הכרנו בעבר (Giddens, 1992). סאבין-ווילאמס (Savin-Williams, 2005) מזהה מגמות אלו בחברה, ומנסה לערער על התפיסה המקובלת במחקר, הרואה נוער הומוסקסואלי כמדוכא, מבודד ובעל נטייה להתמכרויות ולאובדניות. מחקרו מצביע על כך שהנוער בעשורים האחרונים במערב הינו נוער אחר, המשוחרר מקביעה דטרמיניסטית בינארית אודות זהות מינית, וכי חווית המתבגר ההומוסקסואל הינה חיובית יותר ממה שהיה מקובל להניח, ודומה לזו של נוער הטרוסקסואלי. יתרה מזאת, סאבין-ווילאמס (שם) מצביע על כך שרוב המחקרים שתיארו תמונה עגומה של נוער הומוסקסואלי היו מחקרים שחקרו קבוצות תמיכה, ולפיכך אין זה מפתיע שבהן נמצא נראות גבוהה יותר למחשבות אובדניות, בעוד שלשיטתו מרבית הנוער הלהט"בי חווה התבגרות חיובית בהרבה. מחקרים אחרים הראו כי למרות החקיקה המתקדמת ותמיכה הולכת וגוברת בהכרה בזוגיות חד מינית, בעיקר אצל נשאים צעירים, המיעוטים המיניים עדיין חווים סטיגמטיזציה ודחיקה לשוליים (McDermott et al., 2008; Halperin, 2012; Halverson 2010; Hetrick & Martin, 1987). לדעת חוקרים אלו, ההומופוביה עדיין דומיננטית בחווייתם הסובייקטיבית של נערים ונערות להט"בים, וכתוצאה מכך ניתן למצוא בקרבם שיעורים לא פרופורציונליים של התנהגות עצמית הרסנית, מחשבות אובדניות וניסיונות התאבדות.

פיצמוני-לוי, שילה ופנחסי (Pizmony-Levy et al., 2009) ניסו לבחון כיצד חווה המתבגר הישראלי ההומוסקסואל את סביבתו ותהליך התבגרותו. מסקרים שניתחו עלו ממצאים

הסותרים לאלו של סאבין-ווילאמס (Savin-Williams, 2005). החוקרים מצאו כי דווקא שכבת הגיל הצעירה ביותר היא הפעילה ביותר בקרב ארגוני הקהילה הגאה ובולטת באקטיביזם, ובכך קשה לראות בהם כמי שמרגישים שההבדלים בינם לבין בני נוער אחרים מתרופפים ונעלמים. יתרה מזאת, בני הנוער הצעירים בשכבת הגיל שנולדה אחרי 1985 עדיין חווים את תהליך היציאה מהארון כחווייה מטרידה ומלחיצה עבורם ועבור משפחתם, ורואים את מוסדות הקהילה הלהט"בית כמי שנדרשים לתת סיוע וייעוץ בנושא זה, יותר מכל פעילות אחרת. האם ניתן להבין ממחקרם בישראל כי בתקופה שניתן לייחס לה ליברליות חוקתית כלפי להט"בים, ותמיכה ציבורית הולכת וגוברת בישראל לזכויותיהם של מיעוטים מיניים בכלל ונוער להט"בי בפרט (Shilo, 2005), עדיין חווים נערים הומוסקסואליים בישראל חוויות שליליות משמעותיות הקשורות ישירות לתהליך היציאה מהארון וגיבוש הזהות המינית שלהם? ואם כן, כיצד ממשיגים הנערים את הפער בין הקבלה החברתית המתרחבת לבין מצוקתם האישית?

בחינה מדוקדקת של סיפורי המרואיינים מעלה שלל חוויות שליליות ומעיקות מ"התקופה ההיא", הזמן שקדם להגעה לאיגי ולתחילת תהליך היציאה מהארון, אך היא מומשגת אצלם בעיקר כעבר רחוק כאוב. אומנם המרואיינים ענו בקצרה ובלקוניות על התקופה שקדמה לאיגי, אך גם מדבריהם הקצרים עלתה פעמים רבות באופן אקראי תמונה קודרת על תקופת הקבלה העצמית. כך התחוור לי כי לשני חניכים הייתה הפרעת אכילה משמעותית, שלישי היה לאורך תקופה ארוכה על תרופות פסיכיאטריות, ורביעי שקל התאבדות לא פעם. דברים אלו נאמרו לרוב כבדרך אגב ובלי משים, ויש שהתעקשות רבה יותר מצדי הייתה מגלה קשיים נוספים בקרב מרואיינים אחרים. הגנה ואחרים (Hegna et al., 2007) מצביעים במחקרם על כך שנער הומוסקסואל הגדל בחברה מערבית בת זמננו חווה סכנות הנובעות פחות מתגובות שליליות בסביבתו, אלא כתוצאה מכניעה ואימוץ השיח הרווח בו גדל והתחנך, שיח מבטל המעמיד את ההומוסקסואליות במקום נחות. ביטוי לכך שהקושי הנחוה הינו פעמים רבות מופנם ולא בא מהזולת באופן גלוי, ניתן למצוא בדבריו של אחד החניכים: "אני לפעמים מרגיש יותר לא בנוח מאנשים, משהם מרגישים לא בנוח איתי, בגלל שאני הומו".

הלפרין (Halperin, 2012) מראה כיצד גם בימינו ילדים חשופים מגיל צעיר, לא רק לשיח מגדרי, אלא לקונבנציות מוגדרות אודות סוגי התנהגות ואינטראקציה חברתית מקובלים, וכמו כן לאופני הבעת רגשות המדירים אופני חיים קווירים. להיות הומוסקסואל, לדידו, הינו מצב חברתי, ואין לבחון זאת רק באמצעות פרספקטיבות פסיכולוגיות או ביולוגיות. בדומה למעמד או

לאום, להיות "גיי" הינה חוויה תרבותית ותופעה קולקטיבית, להבדיל מהומוסקסואליות שהינה המשיכה המינית גרידא (שם: 322). ילדים הומוסקסואליים או "פרוטו-הומוסקסואליים" כהגדרתו, חווים ניכור ותחושת שוני מסביבתם ומהכללים החברתיים אותם הם רוכשים ולומדים, זאת כיוון ואלו מתנגשים עם חוויתם התרבותית האינדיבידואלית. מכאן שלדעת הלפרין (שם) אין מצבם של ילדים ונערים הומוסקסואליים טוב מבעבר, כי אם כך הדבר, "מדוע הם מתאבדים כשמוציאים אותם מהארון?" (שם: 415). נדמה שבחירת המילים הנוקבת של הלפרין (שם) לא באה לטעון לאובדניות כה מוחלטת בחויית היציאה מהארון או ה"אאוטינג"⁴, כי אם רצון שלו לצאת חוצץ כלפי טענות המבקשות לתאר את מצבם של בני נוער הומוסקסואליים בימינו ככזה שהשתפר באופן משמעותי.

כאמור, מרבית המרואיינים לא הרחיבו בדיבורם על רגע "גילוי" הנטייה המינית והפרשנות שהקנו לה. מולם בלט בועז, שהגיע לאיגי בתור "סטרייט" תומך ומזדהה, "גיי פרנדלי" כהגדרתו, עד שיצא מהארון כביסקסואל מספר פעולות לאחר מכן. התהליך שחוה היה יוצא דופן בהשוואה ליתר החניכים, וייתכן שזכרוננו הטרי מחוויה לא רחוקה זו, ועצם הקושי הנוכחי שלו מול הוריו, הביאו אותו לתאר בקלות רבה יותר את הכאב שחוה נער מתבגר המגלה על עצמו נטיות שאינן הטרוסקסואליות:

"זה היה ברור לי, אבל לא רציתי להשלים עם זה. כמו שאומרים לך, זה קצת מגעיל להגיד, אבל יתקשיב יש לך סרטן. אז אתה נכנס לשוק, 'לא, אין מצב, זה לא קורה לי'. זה משהו שהחברה בכלל לא מקבלת. לא רציתי, לא רציתי את זה, זה לא החיים שרציתי, ככה לא דמיינתי את החיים שלי. זה לא מה שחלמתי עליו בגיל 12 כשהתחלתי לתכנן הלאה. לא חשבתי על זה, חשבתי להיות כמו כולם, להיות נורמלי, להקים משפחה עם אישה וילדים, לא היה את הספק בכלל."

דבריו של בועז, המקבילים את הגילוי העצמי של נטייה מינית הומוסקסואלית לגילוי סרטן, מעידים עד כמה עמוקה הפנמת השיח החברתי המעמיד במקום נחות זהות מינית שונה. הנורמות החברתיות, כפי שבוועז בן ה-12 הבין ופירש, מיקמו את תחושותיו במקום חריג ובמידה רבה חסר תקווה.

באטלר (Butler, 1990) טוענת כי הסובייקט הוא תולדה של שדות שיח המוכפפים על ידי כללים השולטים על הטענה לזהות. אם נאמץ את קו מחשבתה, ניתן למצוא באמירה זו את חששו של המרואיין מההשלכות של התשוקות שחש, בהינתן השיח בו הוא מתקיים. למעשה, שלב ההכרה בנטייה מינית מתרחש לא במעשים, אלא בהעלאת מודעות לרצונות ולתשוקות ובפירוש

⁴ חשיפה פומבית של נטייתו ההומוסקסואלית של אדם, מבלי שהיה מעוניין בכך

והערך שהיחיד מעניק להם (פוקו, 2003). פוקו (שם) מצביע על כך שההומוסקסואליות כוננה בתהליך היסטורי החל מהמאה ה-19 כסטייה מהנורמליות החברתית, וכתוצאה ממהלך זה נוצר מודל ביולוגי בעל סממנים נפשיים של הומוסקסואל אל מול ההטרוסקסואל. המיניות נהייתה לחלק מהפיכת החיים למצע של מערכי ממשל, מצב בו פעולותיהם ותשוקותיהם מוסדרים, עוברים תהליך קטגוריזציה על פי מאפיינים "טבעיים", "נורמליים" וממושטרים. בתוך ואל מול שיחים ממושטרים אלו המבנים תפיסה, שלילית ברובה, של הומוסקסואליות, נערים כמו בועז פועלים וממשיגים את תשוקותיהם, ובשלבם מאוחרים יותר את זהותם.

קוהלר והאמק (Cohler & Hammack, 2006) טוענים שיש צורך להתבונן במסלול החיים בבואנו לבדוק את המושג נורמליות. למעשה, קיימת חשיבות מכרעת לזמן ומקום בהבנת התפתחות הנטייה המינית. כך ניתן להבין שחווית נער הומוסקסואל הינה תלויה בחברה, והיא זו המקנה "כלים" לניתוח ולפירוש המאווים שהוא חש כרגשות הומוסקסואליים (Troiden, 1979). הרצון להיות "נורמלי" ולהתאים את עצמך לשיח ההגמוני בחברה, הכניס את הנערים המרואיינים לתוך "הארון". חווית הארון והיציאה ממנו היוו אלמנט חברתי ממשי ונוכח בחייהם של החניכים, שתמיד "ריחף" סביב שיחותיי עימם, אך הכניסה לאיג'י, גם אם לעיתים לוותה "ביציאה מהארון" בפני אנשים חדשים, לא היה בה משום יציאה מהארון באופן המלא וחסר הספקות המיוחס לאקט זה. על מקום חשיפת הנטייה המינית בחייהם ובנרטיבים של החניכים עוד ארחיב בפרקים הבאים, זאת מכיוון ואיג'י, חרף ציפיותיי המוקדמות שיפעל כ"זרז" מובהק לחשיפת נטיותיהם המיניות של החניכים מול משפחתם, חבריהם ובכל מסגרת חברתית אחרת בה הם משתתפים, היווה גורם שפעל בחוסר עקביות בתהליך היציאה מהארון שלהם. מחד, ההשתתפות באיג'י עודדה יציאה מהארון של חלקם, ומאידך דיכאה או השתנה תהליך זה אצל אחרים.

תהליך גיבוש הזהות העצמית מתואר על ידי המרואיינים כתהליך סיזיפי ביותר, אך גם ככזה שהודחק, או הוסט הצידה ממוקד תשומת ליבם מרגע שהושלם. המרואיינים טענו שלכל אחד יש זמן אחר שהוא צריך כדי לעבור את "השלבים" בתהליך גיבוש הזהות המינית והיציאה מהארון, ושאינן להאיץ בתהליכים אלו. חרף הקשיים שחוו חלק ניכר מהמרואיינים בצעדיהם לגיבוש זהות מינית והתחלת היציאה מהארון בפני סביבתם, לרוב אמרו כי לא היו משנים דבר בדיעבד, כיוון שתהליכים אלו הובילו אותם לעיצוב ה"אני" שלהם כפי שהוא היום. המרואיינים אכן לא ציינו אלימות מילולית או פיזית שהופנתה כנגדם, אלא כאב ותסכול שליוו את תקופת גיבוש זהותם המינית, כפי שמספר בועז: "מז' {כיתה} מתחילים ליפול האסימונים לגמרי, בט' נראה לי שידעתי

כבר לגמרי. אבל הכחשתי המון זמן, הקבלה העצמית שלי הייתה הכי קשה לי." ניתן להבחין כי הקושי הנחוות אינו נובע מאינטראקציה שלילית או חוויה קשה מול אדם או קבוצה, אלא נחוות כאישי ומנוסח בטרמינולוגיה פסיכולוגיסטית. כך גם ניתן לראות בדבריו של רועי:

"התהליך {גיבוש הזהות המינית} היה ארוך ומייגע. עברתי כל שלב אפשרי; עברתי את ההכחשה, עברתי את הכעס, עברתי את ההתעלמות הטוטלית, עברתי את הבלבולים. אני לא אשכח את התקופה הזאת, אני לא אשכח אותה, אבל אני צריך ממש להתאמץ כדי להיזכר במה היה שם. צריך לחשוב מה חשבתי, כי היום זה נראה לי כל כך לגיטימי ונוח להיות בחוץ. אבל אני זוכר שהיה ארוך וקשה, למרות שיצאתי בגיל די מוקדם, כאילו 15 נחשב בדרך כלל מאד מוקדם."

אנו רואים בציטוט של רועי סיטואציה מעניינת, בה הוא אומר "אני לא אשכח את התקופה הזאת", ובאותו משפט ממש "אני צריך ממש להתאמץ כדי להיזכר במה היה שם". מורכבות לכאורה פרדוקסלית זו מבטאת מוטיב שחזר בדברי המרואיינים על תהליך גיבוש הזהות המינית. תהליך זה היה זכור לרוב כחוויה ארוכה וקשה, אך עם זאת כזיכרון עמום שדהה אל מול המציאות החדשה כפי שהם חווים אותה. נדמה שתהליך הקבלה העצמית מלווה במידה רבה בהכחשה או שכחה שאבקש לעמוד על קנקנה ולתהות מדוע כלל נדרשת.

ההומוסקסואליות הנחוות במהלך שנות עיצוב וגיבוש הזהות המינית מתאפיינת בתקופות ארוכות של הכחשה, טשטוש והדחקה, כך שעצם הניסיון להעלות רגשות שמלכתחילה ניסו שלא לזכור, הינו מורכב וקשה. כאשר נשאל איתי בן ה-16 על ארבע השנים שבהן ציין שעבר תהליך גיבוש זהות אישי אמר:

"אני לא זוכר. אני פשוט, באמת, זה זמן שמחקתי נראה לי... זה היה... זה לא היה כזה... זה היה לשים את הנטייה על אש קטנה, מדי פעם בחודש להתייחס לזה ואז לשכוח מזה. זה היה לאט לאט להבין זה וזה וזה, עד שיוורד לך האסימון. מתי שיוורד לך האסימון לוקח קצת זמן עד שאתה מתחיל לצאת מהארון בפני אנשים, זה זמן קצר. לשבת ולהבין את זה עם עצמך זה לוקח זמן... אתה ממשיך לחיות את החיים שלך ותמחק את זה מהמוח שלך. ובאופן כללי אני לא זוכר מה היה באותן שנים, נראה לי שהייתי בדכאון... לא בדיכאונות, אבל הייתי עצוב מדי פעם."

איתי משתמש בפועל "מחיקה" כדי לתאר כיצד התייחס לזיכרונותיו מתקופה המאופיינת בעצב. ניסיון לשחזר זיכרונות אלה הינו, אם כך, לא רק לא רצוי עבורו, אלא כרוך במאמצים רבים. נראה שטאטוא הזיכרונות שהתבצע במהלך שנות עיצוב הזהות המינית הראשונות, הקשה על המרואיינים לדון בהם בחופשיות. כמו כן, צלו של העבר הכאוב אינו רחוק במיוחד עבור החניכים, והנערים התקשו לדבר על חוויות העבר שלהם, והעדיפו לדבר על מי שהם בהווה, במידה רבה

מכיוון שאותו עבר לא היה רחוק מספיק, ונראה עבורם כשלב מדכא שהיו צריכים לעבור כדי להגיע למקום החיובי בו הם רואים עצמם כיום.

בפרק זה ראינו כיצד התמודדו החניכים עם הבלבול בזהותם, ושגם לאחר תקופת זמן משמעותית בה פיתחו מידה לא מבוטלת של ביטחון עצמי, קיים קושי ממשי עבור חלק ניכר מהם להתמודד עם עבר זה המוגדר כקשה וכאוב. קושי זה נובע מכך שמהלך שנות גיבוש נטייתם המינית היה מלווה במאבקים וחיבוטי נפש, כאשר נטייתם המינית נתפסה כגורם שלילי שלא רצו בו. שנים אלו אופיינו בהכחשה והדחקה, שהשפיעו על כך שהנערים התקשו להעלות זיכרונות ממשיים, אלא רק תחושה כללית אך מובהקת של כאב. כתוצאה מכך, שנים אלו של עיצוב ראשוני של זהותם המינית הוגדרו עבורם כתקופה שלא ישכחו לעולם, אך גם ככזו שהם מתקשים לזכור את פרטיה. בפרק הבא אבקש לבדוק באיזה אופן ממוקם איגי בתהליך גיבוש הזהות המינית של החניכים. ארצה לעמוד על הסיבות המביאות חניכים אלו לארגון, ולשאלת מקומה של איגי כתנועת נוער להט"בית.

הכיף הדואלי – על המתח שבין תנועת נוער לקבוצת תמיכה

בפרק זה ברצוני להתעמק במיקומו של איגי בתהליך גיבוש זהותם המינית של החניכים. תוך הבחנה בדרכים בהן החניכים הגיעו לאיגי ובדיקת נקודת הזמן בה בחרו הנערים להצטרף לפעולה ראשונה, ארצה לטעון כי הארגון מהווה סוכן (Agent) חברתי משמעותי בתהליך מיצוב והגדרת זהותם המינית בשלביה המתקדמים, תוך שהוא פועל בעזרת מנגנונים המאפיינים הן תנועות נוער והן קבוצות תמיכה.

אופני ההגעה לאיגי

בחינת הראיונות העלתה כי הנערים התחלקו לשניים באופן בו הגיעו לאיגי; כמחצית מהם הגיעו בעידודו ובקישורו של חבר קיים בקבוצה, והמחצית הנותרת הגיעה דרך אתרי האינטרנט של הארגון. רשת האינטרנט הינה כלי מודרני המאפשר אנונימיות, ובני נוער משתמשים בו בתכיפות הולכת וגוברת, בין היתר כי הוא מאפשר הבעה עצמית חיובית או שלילית מבלי להידרש למחיר החברתי הכרוך בכך (גולן, 2012). אתרי הפורומים של איגי פתוחים לכל, ונותנים גישה למי שחפץ בכך לקרוא כל תוכן שנכתב בהם, זאת מבלי צורך להירשם או "להשאיר עקבות" כלשהם. בנוסף לכך הם מאפשרים כתיבה באמצעות שם משתמש פיקטיבי, ובכך מאפשרים לגולש להישאר בעילום שם, אם הוא בוחר בכך. חניכים שנכנסו לאתר עברו שלבים של היפתחות בפני הפורומים עצמם; מצפייה וקריאה אנונימית, להרשמה בשם בדוי ולכתיבת פוסטים תוך קבלת תגובות חיוביות, המובילה לבסוף לחשיפה מלאה עם תמונה. יונתן סיפר:

"אפשר לראות את ההודעות תמיד, זה מה שהרוב עושים בהתחלה. הם רואים קודם את ההודעות, מפחדים נורא להגיב. כי כשאתה מגיב באיגי, גם אם אתה לא מסגיר לאף אחד, אתה אומר לעצמך 'הנה, אני חלק מזה כבר'.... ואם אתה אורח אתה רק מסתכל, כאילו... כמו להיכנס לחנות בגדים ולא לקנות שום דבר, ברגע שאתה עושה את ההרשמה, ורואה את השם שלך פה ליד הלוגו של איגי, אתה כבר רואה שאתה חלק מזה."

חניכים תיארו בחיוביות כניסה לפורומים תוך "היתקלות" בפרצוף מוכר מהשכבה בבית הספר או מתנועת הנוער, כאלה שלא ידעו עליהם כלל שהם לא הטרוסקסואליים, ושהם מזדהים בתמונתם הברורה בפורומים. גל מספר: *"בתור ילד בארון אתה לרוב שם {באינטרנט}. אתה מוצא שם... לאו דווקא תמיכה במקרה שלי, סתם לראות שיש עוד אנשים כאלה."* הגילוי שמי שניצב לפניך,

בפורום, בפעולה, ב"ברנוער", ובאירועים רבי משתתפים באיגי ובמצעדים או עצרות, הינו חלק מהותי ומשמעותי בתהליך חניכותם של הנערים אל תוך "הקהילה הגאה", וארוחב על כך בפרקים הבאים.

המרואיינים תיארו שבשלב כלשהו הפורומים מיצו את מטרתם, והם רצו להכיר אנשים ממשניים, ומכאן פנו למדריכי הקבוצה הקרובה אליהם גיאוגרפית במטרה להגיע לפעולות. חגי סיפר:

"אז הלכתי לאתר אינטרנט ודיברתי עם אנשים, ואחרי חודש הבנתי שזה לא בשבילי קשרים וירטואליים, כי זה לא... זה לא ממשי, זה לא כיף, זה נמאס מאד מהר. נראה לי שאני לא שמרתי עם אף קשר כמעט חוץ מאיש אחד וזהו... אז הגעתי לקבוצה בעיר, היה לי מאד נחמד שם, עדיין מאד נחמד לי שם."

חלק מהחניכים לא פעלו בפורומים, אך בכל זאת האינטרנט היווה כלי משמעותי עבורם לקישור לאיגי. תוך שימוש במנועי חיפוש כלליים למדו על הארגון, וכשהחליטו שהם מעוניינים להצטרף לפעולות, יצרו קשר טלפוני עם המדריכים שפרטיהם מופיעים בבירור באתר. חניכים אחרים תיארו הגעה באמצעות חבר משותף שהציג להם את איגי והמליץ להם להצטרף, ואחרי זמן הרהור בדבר החליטו להגיע לניסיון ובחרו להישאר. אם הגיעו דרך חבר ואם דרך האינטרנט, נראה כי נדרש מצדם "צעד" חשיפה עצמי בניסיון להגיע לאיגי. מדריכים, בין אם היו חניכים בעצמם בעברם ובין אם לאו, תיארו תחושת שליחות, רצון להתנדבות ולתרום בחזרה לקהילה ולהט"בית, וכמו כן זעזוע מהרצח בברנוער, כסיבות שהביאו אותם להצטרף.

איגי כתנועת נוער

במענה לשאלה שבה פתחתי את הריאיון פעמים רבות: "איך הגעת לאיגי?", החניכים העדיפו לרוב לספר פרטים טכניים על חבר שהכיר להם את הארגון, או חיפוש באינטרנט שהעלה בהם עניין. סיפור ההגעה לאיגי לא נשזר בדבריהם כחלק מתהליך ארוך או רחב יותר, ולעיתים הם גם הביעו התנגדות לדעות הרווחות, הקיימות לדעתם בסביבתם הקרובה, לכך שאיגי הינו ארגון תמיכה, וכי התמדתם בהגעה לפעולות הינה לצורך קבלת סיוע ותמיכה נפשית במסגרת קבוצתית. יונתן, חניך באיגי, סיפר:

"אני יודע שבמקור איגי נועד לתת מענה לנוער, שאין לו את המענה הזה במקום אחר... אין לו איזו קבוצת חברים שאיתה הוא יכול להרגיש הכי פתוח שאפשר עם הזהות המינית שלו, עם כל

מיני דברים כאלה. ואו ש... או שהוא כן מחוץ לארון, אבל הוא לא מרגיש בנוח לדבר על דברים כאלה, ובגלל זה הוא צריך איזשהו מקום כזה. זה מה שאני יודע בגדול היה הפילוסופיה המקורית, אבל זה לא בהכרח נכון לכל אחד, ואצלנו 99% מהקבוצה שלנו מחוץ לארון, אז אתה לא יכול להגיד שמה שמחזיק את הקבוצה זה אנשים שקשה להם בחוץ, שלא מקבלים אותם, שהם צריכים קבוצת תמיכה או משהו, ממש לא זה. אני התחלתי ללכת לאיגי רק אחרי שיצאתי מהארון, אז זה בכלל לא אמור להיות העניין."

מדבריו של יונתן ניתן לראות שהוא מכיר במטרות הארגון, אך הוא מסרב להיכלל בקבוצה שמתאפיינת בקושי ואי קבלה. הפעולות והמסגרת הקבוצתית הן עבורו, לפחות תודעתית, דבר אחר.

בשלביו הראשונים של המחקר תהיתי מה חניכים מחפשים ומוצאים בארגון כמו איגי. כאשר שאלה זו הופנתה אל המרואיינים התשובה לכך הייתה מידית ודי פשוטה. מדריכה, שבעברה הייתה חניכה באיגי בעצמה, השיבה: "נראה לי שהם באים מאותה סיבה שאני באתי... זה כיף". לאורך כל הראיונות המרואיינים תיארו את מוקד פעילותם בארגון סביב המושג "כיף"; כיף כמכנה משותף לפעולות, כיף באינטראקציה החברתית הקולקטיבית, והמשך הכיף הנחוה כסיבה המרכזית להישארותם בארגון כחניכים וכמדריכים. חלק מהמדריכים טענו לפערי דורות, שלפני שנים כשהיו חניכים איגי היווה עבורם מקום תמיכה, אך הכול הסכימו שבימינו איגי משמש עבורם כמקום מפגש חברתי, "מקום של כיף". הצורך לתאר את המפגשים באיגי כמהנים נראה היה מהותי עבור המרואיינים. מדריכים רבים הדגישו את הצורך שחשו שהפעולות שהם מעבירים תהיינה מהנות ולא רק אינפורמטיביות. למעשה, חלק מהביקורת שעלתה מקרב החניכים על מדריכים חדשים הייתה שהפעולות אינן כיפיות כבעבר, ונהיו לסוג של שיעור במתכונת בית ספרית, אווירה ממנה ניסו להתרחק בזמן המפגשים, שנערכו ממש בפתחו של סוף השבוע. יונתן תיאר את הסיבה שהוא רואה להגעתו לאיגי:

"אני הולך כי בשבילי זה נקודה כזאת סוף השבוע. זה גם ביום טוב, בשעה טובה שבה אני מתרחק, גם במובן הפיזי, מהבית, מכל הלימודים, מכל החפירות של השבוע, מהשגרה. ללכת לשעתיים להיפגש עם אנשים שהם לא דווקא החברים הכי טובים שלי, אבל נורא כיף לי איתם. אצלי זה סוג של מקום בילוי, ממש מקום בילוי, כמו שאני יוצא עם חברים באופן כללי."

כיף כמרכיב מפתח בהשתתפות בתנועת נוער אינו מאפיין הייחודי לאיגי, כהנא (Kahane, 1997) מראה כי ההנאה תופסת מקום מרכזי בתנועות הנוער בימינו, וקיימת לה חשיבות רבה בחינוך הבלתי פורמלי כאמצעי להפוגה, בילוי ופנאי בתוך עולם סוער. ייתכן והיכרותם העמוקה

עם תנועות נוער אחרות בהן הם פעילים, הולידה ציפיות כי גם באיגי יחוו פעולות מהנות וכיפיות. הלברסון (Halverson, 2005) מצביעה על כך שלתנועות נוער השפעות חיוביות רבות על בני הנוער המשתתפים בהן, ועל ידי יצירת סביבה חברתית בטוחה, הן מצליחות להעלות מוטיבציה ואוטונומיה בקרב בני הנוער המשתתפים בפעולותיהן. אלו הם וודאי מאפיינים שאיגי היה מעוניין לקדם, אך האם ניתן לראות את איגי כתנועת נוער ככל תנועות הנוער? ואם כן, במה שונה ה"כיף" שאיגי מייצר מזה שבתנועות האחרות?

איגי הינו ארגון שנועד לתת אוזן קשבת לנוער "להט"בים ומתלבטים" בשאלות של זהות, מגדר ונטייה מינית, במטרה "לייצר תחושת שייכות לקהילה הישראלית בכלל, והלהט"ב בפרט"⁵. באומרו זאת, איגי מכון עצמו לקהל יעד של קבוצת שוליים חברתית, ומנסה לבנות, באמצעות פלטפורמה של קבוצות נוער המאמצות שוליות זו, אמצעי לשילובם בחברה הישראלית הרחבה. אייזנשטדט (2002) מצביע על תנועות נוער חדשות שצמחו מתוך הפוסט מודרניזם. תנועות אלה אינן רואות עצמן מחויבות להנחות חברתיות-תרבותיות מאחדות, אלא דווקא מעמידות במרכז זהויות "שוליות". בעשותן כך, אין הוא רואה התרסה או התרחקות מהחברה הדומיננטית, אלא חלק ממהלך המנכס מחדש את המרחב הציבורי ומציע היטמעות, אך בתנאים חדשים. מזרחי (2012) מסביר כי תנועות הנוער פועלות בתוך שיח המאופיין בפוליטיקה של זהויות, בו מתקיים אימוץ של זהות נבדלת על בסיס מהותני, זאת כחלק מתהליך ניכוס הרואה בזהות הנבדלת משאב ומקור לגאווה וכבוד עצמי. למעשה, תנועות הנוער מאפשרות לגבש ולפתח זהות נפרדת ייחודית לכדי גאווה, וזאת כחלק מהמארג החברתי הרחב המאפשר ואף מעודד פיתוחן של זהויות פרטיקולריות.

הסדר בחברה הפוסט מודרנית, בו פועלות בימינו תנועות נוער, מאופיין בעיקר בכאוס, אי ודאות, התנהגויות שרירותיות ויציאה ממסגרות, כאשר הנוער מתמודד עם הלחצים שאלו יוצרים, לרוב באמצעות "פנאי חסר סדר" (Kahane, 1997). במצב זה, תנועות הנוער מייצרות קשר המעצים חופש וביטויים של אותנטיות, דבר שעונה לצרכי הנערים. לטענת כהנא (שם), בחברה בה קיים ריבוי אינסופי של פרשנויות אפשרויות לחוויה, רוב הפרטים יבחרו את זו שמעניקה לדעתם את מירב המשמעות האותנטית, זו המבוססת על חופש ובחירה. תנועות נוער מספקות חוסר פורמליות שבתוכה החניכים יכולים לעצב את דעותיהם והשקפותיהם. בתוך הספירה הנפרדת של הפעולה בתנועת הנוער, נוצר ממד חדש בו צעירים יכולים להתמודד עם

⁵ מתוך אתר איגי: www.igy.org.il/about

מעמדם השולי בחברה, להיות בו זמנית הן בעולם המבוגרים והן בעולם הילדותי, ולחוש שייכים לשניהם.

פעולות רבות באיגיו היו מבוססות על השתתפות פעילה של החניכים, דבר שהתבטא בקיומם של שיחות ודיונים ערים, ביצירת משחקים קבוצתיים, ואף במתן אפשרות לבחירת חלק מנושאי הפעולות עצמן. כתוצאה מכך, מיבנה תנועות הנוער אפשר לנערים, החשים מאוויים הומוסקסואליים, למצוא מסגרת הפועלת כתנועת נוער, ומאפשרת להם לבטא את עצמם באופן הנתפס בעיניהם כאוטנטי. בצורה זו החניכים יכולים לתת דרור לאספקטים ולתכנים המיוחדים ומבדלים אותם מסביבתם ההטרונורמטיבית, אך לא בהתרסה מולה.

כהנא ורפפורט (2012) מציגים את "הקוד הבלתי פורמלי" כמנגנון פדגוגי עוצמתי המשלים את מערכת החינוך הפורמלית, ומאפשר למידה המכוונת למטרות שאינן מסורתיות, דוגמת חינוך לערכים או עיצוב אופי. משתתפים במערכת שכזו יכולים להבנות את אמונותיהם ורצונותיהם בצורה אותנטית, באמצעות דרכים "פתוחות וגמישות" המלוות בהתנסויות במצבים מציאותיים (שם). "הקוד הבלתי פורמלי" הינו למעשה מודל פונקציונליסטי שאינו מבחין בין התנהגות ללמידה ובין מבנה לאינטראקציה (שם). בין מאפייני הקוד ניתן למצוא את שכהנא (2007) הגדיר "מורטוריום". המורטוריום הינו מצב של עידוד ניסוי וטעייה, התנסות לפני קבלת התחייבות. כחלק מארגון בלתי פורמלי, המשתתפים מעודדים לבחון את גבולותיהם, לאתגרם, ולבדוק את מיצובם מול דעותיהם מחדש. לשימוש במודל חינוך בלתי פורמלי יכולים להיות יתרונות רבים בייחוד בגיל ההתבגרות. אריקסון (Erikson, 1956) טען כי הנעורים עצמם הם שלב של חניכות, גילויים והרפתקנות, תוך כדי משחק בכללים החברתיים. משחק זה מהווה סוג של אתגור הכללים החברתיים באופן זמני, בחינת גבולות הנורמטיבי תוך הישארות בתוכו.

איגיו כ"מגרש משחקים"

במחקרה, הלברסון (Halverson, 2010) בוחנת כיצד באמצעות משחק, הצגה ועיסוק בדרמה, הנוער הלהט"בי מגבש את זהותו המינית. באמצעות כניסה לדמות, הנערים ניהלו משא ומתן בין נרטיבים תרבותיים וניסיונם האינדיבידואלי. למעשה, המשחק אפשר להם לבצע דה-טיפיפיקציה של המונחים, התוויות והסטריאוטיפים המוכרים להם, וליצוק לתוכם משמעויות חדשות. החניכים הלהט"בים שחקרה השתמשו בקונסטרוקציה של סיפור כדי להעניק משמעות וליצור היגיון בניסיונותיהם האישיים. בדרך זו, הייתה להם אפשרות להבנות מחדש את הבנתם

את סביבתם ואת חוויותיהם, ובסופו של דבר ליצור נרטיב אישי של זהות המאופיין באלמנטים חיוביים. בתוך מסגרת חברתית, נרטיב זה יכול להיות משויך גם לפלטפורמה אידיאולוגית. קבוצת הדרמה שחקרה נהגה לערוך הקראת סיפורים, שלרוב עסקו בנושאים של זהות להט"בית בקרב נוער, ולמעשה אפשרו התמודדות וניתוח נרטיבי קבוצתי. במרחב הקהילתי שחקרה, הנוער התחיל לגלות הבנה כלפי ההבדלים והניואנסים של זהויות להט"ביות, הנוגעות לאופן בו הם רואים את עצמם.

המשחק והעיסוק בדרמה, מאפשרים למידה תוך כדי התנסות, בחינה ועיצוב מחדש באמצעות ניסוי וטעיה. על ידי חזרה על פעולות ופרקטיקות של משמוע חוזר, ניתן לפרק מסגרות אלו ולהציע מונחי זהות חתרניים אלטרנטיביים (Butler, 1990), ומכאן עיסוק במשחק בכלל, ומשחק בזהויות מגדריות בפרט הינו בעל פוטנציאל רב בהקשר של תנועת נוער הפונה לנוער הומו-לסבי. הלפרין (Halperin, 2012) טוען כי תרבות הגייז עצמה נהנית מהמשחק בין הגברי לנשי, וכי אין הבדל בין להיות ללשחק תפקיד, בין שחקן ומשחק, בעוד בתרבות המערבית עשייה נתפסת כגברית והצגה (Performance) כנשית. מכאן, שמשחקי תפקידים הם לא רק פרקטיקת מורטוריום של תנועת נוער, אלא כלי תרבותי של קהילות להט"ביות. הפעולות באיגו כללו פעמים רבות משחקי תפקידים בהם החניכים נדרשו לדמות עצמם לחוויה או זהות שלרוב לא שייכו לעצמם. דוגמא לפעולה כזו נתן אלון:

"זו הייתה פעולה שהחניכים העבירו, שהיה שם איזה משהו כזה של תפיסות בחברה. נגיד כל הלסביות זה בוציות, כל ההומואים זה נשיים, כל הזה... אז עשו שם איזה משחק כזה שאני בתור ה... אתה מכיר את ה...? כמו שעשועון אמריקאי שיש שם רווק ויושב בחדר אחד, ויש שם שלוש מתמודדות והוא צריך לשאול אותן שאלות? אז עשו אותי בתור הרווק וחמש כאלה, שאני לא רואה אותן, הלבישו אותן כל אחת בתחפושת, כל אחת עם זה, נתנו להן כרטיסיות ביד ואני צריך לשאול שאלות ולנחש מי זה מה. אז אני זוכר היה שם, ועוד פעם עשו את המתמודדים-מתמודדות שם על פי, מה זה היה? ... היה שם בי, הומו, טרנס, לסבית ו... א-מיני. והם היו צריכים לשחק בדיוק את הסטריאוטיפ, ואני הייתי צריך לנחש מי זה מי על פי הזה... אני זוכר שאת הרוב ידעתי, אני זוכר שזה היה קורע מצחוק עם התשובות שמה."

"איזה שאלות שאלת?"

"אמור להיות השאלות הכי בנאליות 'את אוהבת לשים קטשופ על הנקניקיה?' כל מיני כאלה, והם הכי עיוותו את התשובות בצורה הכי נוראית שאפשר לחשוב {צחק}. 'אני לא אוהבת כלום, אני אוהבת את זה יבש, רק את הלחמנייה' זה הא-מיני, אה... כל מיני כאלה."

ניתן למצוא בדוגמא זו דרך בה החניכים משתתפים באופן דינמי שאפשר להם, תוך כדי משחק בסביבה תומכת, להתעמת עם סטראוטיפים, לבצע להם דה-טיפיפיקציה ולעצב את עצמם מולם מחדש, תוך תיאור הסיטואציה כולה כ"כיפית" וזאת עם הרבה צחוק והומור. נראה שהיכולת לצחוק על סיטואציות מורכבות הינה מרכזית בתהליך עיבוד הסטריאוטיפים.

תיאור איגי כמקום של כיף שירת אם כך את החניכים בהצגת התנועה כתנועת נוער לכל דבר. אין להתעלם מכך שבאמצעות אזכור רפטיבי על מרכזיות ההנאה שחווים החניכים מהמפגשים בארגון, נוצר גם קישור לתנועות נוער אחרות. איגי מוצג כתנועת נוער ככל תנועת נוער ישראלית, בעלת אידיאולוגיה מסוימת או מכנה משותף כלשהו, אך לא שונה במהות זו מ"בני עקיבא" או "השומר הצעיר". במקביל לכך, ניתן לאפיין את חשיבות הכיף כמנגנון שבא כנגד תפיסה של קורבנות והתקרבות. להיות להט"ב בימינו הינו מצב חברתי מורכב המלווה פעמים רבות בחוסר וודאות ולחץ (McDermott et al., 2008; Halverson, 2010; Hetrick & Martin, 1987), אך באיגי ניסו להראות כי אין הוא בהכרח קשה ומייסר. דניאל המדריך סיפר:

"זה מין איזון שניסיתי לשמור בפעולות של כן להציג להם, לצבור ביטחון כזה, לעצב את האישיות שלהם, את תחושת העצמי שלהם, לגרום להם להבין את המצב האמיתי שיש בארץ, שהוא לא נורא. יש פה דברים שהם יותר קשים או פחות קשים, אבל גם לא לצאת קורבנות כאלה, כי אחד הדברים שאני דווקא כן אהבתי באיך שהקהילה הגיבה לפיגוע בברנוער שלא לקחנו את זה בכיוון של הקרבנות, אלא בכיוון של צריך לעשות משהו עם זה, לטפל בזה. זה לא בא מהמקום של המסכנות."

בניסיונו להשוות את הקשיים שחווה נוער הומוסקסואלי לעומת נוער הטרוסקסואלי, המשיך ואמר:

"סטרייטים מרגישים בדידות נוראית בגיל ההתבגרות גם כן, כשאנחנו כהומואים או לסביות יכולים להצביע עלינו, להגיד בעניין הזה ספציפית, אז יהיה לכם מין קושי מסוים, אבל זה לא אומר שהחיים באופן אובייקטיבי יהיו יותר קשים או יותר קלים. מידת הסבל שלך בגיל ההתבגרות, או בתקופת גיל ההתבגרות, היא סובייקטיבית לחלוטין."

אנו רואים שבדומה לחניכים, דניאל המדריך מנסה לבנות דימוי של איגי ושל הזהות ההומוסקסואלית בתוך מערכת נורמטיבית. הסבל שהם חווים אינו יותר או פחות מאשר נערים הטרוסקסואלים אלא פשוט אחר. היציאה ממצב תודעתי אפשרי של קורבנות ובושה מתרחשת פעמים רבות גם על ידי היחשפות לגודל הקהילה הלהט"בית שסביבם, ותחילת כניסתם לתוכה, דבר שארחיב עליו בפרקים הבאים.

כך, בתיאורי המרואיינים אודות חוויות שליליות, דחייה ותחושת חוסר שייכות, פעמים רבות שורבבה המילה "משעשע", תוך דחיית פרשנות שעלולה להיראות כמעוררת רחמים. למרות שדבריהם היו לעיתים מורבידיים וכללו סיפור שלכל הפחות היה לא נוח עבורם, בחרו לתארו כמשעשע, כמבטלים פרשנות קורבנית אפשרית. כך למשל בועז תיאר מצב קשה עבורו, בו אמו לא מקבלת את נטייתו המינית, ותוך כדי תיאור פסימי בו הוא אינו רואה היתכנות שינוי מצב זה, ונוכח היעדר אופק בו היא תקבל אותו באופן שהוא מגדיר עצמו, צחק:

"בהתחלה הייתי בטוח שהיא בחיים לא תקבל, וככל שהזמן עובר אני נהיה יותר בטוח בזה {צחק}. אבל אני מאד מאמין בה. אני לא רואה שחורות, אני מאד מאמין באנשים, מאד מאמין שזה יעבור לה, אבל אני לא רואה את זה קורה בשום רמה."

בחיוך, בצחוק ובמידה לא מבוטלת של הומור עצמי, בועז למעשה שיתף אותי בכאב על התרופפות הקשר עם אמו, שאין הוא רואה דרך בה יאחו את השברים, תגובה סותרת למה שהיה ניתן לצפות ממי שחווה ניתוק שכזה.

הלפרין (Halperin, 2012) מבחין בקשר משמעותי המתקיים בקהילה הגאה בין כאב להומור, הבא לידי ביטוי בין היתר בתופעת הדראג. הלפרין (שם) מנתח את תופעת הדראג קווין, שיש שחשבו שתיעלם עם התקדמותם של תהליכים ליברליים, וקבלת מודל הומונורמטיבי זוגי, בצלמה של זו ההטרונורמטיבית. תרבות הדראג, שממשיכה להתקיים כמעט בכל קהילת גייז, מתארת את הסבל, בין השאר, בהקשר של הומור. הטרגדיות והכאב שנחשפים במערכונים של ה"פרפורמרים" מוצגים בדרך של צחוק ואף לעג עצמי. הצחוק אומנם יכול להבליט ולחדד את הכאב, אך באמצעות השיתוף אין הם עוד מוגבלים ומבודדים בכאבם, אלא הם חולקים אותו מבלי ליפול לרחמים עצמיים (שם). ההתייחסות האירונית של תרבות הגייז למצבים טרגיים מאפשרת להם לראות גורמים משמעותיים בחייהם, כמו משפחה, כמבעיתים ומשעשעים בו זמנית (שם: 269). ניתוחו של הלפרין (שם) מאפשר לנו להסתכל על השימוש כבדרך אגב במילה "משעשע" באור חדש, בו גם מצבים לא נעימים ואף קשים זוכים לפרספקטיבה מורכבת ורב ממדית, היכולה להכיל כיף ושעשוע בו זמנית עם קושי ואיום, כך שהשיח נעדר מאפיינים של התקרבות.

הנאה תיאטרלית המשלבת משחק ושעשוע עם חומרים הנוגעים למוסר, פחד ואיום הינה מרכיב היסטורי מהותי ממסורת יוון העתיקה, שהשתמשה במרכיבים אלו גם, אם לא בעיקר, כדי לדון בסוגיות מוסריות ופוליטיות. פוקו (Foucault, 2001) מראה כיצד באמצעות שיח פתוח, שהתאטרון אפשר, נוצר מרחב בו אזרחים חופשיים יכלו לבטא את עצמם באופן ביקורתי, בתוך

המעטפת שהצגה מציעה למשתתפיה. העמדתה של בעיה, פחד או עימות על הבמה מאפשר לקהל ולשחקנים להביט עליהם באור אחר. פוקו (שם) ראה בהצגות תאטרון אלו את "משחק האמת", כאשר זהו משחק מכיוון ויש מגבלות רבות שיש לציית להן כדי להיחשב כשחקן קביל. החירות עצמה של האזרח ביוון הייתה במידה רבה מילה נרדפת לחופש לדבר את האמת בפני המליאה (שם). פוקו (שם) מראה כי המילה היוונית "פרהסיה" משמעותה מישוה שאומר כל שעל ליבו, לא מסתיר דבר ופותח את דעתו וליבו באופן מלא בפני הזולת, גם אם הוא מסכן את עצמו. בסיטואציה זו, הדובר אומר את דעתו, ללא קביעה חד משמעית, והוא עושה זאת על ידי הימנעות מרטוריקה שיכולה לטשטש או להסתיר את מחשבותיו. היכולת ליצור סביבה בטוחה לשיח פתוח ונטול עכבות, כמו הצגה, מאפשרת לדיון ער להתעורר ולגילויים עצמיים להיחשף. אלמנטים המאפשרים חופש ביטוי במרחבים פומביים, דוגמת אלה ביוון העתיקה וכפי שמתקיימים בתדירות גבוהה באיג, נעזרים בטכניקות תיאטרליות כדי להשמיע ביקורת, עצמית או כלפי גורם חיצוני, תוך שימוש באלמנטים של משחק, שעשוע ו"כיף". המשחק הדרמטי המאפשר כניסה לדמויות מתיר אם כך, הן הבעה עצמית חופשית יותר, והן העמדה לדיון וביקורת של דעות, מחשבות והנחות הקיימות בקרב המשתתפים בקבוצה. מכאן שאלו הם כלים ואמצעי מפתח משמעותיים ליצירת שינוי תודעתי ומחשבתי, והשימוש התכוף בהם יש בו משום שחרור החניך מתפיסות מוקדמות, תוך מתן אפשרות לגיבושן של חדשות.

איג קבוצת תמיכה

טכניקה נוספת ליצור דימוי של איג כמקום של נורמליות וכחלק מהסדר החברתי של נערים היא ההדגשה שאיג אינה קבוצת תמיכה תרפויטית. לאורך הראיונות עלה כי הגדרת איג ומטרותיו על ידי החניכים והסובבים אותם, נעה בעצבנות בתפר שבין קבוצת תמיכה לתנועת נוער. ההנאה מהפעולות שהוצהרה בפני לאורך הראיונות באה במידה רבה כנגד דימוי אפשרי של איג כקבוצת תמיכה, דימוי שהעדיפו לצאת כנגדו. דניאל הדגיש בדבריו את המקום של איג בחיזוק ביטחונם העצמי של החניכים: "איג זה לא קבוצת תמיכה. ההגדרה של זה באתר {אינטרנט}, אני חושב, זה קבוצת חברתיות, אני הייתי אומר קבוצות העצמה חברתיות". נופר תיארה כיצד חשה הקלה מתדמית קבוצת התמיכה שקישרה לאיג:

"זה מין כיף כזה. כשאומרים לך איג אתה מצפה להגיע למין קבוצת תמיכה כזאת, חשבתי שכולם

יחזיקו ידיים וידברו, בייחוד כשאומרים לך שיש סבב שאתה אומר מה שלומך וזה, זה תמיד נשמע

תמיכתי, וזה לא. זה מדהים, הכרתי את החברות הכי טובות שלי שם."

בועז, חניך שפעיל גם בתנועת הצופים, הדגיש כיצד איגי דומה לתנועות נוער אחרות:

"...אז כן יש פעולות קהילה, ופעולת יציאה מהארון בטוח תהיה. אז מצד אחד מעבירים תכנים שאף תנועת נוער לא הייתה מתביישת בהם, וגם מקשרים את זה קצת לקהילה, כי לשם זה נוצרה התנועה, וגם יש פעולות שהם שלמות בשביל לתמוך ולעזור. לי זה מאד עזר להגיע למסגרת שיש בה עוד אנשים כמוני, שאני באמת יכול להגיד 'היי, אני ביסקסואל', והם: 'אוקיי, אוהבים אותך'."

אנו רואים שתוך התייחסות לתנועות נוער והשוואת מיקומו ומעמדו של איגי אליהן, מסיים בועז בציטוט שנדמה ששוב מעולם התוכן של קבוצות תמיכה במובן הקלאסי. הדינמיקה של חשיפת זהות או חולשה אפשרית וקבלת פידבק מחברי הקבוצה באומרים "אוהבים אותך" נראה כלקוח מסדרה או מסרט פופולרי. כשנשאל מיד לאחר מכן על האנלוגיה אמר "זה לא קבוצת תמיכה, זה ממש לא קבוצת תמיכה. צחקתי כשאמרתי. יכול להיות שזה מה שאימא שלי חושבת קצת."

מתוך תיאורי המרואיינים עולה כי קיים סדר מובנה לפעולות איגי, לא רק בקבוצות בהן התמקד המחקר, כי אם בכל קבוצה של הארגון. בפתחה של פעולה, מתקיים סבב בין כל החניכים הנקרא "מה נשמע?", בו כל אחד מהמשתתפים התבקש לומר דבר טוב ודבר רע שקרה לו במהלך השבוע החולף, לעיתים תוך התייחסות לשאלה מנחה שקשורה בנושא הפעולה. אחרי סבב זה, מתחילה הפעולה עצמה על פי נושא שנקבע מראש, ובסוף הפעולה מתקיים תהליך קצר של העברת מסרים שמכונה "אישי-כללי". בשלב אחרון זה של המפגש, החניכים שהיו מעוניינים בכך רשמו על פתקים הודעות ופידבקים שהוכנסו לתיבה. במידה ואלו נועדו לאדם ספציפי בקבוצה, הוכנסו לתיבה עם הכיתוב "אישי" ונמסרו על ידי המדריכים אישית לאדם הממוען, כאשר אלו שמוענו לכלל הקבוצה הוכנסו לתיבה נושאת הכיתוב "כללי", והמדריכים הקריאו את תוכנם לכלל המשתתפים. הפתקים האישיים לרוב הופנו לחניכים חדשים ובירכו אותם על הגעתם, והכלליים נגעו לרוב לנושא הפעולה ולהעברת פידבקים קצרים למדריכים, שלרוב נשאו אופי חיובי. בעוד מנגנון העברת המסרים שבסוף הפעולה סבל במידה רבה מדוחק זמנים ועניין פוחת, סבב "מה נשמע?" היה נקודת מפתח עבור החניכים, וכשנשאלו מה היו משנים בפעולות, חלק ניכר מהם ביקש להאריך את הזמן המוקדש לכך. רועי סיפר את זיכרונותיו מהפעולה הראשונה לה הגיע:

"אני זוכר את ההתחלה. כל פעולה מתחילה בסבב 'מה נשמע?', כשכל אחד מספר איך עבר עליי היום. עכשיו, באיגי {שם הישוב של הקבוצה} היינו נרא נרא מגובשים, וזה לקח משהו כמו שעה ורבע כדי ששמונה חברי'ה ידברו על איך היה להם השבוע, וזה היה מדהים לדעתי. אני ממש נהניתי מזה, לשמוע ולשתף באותה מידה חוויות עם אנשים ש... בסופו של דבר הם נרא כמוני, ויש לנו

מכנה משותף, שזה העניין הזה. זה הפעם הראשונה שדיברתי עם אנשים עם אותו מכנה משותף באופן גלוי לגמרי, בפנים, על דברים שלא היה מובן מאליו לדבר עליהם."

מעדויות המרואיינים השיתוף יכול להיות בכל תחום שהוא, בין אם מדובר בציון גבוה במבחן כדבר חיובי או ריב עם קרוב משפחה כדבר שלילי. לעיתים קרובות יציאה מהארון בפני מישהו נאמרה כחווייה חיובית שעברה על חניך באותו השבוע, בתהליך שניתן לראות בו כמעודד התקדמות שכזו. אורי המדריך סיפר:

"ובדרך כלל בסבב 'מה נשמע' היה דבר רע: נכשלתי במבחן, דבר טוב: סיפרתי היום לאימא. כאילו, תמיד היה כזה התקדמות, סיפרתי לחברים, סיפרתי עכשיו גם לסבתא. אז במהלך הקבוצה היה הרבה תהליכים כאלה שקרו."

שיח חופשי בסבב "מה נשמע?", מאפשר לחניכים לראות כי אין הם שונים ומיוחדים כמו שניתן היה לחשוב, ומתוך השיח הקבוצתי הם יכולים להתחבר לעצמם ולהפחית לחץ פסיכולוגי המופעל עליהם. הדינמיקה הקבוצתית הזאת מאפשרת למשתתפים בה דרך אפקטיבית, דינמית ועוצמתית להתייחס לדאגות וטרדות מכל סוג שהוא (Conyne, 1997). אם כן אנו רואים כי למרות שאיגי אינה מתוארת כקבוצה תרפויטית, מתקיימים בסבב "מה נשמע" תהליכים של דינמיקה קבוצתית, במסווה של סבב פתיחה לדעת מה עובר על כל חניך.

פאסינגר (Fassinger, 1991) מצביע על כך שאוכלוסייה הומו-לסבית יכולה לקבל תועלת תראפויטית רבה מטיפול קבוצתי, בין השאר ביכולת שהיא מאפשרת להם להביע את תחושתם כ"מיעוט נחבא". באמצעות טיפול קבוצתי אינדיבידואלים הומו-לסביים יכולים לתאר בחופשיות ולחקור חוויות המשותפות רק להם דוגמת יציאה מהארון, התמודדות עם סטיגמות והומופוביה מופנמת. דה בורד ופרז (DeBord & Perez, 2000) הראו כי קבוצות תמיכה מאפשרות למשתתפים בהן ליהנות מסביבה מוגנת, מקבלת וכזו המעניקה תחושת שייכות. הדינמיקה הקבוצתית מאפשרת לכל חניך לראות אסטרטגיות שחברי קבוצה אחרים נוקטים כדי להתמודד בחברה בעלת סממנים הומופוביים. למידה מחניכים אחרים יוצקת תקווה ותחושת שייכות, ומבטלת תחושות של הכחשה ובלבול זהויות (שם). חשיפה עצמית שנוצרת מידית במפגש קבוצתי, למעשה משרתת לבנייתה של תקווה, מתוך הבנה כי המצב האישי הינו למעשה אוניברסלי בקבוצה, וה"בעיה" איתה מתמודדים החניכים הינה קולקטיבית (Yalom, 1995). דה בורד ופרז (DeBord & Perez, 2000) מראים גם כי דינמיקה קבוצתית מאפשרת הבנה כי החוויה הנחוות על ידי היחיד היא למעשה קבוצתית, ומאפשרת לחניך הצעיר ללמוד, תוך כדי תצפית וחיקוי

אסטרטגיות לפתרון בעיות ואופני תקשורת חדשים. במצב כזה חניכים ותיקים יותר מהווים סוג של מודל למידה המאפשר להקנות ערכים של גאווה ותחושה של יציבות, וזאת עקב היעדר מודלים חיוביים לחיקוי להומו-לסביים בחברה (Rochlin, 1994).

שאיידלינגר (Scheidlinger, 1995) טען כי קבוצות תמיכה הינן פלטפורמה אידיאלית בעיקר לבני נוער. בהתחשב בזיקתם הידועה לפעילויות עם קבוצת השווים שלהם, קבוצות תמיכה מאפשרות גישה נוחה יותר לנערים שמעדיפים קבלת תמיכה מחברי קבוצה אחרים, ושנרתעים ממדריך מקצועי. אלמנטים של קבוצת תמיכה, הקיימים בתנועת איגי, ובאים לידי ביטוי בין היתר בפרקטיקת השיח החופשי בין קבוצת השווים, אפשרה למידה הדדית וחיוק הביטחון העצמי של החניכים בסביבה בטוחה. למרות משקלם המשמעותי של אלמנטים אלה במבנה הפעולה השבועי באיגי, החניכים והמדריכים עיגנו את נוכחותם המתמשכת בפעולות בכך שהן כיפיות, וסרבו להגדיר את הפעולות כתמיכה, למרות שבפועל הן היו כאלה. השאלה המתבקשת היא מדוע הנערים והנערות, כמו גם המדריכים, מתעקשים לא להגדיר את איגי כארגון תמיכה אלא כתנועת נוער כיפית. בשפה העברית של ימינו כיף היא מילה שגורה מאוד, וסובייקטיבית בפרשנות הניתנת לה, אך אף חניך לא תיאר את סיבת הגעתו לאיגי כרצון לכיף, אלא היה זה מה שהשאיר אותם בקבוצה ודרבן אותם להמשיך ולבוא. נופר סיפרה:

"אם תשאל את החניכים שלי, ועשינו את זה, למה אתם באים לאיגי, אז הם אמרו כי זה כיף. כי אתה מגיע בהתחלה מתוך רצון להכיר חברים חדשים ולקבל תמיכה, ואתה נשאר שמה כי כיף, כי זה עוד חוג, זה כמו שאתה הולך לצופים, אתה הולך לתנועת נוער הזאתי שקוראים לה איגי, שהיא לאט לאט הופכת להיות סוג של תנועת נוער בשביל הרבה מאד חניכים, כי היא מאבדת את הפן התמיכתי שלה, והופכת להיות פשוט מקום חברתי להגיע ולהכיר עוד חברי' כמון."

מקדמוט ואחרים (McDermott et al., 2008) מראים כי הדיפת תחושת הבושה, המתלווה פעמים רבות לתהליך התעצבות הזהות המינית ההומוסקסואלית, מאפשרת היווצרותה של גאווה. מכאן, חווית הפעולה באיגי הנחוות כמהנה וכיפית יש בה ממדים פונקציונליים לתהליך החברות שהנערים עברו. ההנאה שהחניכים חוו במהלך שיחות ומשחקים על מין, מיניות, מגדר וגם מנושאים שאינם משויכים לקהילה הלהט"בית, תרמה וודאי לכך שנושאים אלה לא נראו מאיימים כבעבר, אלא נראו מזמינים, מעניינים ואף מהנים. הדיבור הער על כיף על נגזרותיו נראה שפועל במישור נוסף ומקביל לזה החוויתי והחברתי. חוויות חיוביות בתוך הקשר ההומוסקסואלי, והשוואה לתנועות נוער אחרות תוך מתן "סגנון" אחר או נוסף, מאפשר לחניכים למצב את החוויה ההומוסקסואלית בהקשר של הנאה, אוטונומיה ואף גאווה. כך, ה"כיף" משמש מנגנון עומק רב

עוצמה ודואלי בארגון איגי, מחד משווה אותו למעמד של תנועות נוער אחרות, ומאידך ממצב את הנטייה המינית השונה מסביבתם ההטרונורמטיבית בפלטפורמה המאפשרת ביטחון וגאווה ומבטאת ייחודיות.

קו התפר בין תנועת נוער לקבוצת תמיכה, בו פועל איגי, מאפשר לחניכים להציגו באופן הרצוי להם בפני סביבתם. החברה בישראל מאופיינת בקשרים משפחתיים חזקים, וערכי המשפחה תופסים מקום מרכזי בחברה אל מול חברות מערביות אחרות (Kats, 2002). בישראל, המרחקים הגיאוגרפיים הקצרים רק תורמים לקושי בדחיית היציאה מהארון ובשמירה על אנונימיות, ומביאים נוער הומו-לסבי להתמודד במתח שבין המשפחתיות והגדרתם המינית, זאת גם אם מאד נדיר לראות דחייה קיצונית לנוער להט"בי במשפחה (Kama, 2005). החניכים שיצאו מהארון תיארו את איגי בפני הוריהם באופן שלדעתם עודד אותם לתמוך בהם ובהגעתם לפעולות, אם כתנועת נוער ואם כקבוצת תמיכה. אלון סיפר:

"אני אמרתי להם שזה תנועת נוער לכל דבר, פשוט לציבור קצת יותר ספציפי. יש פעולות שהם הרבה יותר מכוונות קהילה, מה לעשות, אבל היה פעולת ט"ו בשבט, היה פעולת פסח, היה פעולת רבין, היה פעולת פמיניזם... זה תנועת נוער לכל דבר פשוט עם ציבור יותר ספציפי, מבחינת הצורך שלו".

באומרו זאת ניסה אלון לשכך את דאגותיהם האפשריות של הוריו מכך שבנם הולך למפגשים של הקהילה הגאה, שייתכן וישפיעו עליו לרעה. חלק אחר של החניכים דווקא בחר להציג את איגי בפני ההורים כקבוצת תמיכה של ממש, המספקת צרכים פסיכולוגיים שייתכן והוריהם לא ידעו כיצד לספק. רועי סיפר:

"הצגתי להם את זה בתור משהו שהוא נורא קבוצת תמיכה. כי בסופו של דבר זה אומנם לא קבוצת תמיכה, וההגדרה של זה לדעתי לא כל כך נכונה, אבל כן יש הקשר. איגי זה הרבה מעבר, אבל זה כן מה שהסברתי להם בהתחלה, לתת להם לפחות מושג ראשוני. אני מניח שהם לקחו את זה כמו טיפול פסיכולוגי או משהו כזה, אז הם נורא תמכו שאני אלך ונתנו לי את החופש בימי חמישי ללכת".

האמביוולנטיות בין תנועת נוער לקבוצת תמיכה ניכרת היטב בדבריו של רועי. הוא מציג את איגי להוריו כקבוצת תמיכה, אך מיד שולל את אפיונה ככזאת. הוא עושה זאת כנראה מתוך כך שיודע שאם יציג את התמיכה שהוא מקבל, הוריו יאפשרו לו להגיע לאיגי. אלון לעומת זאת מציג להוריו את איגי כתנועת נוער לכל דבר. גם הוא, כמו רועי, יודע שתיאור זה דווקא יאפשר הסכמה מצד הוריו. כך, משתמשים הנערים בשני אפיונים אלה לפי הצורך.

כדי לקרב את ההורים ואחרים משמעותיים לחניכים, איגי מקיימת פעולה שנתית המכונה "פעולת אורחים". בפעולה זו החניכים מתבקשים להביא לפעולה חבר או קרוב משפחה ולחוות פעולה ביחד עם מכרם, חניך איגי. בפעולה זו נוצרת דינמיקה מורכבת המאפשרת פריצת דעות קדומות שהיו לאורחים על איגי, ויתרה מכך, על חווית ההומוסקסואליות של החניך. המדריכים תיארו את החשיבות בכך שהפעולה תהיה כיפית, ככלי שנועד להעביר את האורח מתפיסה שהארגון הוא קבוצת תמיכה, לכך שהארגון הוא תנועת נוער. במעבר זה יש מידה רבה של שינוי תפיסתי על ההומוסקסואליות עצמה בכלל והחניך ההומוסקסואל בפרט, מנער החווה קשיים והסובל מחריגות, לנער ככל הנערים. נופר המדריכה תיארה את רגע ההבנה שהורים חוו:

"רגע, הילד בא לפה, לא כי הארגון תמיכה או משהו כזה, פשוט כי כיף לו, כי הוא מרגיש יותר בנוח שם. וזה גרם להם להסתכל החוצה לקהילה, על החברה שהם חיים בה – למה הילד שלי, שהוא לא חריג שם, או חבר שלי שהוא לא חריג פה, למה הוא באמת צריך את זה... מה לא טוב בסביבה שלו? והם יצאו עם התחושה 'לא! הוא שם כי כיף לו, כי הוא מכיר חברים, כי הוא צריך את הסביבה התומכת הזאת', וגם גרם, אני חושבת, שהם גם יצאו משם עם 'מה, אני לא יוצרת את הסביבה התומכת בשבילי?'"

דבריה של נופר גם הם מדגישים את העובדה שאיגי כארגון נע על התפר בין תנועת נוער לקבוצת תמיכה. מחקרם של קונלין וסמית' (Conlin & Smith, 1981/1982) הציע שבקבוצות תמיכה תתקיים פגישה אחת שתוקדש להבאת, הצגת ותיאור החשיבות של קרובים תומכים (חברים או בני משפחה), הממלאים תפקיד חיוני בחיי החניכים. פעולת האורחים שמקיים הארגון דומה להיגיון שמציגים קולין וסמית', אולם אנו רואים שנופר מדגישה שהפעולה היא כדי להראות שאיגי הוא ארגון ככל תנועת נוער.

סיכום

הראיונות הצביעו בבירור כי ההצטרפות לאיגי לא הייתה ב"תחילת הדרך", אלא לקראת הכרה בעצמי החדש, זהות חדשה שאיגי מסייעת לו ותורמת לביטחונם בה. אורי אמר: "אני כאילו ממש עברתי את כל התהליך הזה של הילד, שעד שהוא מקבל את עצמו, ועד שהוא מקבל את עצמו הוא שונא את זה, ואז כשהוא מקבל את זה, אז הלכתי לאיגי". אנו רואים שאורי מצטרף לאיגי רק לאחר שכבר הרגיש מגובש יחסית. הוא עובר את תהליך היציאה העצמית מהארון בעצמו, לבד, מתוך עיניים נפשיים רבים, ורק אז מצטרף לאיגי. זהו תהליך מעניין שדורש הבנה נוספת אותה ארצה לגבש במהלך העבודה.

ניתן לראות כי חניכים מגיעים לאיגי רק בשלב בו מתקיים אימוץ הזהות במידה מסוימת. בשלב זה הנער לוקח על עצמו את ההגדרה העצמית הלהט"בית ומתחיל לחלוק עם סביבתו הקרובה את ה"אני האמיתי" שלו. דה בורד ופרז (DeBord & Perez, 2000) מצביעים גם הם, שכניסה לקבוצות חברתיות הומו-לסביות מתבצעת על ידי מי שרק החלו מזהים עצמם כהומו-לסביים. אינדיבידואלים אלה מחפשים בדיוק בנקודה זו מידע רב יותר על תרבותם וההיסטוריה שלהם ללמוד על זהותם (שם). השוואת נקודת הכניסה לאיגי למודל שמציע לנו טרוידן (שם) מצליחה לשפוך מעט אור על הסיבות המביאות נערים לאיגי מלכתחילה. תהליך אימוץ וגיבוש זהות הומוסקסואלית מתחיל כתהליך אישי וטעון באמביוולנטיות, בלבול וחוסר ביטחון. רק משגישו את זהותם ורצו ללמוד ולפתח אותה כזהות חיובית, כדי ל"נרמל" אותה, החניכים חיפשו מפגש, לימוד ואינטראקציה עם בעלי זהות זו (Troiden, 1979).

נדמה שהקשיים, הנחווים גם היום על ידי נערים הומוסקסואליים, הביאו את המרואיינים להצטרף לאיגי כחלק מתהליך גיבוש זהותם המינית. אך בעוד היו אלה קשיים שהביאו אותם לאיגי, הסיבה להישארותם תוארה כהפוכה לחלוטין. בפרק זה נעשה ניסיון לנתח את הסיבות לכך שמעל לכל ובתמימות דעים, המרואיינים תיארו את הפעולות באיגי ככיפיות, ושזוהי הסיבה להישארותם של החניכים בארגון. באמצעות הבנת המנגנונים המאפיינים תנועת נוער וקבוצת תמיכה, ניתן לראות כיצד ה"כיף" משמש להצגת איגי כתנועת נוער, בו בזמן שמתקיימות בו גם פרקטיקות של קבוצת תמיכה. אותו "כיף" גם מסיר מההומוסקסואליות את הדימוי הרווח המלנכולי, הטרוד והבודד, וממצב אותה מחדש. בעיני החניכים, איגי עצמו עובר תהליך מהיר בו מוחלף אפיונו כמקום תמיכה או ייעוץ, למקום של חברויות ופנאי. איגי נהיה לא רק למקום שווה ערך לתנועות נוער אחרות, דבר המחליש את תחושת הנחיתות, אלא כמקום של הנאה וגאווה. לאחר הפעולות הראשונות של החניכים, שתוארו לא אחת כ"הלם תרבות", מתחיל תהליך דינמי בו החניכים מתגבשים בקבוצה, כשזו מהווה עבורם פעמים רבות קרש קפיצה לקהילה הגאה כולה. על בניית המרחב הבטוח בקבוצה באיגי כבסיס לכניסה למרחב הלהט"בי החברתי הרחב יעסוק הפרק הבא.

"מלחמת העולמות?", החניכה אל המרחב הלהט"בי

בפרק הקודם ראינו את חשיבות ה"כיף" עבור החניכים, ואת המטרות הארגוניות שהוא משרת. גורם נוסף להגעה לאיגי שצוין רבות על ידי הנערים היה מפגש עם "אנשים חדשים". ה"חדש" המדומיין נועד למעשה להיות זה הדומה להם, דבר שהתקשו למצוא בתוך סביבתם היומיומית. הרצון להשתחרר מבדידות ולהיות בחברת אנשים נוספים שחווים שונות מינית, הביא רבים מהמרואיינים למפגשים באיגי. בפרק זה בכוונתי לאפיין את חווית החניך במפגש עם הקבוצה, וכיצד מודל הפעולות במרחב הבטוח של איגי מאפשר ביטוי ושיח חופשי, ואף לעיתים לשינוי התנהגויות. תוך הבחנה במנגנונים המעודדים למידה והתפתחות אל תוך הקהילה הלהט"בית, אעמוד על טיב המתח הנוצר בין ה"עולם הלהט"בי" ל"עולם הסטרייטי".

איגי כמרחב נפרד ובטוח

הפעולות באיגי מתקיימות במקום דיסקרטי, והגעה של חניך חדש לפעולה ראשונה מותנית בפגישה מקדימה קצרה עם אחד המדריכים, זאת במטרה למנוע מצב בו אדם בעל כוונות זרות יגיע ויחשוף חניכים שלא מעוניינים בכך. ההתכתבויות והפרסומים ברשת הפייסבוק של הקבוצה מתבצעים כקבוצה סגורה, כך שמי שלא חבר בקבוצה ואושר על ידי המדריכים, לא יכול לצפות בתכתובות ובחברים בקבוצה. כאשר הובאו אנשים זרים לפעולות כמו פעולת אורחים, המדריכים פרסמו מראש את רשימת שמות האנשים הצפויים להגיע, וכל חניך היה רשאי לפסול הגעתו של מישהו, במידה ולא רצה להיחשף בפניו. פעולות דוגמת אלו הופכות את הקבוצה לסביבה בטוחה עבור החניכים, בין היתר במרחב הווירטואלי השוקק ברשת האינטרנט, אך ייחודו של איגי נובע ביצירת סביבה ממשית שהינה בטוחה פיזית, מקבלת ותומכת רגשית, וזאת באופנים שאף אתר אינטרנט לא יכול לספק. בעשותו זאת, איגי מאפשר יצירתו של חלל מרחב-זמן נפרד המאפשר לחניכים להתנהג ולהתבטא כפי שלא יכלו במקומות אחרים. רועי סיפר על רגע הכניסה שלו לאיגי:

"הייתי בהלם, הייתי בהלם בערך חודשיים כי זה סוג של הלם תרבות, אתה פוגש אנשים מתרבות אחרת משלך, שלא באמת יצא לך להכיר לפני.... זה קשר מדהים עם האנשים, נורא אינטימי, ופעם ראשונה קצת לחשוב על זה, מי אתה ולאן פניך מועדות לעתיד. זה היה מדהים, הפעולות הראשונות אני לא אשכח את זה בחיים...." "בסופו של דבר הם נורא כמוני ויש לנו מכנה משותף,

שזה העניין הזה. זה הפעם הראשונה שדיברתי עם אנשים עם אותו מכנה משותף באופן גלוי לגמרי, בפנים, על דברים שלא היה מובן מאליו לדבר עליהם".

מעניין לראות כיצד רועי מזהה את החשיבות בכניסה לאיגי ביכולתו "לדבר באופן גלוי לגמרי, בפנים", דבר שעד אז נמנע ממנו וחש בחסרונו, למרות שהיה פעיל מאד בפורומים של הקהילה הגאה באינטרנט.

ישנה חשיבות רבה לעצם קיומם של מרחבים בטוחים עבור נוער השייך לקבוצות שוליים חלשות, מודרות ושנמצאות בסיכון (Cruz, 2008; Griffin et al., 2004; Lee, 2002). מרחבים מוגנים אלו יכולים להוות בסיס להתפתחות אישית ולאקטיביזם, שפעמים רבות לא יכולים להתקיים מחוצה להם. ההבדלים בין מבנה ואפיון המרחב של הקבוצות באיגי לבין המקבילה השכיחה שלו בחוץ לארץ, Gay-Straight Alliance ("ברית גיי-סטרייט"), מאפשרים ללמוד על צרכי החניכים למרחב בטוח בשני המקרים, וכיצד אלו לא רק מהותיים עבורם, אלא משפיעים על אופי הפעולות, ועל מידת הרווח שבני נוער מפיקים מפעילותם בה.

אף וקיימים מספר מרכזים קהילתיים בחו"ל המקיימים פעילויות למידה לנוער להט"בי, המודל הצפון אמריקאי השכיח ממוקם בתוך בתי הספר, ומציג עצמו כחוג העשרה נוסף, בשורה אחת עם קבוצות דרמה, ספורט ומוסיקה. השהייה במרחב הבית ספרי מובילה לכך שהפעילות תהיה תחת פיקוחו של סגל בית הספר ומושפעות ממדיניותו, שלא דווקא תומכת ומעודדת פעילות מסוג זה (Fetner et al., 2012). מתוך דברי משתתפים בקבוצות אלו נמצא כי קיומם במרחב הבית ספרי אומנם הקל את הגישה הפיזית אליו, אך גרם לחשיפתם בפני תלמידים אחרים, דבר שלא תמיד היו מעוניינים בו (שם). כך אף נמצא שהנראות של הקבוצה הובילה לא פעם דווקא להשפעות שליליות בבית הספר, כמו עלייה באלימות הפיזית והמילולית כלפי להט"בים, וזאת כריאקציה לעצם קיום הקבוצה (שם). יחד עם זאת, לדעת החוקרים (שם), הגדרת המרחב כרחב יותר מזה של הקהילה הגאה תוך אזכור המילה "סטרייט", אפשרה לנוער שנמצא עדיין בארון להרגיש בנוח להגיע לקבוצה זו.

תוך הפעלת מנגנוני הביטחון שנסקרו, נראה שגם איגי מצליח ליצור מרחב בטוח לשהים בפעולותיו, ואולי אף יותר מהמודל האמריקני השכיח, מכיוון שפעילותם אינה מקושרת לחוויה הבית ספרית, ואינה מעמידה אותם בסיכונים רבים מול סביבתם שמחוץ לאיגי. מתוך השוואה למודל הזר, מאפייניו של המרחב הבטוח באיגי מתבלטים. אימוץ מודל תנועות הנוער השכיח בישראל, המקיים פעילות ודיון במיקום ובזמן שמחוץ לכותלי בית ספר והלימודים, מאפשר

פיתוחו של מרחב בטוח באופן שלא היה יכול להתקיים אם היה מכפיף עצמו למסגרת בית ספרית. אני מוצא כי קיימת משמעות רבה לעצם אזכור המילה "סטרייט" בהגדרת הקבוצות האמריקאיות, וזו בולטת במיוחד אל מול איגי, המבטא עיברות של ראשי תיבות לשם Israeli Gay Youth. בעשותן זאת, נראה שהקבוצות בחו"ל מעמידות ערכים של פלורליזם וסובלנות במרכז הדיון ולא מגדר ומיניות. דבר זה פותח את הקבוצה תודעתית לקהל רחב יותר, ומעניק לה צביון של קבוצה אידיאולוגית ופוליטית, ואולי אף מאפשר לה לפעול לשינויים במערכת החינוך וליצירתו של שיח מקבל יותר, אך במידה רבה דבר זה מתבצע על חשבון ממדים של הקהילה הגאה עצמה, ביניהם יצירתו של מרחב שיח פתוח ובטוח להיווצרותן של זהויות להט"ביות.

קוהלר והאמק (Cohler & Hammack, 2007) טוענים כי הכניסה הפיזית לחלל בו מתקיימת פעילות להט"בית מהווה, לאנשים המבצעים זאת, הצהרה עצמית כי הם מאמצים זהות הומוסקסואלית, ומכירים בעניין המיני שלהם באנשים בני מינם. מכאן שההגעה הראשונית לאיגי, שתוארה על ידי מרואיינים לא פעם כהלם התרבות, הינה בעלת משמעויות רחבות יותר מלבד רק הבחנה בקיומם של בני נוער הומו-לסביים אחרים, והרי החניכים ידעו שאין הם היחידים החשים שונות מינית. אין ספק כי עצם ההתוודעות ללהט"בים ממשיים מולך, מצב בו אינך מרגיש שונה או בעמדת מיעוט בדינמיקה קבוצתית, הינה משמעותית, ויש לה משקל בתחושת האופוריה הראשונית שחלק מהחניכים תיארו, אך אין לנעוץ בכך את הסיבה הבלבדית למה שהוגדר על ידם כהלם תרבותי. נדמה שהרבה יותר מכך, ה"הלם" התרחש כי יש בעצם הכניסה הפיזית למרחב של איגי משום הצהרה עצמית ונטילת זהות הומוסקסואלית. המרואיינים אומנם הכירו בנטייתם המינית טרם בואם לפעולות באיגי, אך תהליך הענקת המשמעות ויציקת התוכן לכדי זהות יותר שלמה היה בראשיתו, ועצם ההגעה לאיגי היה בה משום ביטוי לרצון לפתחו תוך היכרות עם אחרים חדשים ודומים.

איגי כמרחב חיבור תרבותי

מרואיינים רבים סיפרו כי במהלך פעולות באיגי הרגישו תחושת הקלה, ושהם יכולים לבטא את עצמם באופנים שלא יכלו לעשות מחוצה לו. הלפרין (Halperin, 2012) מצביע על כך שללהט"בים אין סטרוקטורה חברתית להבעת רגשותיהם. בהיעדר יכולת לבטא את עצמם באופן חופשי בסביבתם, כל הבעת רגש צריכה להיות מותאמת למבנה הטרונומרטיבי. הלחץ, הנובע מהיעדר יכולת להבעה רגשית, תורם לכך שבסביבה בטוחה, בה המבנה הטרונומרטיבי ההגמוני

מאותגר, תתפתח אפשרות להרגשה אחרת. אלון תיאר את הלחץ שחש וכיצד זה התפוגג במפגשים באיגי :

"אני הרגשתי שאני נורא צריך לחשוב על כל מילה שאני אומר וכל זה, אז מקום כזה של שעתיים בשבוע שאפשר פשוט להוריד את זה ולדבר בלי לחשוב יותר מדי בלי לחשוב... לא, לא לסנן את הזה, אבל פשוט... קצת להוריד את הלחץ, קצת להוריד את הזה, ולהירגע עם עוד אנשים שמבינים את זה, שעוברים את זה, עם עוד אנשים ש... יש להם איזו נגיעה בנושא, שיכולים לדבר על זה, שיכולים קצת לעזור אם יש בעיות. נורא נורא קסם לי הרעיון".

יונתן הוסיף :

"איגי זה מקום להוציא בו את אחד הצדדים שלך שלא קיים, או שאתה לא מרגיש בנוח, או שלא בהכרח רוצה להוציא במקומות אחרים כמו בבית ספר. בכיתה שלי, גם שמקבלים אותי הכי בעולם, עדיין אני לא יודע כמה אני אוכל, וגם שכולם יודעים עליי ואפילו המורים יודעים והכל בסדר, אני לא... אני לא חושב שאני אשמח כל כך בשיעור ספרות כשמדברים על איזו יצירה של אהבה, אני פתאום ארים את היד ואדבר על אהבה, שהביטויים שאני משתמש בהם הם בלשון זכר והכל, לא יודע אם ירגיש לי בנוח, כנראה שלא, ולא בגלל שהם לא מקבלים, פשוט כי פחות נוח".

מספר מרואיינים העידו כי חלק מתחושת ההקלה הנחוות נובעת ממצאת חיבור תרבותי רחב בין הומוסקסואלים, והם הופתעו לראות כי קיים קשר תרבותי בין הומוסקסואלים המתעלה מעל לסוגיות רומנטיות ומיניות גרידא. אלון סיפר :

"-אנשים שלפני זה אתה לא בהכרח מכיר אותם, אתה יודע שיש לך איזה דבר אחד משותף איתם, ופתאום אתה מגלה שיש עוד. מעבר לזה שמה לעשות גם הוא אוהב בנים, גם היא נמשכת לנשים, אז... גם היא אוהבת את *Florence and the Machine*, כל מיני כאלה".

- "וזה מקריות שיש כל מיני תחומי עניין משותפים?"

"-זה מקריות כמו שזה כל דבר, זה פשוט בן אדם שאוהב את אותו הדבר. אתה פשוט יודע מראש שיש איזה משהו אחד שיש לך במשותף, ואז נורא כיף לגלות שיש לך עוד תחומי עניין".

אלון למעשה מעיד על הסיפוק שבמצאת נער או נערה, להט"ב אחר, שיש לו חיבה ועניין כלפי תחומים המעניינים אותו, שאינם קשורים לקהילה הגאה. ניתן לתאר זאת כשמחה על כך שהאנשים החדשים שחיפש הינם דומים לו ביותר ממובן השונות המינית. חלק אחר מהמרואיינים

תהה כיצד באינטראקציה עם בעלי מכנה משותף של נטייה מינית שונה, אותה הם תפסו כשולית, נמצא בסיס רחב לתחומי עניין אחרים. יונתן סיפר:

"הנטייה המינית מביאה באמת כמה נושאי שיחה כמו זוגיות ודייטינג, כמו יציאה מהארון וכמו לדבר על הומופוביה. זה בערך כל מה שאפשר לדבר עליו בנושא הזה. עכשיו, מערכת יחסים עם בני אדם לא מושתתת רק על הנושאי שיחה שאפשר לדבר עליהם, אני יכול למצוא לי אנשים שהם... סתם, תומכים ב'מרצ', זה לא אומר שאני אדבר איתם לנצח, כי זה שהם תומכים באותה מפלגה, ושייכים כנראה לאותו צד פוליטי בלי קשר למפלגה שהם מצביעים, זה בסוף ייצא לך אותו מספר נושאי שיחה שאתה יכול לדבר עליהם כמו הנושאי שיחה שאתה יכול לדבר עליהם עם מישהו שהוא הומו. זה לא הרבה, זה לא מספיק בשביל להחזיק משהו במיוחד, אז למה דווקא הקהילה נורא נורא נכנסים אחד לתוך השני? שתי אפשרויות; או שאנחנו נורא נורא סקסיסטיים וכל מה שמעסיק אותנו זה המין שלנו והיציאה מהארון שלנו והדייטינג שלנו וכל זה, ואנחנו פשוט יכולים לדבר על זה לנצח, ובגלל זה נורא נוח לנו עם אנשים כאלה כי איתם אנחנו יכולים לדבר על זה לנצח, או שיש איזה משהו בנטייה המינית, או לא בנטייה המינית, בתהליך של קבלה עצמית ויציאה מהארון שהופך אותך לבן אדם עם איזשהו אוסף תכונות נורא מסוימות שאין לי שם עליהן כרגע, שיכול להתאים לכל בן אדם שיש לו את האוסף תכונות האלה, סליחה לכל בן אדם ששייך לקהילה, כי זה איכשהו אוטומטית מוסיף לו גם את התכונות האלה, ואיתן אתה יוצר את הקשר".

בדבריו, יונתן מעלה שתי אפשרויות לחיבור בין חברי הקבוצה, ולחיבור שהוא מצא עם להט"בים אחרים. באחת מהן הוא תוהה האם מוענקת מרכזיות ליחסים רומנטיים ויחסי מין בשיח החברתי הרווח, כך שעצם החוויה המשותפת בתחומים אלו יוצרת מכנה משותף כה איתן. אין לשלול כי לאהבה ומין יש חשיבות גדולה, וכי אלו נושאים משותפים משמעותיים. יחד עם זאת, נדמה שהדגש שיונתן שם על חברויות שיצר, בהן כלל לא ידע איש על רעהו את נטיותיו המיניות, רק מחדד את סברתו השנייה שלא בכך נעוץ הקשר ויכולת התקשורת הפתוחה בין להט"בים. נראה כי מאחורי הדמיון המיני בין חברי הקבוצה עומד דבר מה מעבר לכך. נדמה שהריגוש של מציאת תחומי עניין דומים, שתואר על ידי מרואיינים רבים, אינו בכך שההומוסקסואל מאבד מזרותו, ונהיה דומה לך מבחינה מינית, אלא בגילוי שיש בחברות דבר מה שהוא חלק מהחוויה ההומוסקסואלית, אך לא המרכז שלה, וכי הם מוצאים עניין משותף בתחומים רבים מלכתחילה, של פנאי, תרבות ופוליטיקה, הרבה לפני השותפות של הזהות המינית.

באופן דומה, הלפרין (Halperin, 2012) מצביע על כך שהומוסקסואליות נתפסת בתרבות לא רק כמשיכה מינית, אלא מאופיינת בתכונות ודפוסים תרבותיים; ההומוסקסואל ניהן בטעם טוב,

בחוש אסתטי מפותח, מידה גבוהה של רגישות, ותובנות עומק לחיים בכלל ולמערכות יחסים בפרט (שם: 10). התרבות ההומוסקסואלית עצמה דחתה קישור אסוציאטיבי זה בתואנה לסטריאוטיפיקציה, וכי מדובר בדעה קדומה שהשתרשה, אך הלפרין (שם) שואל אם יש בכל זאת דבר מה שעומד מאחורי שיוך תכונות אלו: מה אם הטעמים הדומים, הנעים בין אנינות טעם לקיטש', הינם בעצם ביטוי להוויה ורגשות שהתשוקה ההומוסקסואלית היא המקור להם? מה אם התשוקה המינית אינה מסתכמת רק בכך?

במחקרו, הלפרין (Halperin, 2012) מצביע על כך שקיימת תרבות גאה, ולמרות שציפו כי תיעלם, לא עשתה כן. בעולם בו אין חשיפה לתרבות יוצרת גאה, מתבצעת קוויריפיקציה של המיינסטרים, ואייקונים, מוסיקה ותוכניות טלוויזיה העונים למאווים ההומוסקסואלים של חריגות, של רצון לפרוץ מסגרות וערעור הסדר החברתי הקיים, מאומצים על ידם. אם נאמץ את ראייתו, ניתן לראות בדמיון בטעמים שמתגלה על ידי חניכים באיגו כיותר מסתם מקריות, אלא כמציאת משיכה לסגנונות תרבותיים דומים שנוגעים בהם ובחוויות חיהם. תחושת השייכות שהחניכים מוצאים משוקעת אם כן בשנים שקדמו להגעה לאיגו, ואף בשלב בו גילו את נטייתם המינית. הטעמים הדומים שרכשו, ואופני ההתנהגות שנרכשו, התרחשו בעקבות הפנמת סטריאוטיפים, ותחושת ריחוק מהמודלים החברתיים המקובלים וההגמוניים שהוצעו להם משחר ילדותם. כך, ניתן להבין גם את החיבור המתקיים בין הומוסקסואלים ולסביות בקבוצות אלו, מאחר ותחושות אלו נחו על ידם באופן דומה. חיבורים אלו בין חברי הקבוצה, המתגלים ומפתיעים את החניכים, מחזקים את תחושת השייכות שלהם לקבוצה, לאיגו כארגון ובהמשך לקהילה הגאה כולה. חיבורים אלו גם יכולים להוות כר ללמידת התנהגויות חדשות.

איגו כמרחב גאה חופשי

במקום כדוגמת איגו, בו מתאפשרת סביבה בטוחה ומקבלת, קיימת אפשרות להבעת רגשות, ואף התנהגות פיזית שלא נמצאת מחוצה לו. מרחבים הומוסקסואליים יכולים להיות אתרים לתביעת נראות ולגיטימיות (Skeggs, 1999). המדריכה נופר שיתפה כיצד חלק מהביטוי העצמי החדש מאופיין בממדים גופנים דוגמת שינוי בסגנון ההליכה וההבעה הגופנית:

"בכל הפריפריות אתה לא יכול ללכת ברחוב בצורה מאד נשית כי יסתכלו עליך שונה, ואז אתה צריך באמת את המקום, את המקום שאתה יכול להיות מי שאתה. יש הרבה מאד חניכים ב'בוגרת' {קבוצת החניכים בגילאי 18-23} שיוצאים מהפעילות והם מאד כאלה קשוחים וזה,

ומאד גבריים וכאלה, וברגע שהם נכנסים לפעילות הטון שלהם משתנה, צורת ההתנהגות שלהם משתנה. אתה רואה שהארבע קירות האלה סביבם וזה שיש עוד אנשים כמוהם, נותן להם את הלגיטימיזציה להוציא את מי שהם החוצה, מה שהם לא יכולים לעשות בסביבה שהם נמצאים בה, לא בבסיס הסגור שהם נמצאים בו, לא בשכונה שהם גדלים בה בחדרה, כפר סבא, רעננה, הרצליה, לא משנה, איפה שיש קבוצות, וזה השוני גם בין הערים."

חלק מהחניכים העידו גם כן על השינויים המתרחשים בפעולות באיגי, אביעד סיפר:

"כשאנחנו מגיעים לאיגי אז כן; אתה תוכל לראות את השינוי שבי, נראה לי. על עצמי אני מעדיף לדבר פחות, כי אני לא יודע, אבל אני מניח שגם אפשר לראות את השינוי שבי. נגיד אצל יונתן בוודאות רואים שינוי בהתנהגות שלו בין ההתנהגות באיגי לבין ההתנהגות שלו בבית, בבית ספר וביום יום. גם של בן הזוג שלי גלעד, כן רואים שינוי בין איגי לבין הבית. אתה מרגיש פתאום יותר פתוח, אתה מרגיש שיותר מזדהים אתך, אתה מרגיש יותר בטוח לדבר על דברים שסתם ככה לא היית מדבר עליהם. אז כאילו, כן יש את השינוי הזה, אז אולי קצת יותר 'אוחציות'⁶ אבל לא בקטע של... לא יודע, בקטע אחר, מרגישים יותר פתוח."

דברי המרואיינים משקפים את הצורך להיות בסביבה בה ירגישו בנוח לחשוב, להתבטא ולהתנהג כרצונם, והסביבה האינטימית והתומכת באיגי אפשרה לצורך זה לקבל ביטוי ממשי ובעל השפעה עמוקה על החניכים. הסברה שפעילות בתנועת נוער גאה תאפשר ביטוי חופשי והבעה עצמית לצדדים נחבאים או מושתקים בקרב החניכים הייתה במובנים רבים צפויה. בהקשר זה מעניין למצוא שדברי המרואיינים ביטאו לא רק תחושת שחרור וביטוי עצמי, אלא שעצם הנוכחות באיגי נוסחה על ידם כמובילה לשינוי בהתנהגותם. מכאן שלא רק התכנים משפיעים על החניכים, אלא עצם ההצטרפות וההשתייכות לאיגי ולמסגרת הארגונית שהוא מקיים. בתיאורים אלו איגי מהווה סוכן אקטיבי ובו החניכים מושפעים אחד מרעהו, ולומדים התנהגויות חדשות. יונתן טען בנושא כי:

"אני קורא לזה 'קרינה הומו אקטיבית'. כשאני וחברים שלי, כשאנחנו הולכים למקומות של גייז אני נהיה יותר הומו. נכנס לאווירה, לא יודע. פשוט נהיה יותר הומו, וכשאני לא אז פחות, אין לי דרך להסביר את זה. כולם כזה... כולם עושים, אז... זה לא ש... זה בא כזה לגמרי טבעי." "תמיד אמרנו, ככל שמתקרבים לאיגי... איגי מקרין החוצה 'קרינה הומו אקטיבית', שברגע שאתה מתקרב, ההומואיות שלך גדלה."

את המונח "קרינה הומו אקטיבית", שהוזכר על ידי מספר מרואיינים במהלך המחקר, ניתן לפרש באופן מילולי, בו ה"אקטיבי" משמש כמילה נרדפת לחיוני ופעיל. במצב זה, איגי הינו מקום בו

⁶ כינוי נפוץ בקהילה הגאה המתאר מישו נשי, או בעל סממנים נשיים

ההומוסקסואליות מוצאת ביטוי ומתקיימת, אבל גם מתחזקת. ההשפעות ההדדיות והנרכשות בקבוצה, אותה "קרינה הומו אקטיבית" אם נרצה, הובילו גם לאימוץ מאפיינים שונים המקושרים תרבותית להומוסקסואלים כמו התנהגות ודיבור נשיים. מתן המדריך סיפר על כך:

"שתיים-שלוש פעולות ואם הם יתחברו למקום, יתחברו לחברה, יתחברו לקונספט, אז הם ממשיכים לבוא והם ככה בשנייה עושים תהליך. עם עצמם ועם החברים, לא עם המשפחה. מכיר את התוכנית 'פאטוץ'?: אז הרבה משם נלקח ללקסיקון שלהם. 'כואב לי הכוס, כואב לי הכוס' כל פעולה. אז 'כואב להם הכוס' גם כשהם יוצאים אחרי פעולה. הם מדברים במין נקבה ומעצבנים בעיקר".

תחושת הפתיחות והשחרור באיגי שתיארו החניכים באה בסתירה אפשרית להנחה שהם למעשה לא "באמת" שונים מסביבתם. אם נזכור שמרבית החניכים המרואיינים היו מחוץ לארון, וסביבתם הקרובה במשפחה ובבית ספר ידעה על נטייתם המינית, נתקשה לראות באיגי כמרחב היחיד בו הם "עצמם" באמת, והם לא צריכים לחשוש מכל מילה או התנהגות. המרואיינים תיארו מצב בו נטייתם המינית נתפסת לרוב כלא רלוונטית לסביבתם, ושהם לא מרגישים שונים מחבריהם. מדוע אם כך עדיין חשו שבאיגי הם יכולים לבטא צדדים באישיותם שלא באים לכדי ביטוי בסביבות אחרות?

מחקרים רבים מצביעים על כך שנוער הומוסקסואלי במערב חווה בתקופתנו בעיקר השלכות שליליות כתוצאה מהפנמה של סטריאוטיפים, ופחות כתוצאה מגילויי עוינות ישירים (McDermott et al., 2008; Halperin, 2012; Halverson, 2010; Hetrick & Martin, 1987). יש להניח כי קיים לחץ סמוי המופעל על ידי חניכים "להתיישר" עם סביבתם ההטרונורמטיבית, דבר שהופנם על ידם לאורך השנים. בתור מי שקיבלו על עצמם את נטייתם המינית, החניכים החלו ללמוד את המשמעויות התרבותיות והחברתיות של הזהות המאומצת החדשה. דה בורד ופארז (DeBord & Perez, 2000) טוענים כי קבוצות להט"ב מהוות אבן דרך משמעותית למי שרק לאחרונה הזדהו ככאלה, ואלו מחפשים מידע על תרבותם וההיסטוריה שלהם כדי להבין את זהותם. הומוסקסואלים נמצאים במצב ייחודי בו הם חייבים ללמוד מהקבוצה על ההיסטוריה והתרבות שלהם, זאת בניגוד למיעוטים אחרים, למשל אתניים, הלומדים זאת מרגע לידתם באמצעות המשפחה וסביבתם המידית (Halperin, 2012; Hetrick & Martin, 1987). בתוך המסגרת הקבוצתית והמרחב הבטוח שאיגי מספק, לחניך מתאפשר ללמוד מה זה אומר להיות

⁷תכנית מערכונים הומוריסטית קצרה בYouTube המזוהה עם קהילת הלהט"ב

להט"ב, ורבים מהם מתנסים במשמעויות וההתנהגויות שבמידה מסוימת מצופות מהם, כאשר הלמידה היא גם מה הם לא (Halperin, ibid.).

החניכה לקהילה הלהט"בית

תהליך הלמידה המתקיים באיגוי מחזק את תחושת השייכות הקהילתית. לעיתים זו נוצרה מעצם הנוכחות באירועים רבי משתתפים המקושרים לקהילה הגאה. חלק מהמרואיינים ציינו חוויות של העצמה ועוצמה שחוו בהשתתפות במפגשים עם אוכלוסייה לא הטרוסקסואלית אחרת, שאותה קישרו לאפקט של נראות ומספרים. הוויזואליות של הקהילה הגאה באירועים המוניים השפיעה על רבים מהמרואיינים לחיזוק תחושת הביטחון העצמי, כפי שהעיד גל: "ברגע שאתה נמצא שם אתה רואה מיליונים מאחוריך ולפניך ואתה כזה 'וואו', נותן תחושה טובה של אתה לא לבד...". הצורך בהזדהות עם קהילה גאה נראה בדבריו של גל על עצרת לציון 20 שנה למצעד הגאה הראשון בתל אביב, אליה דרך אגב הגיע בגפו. גל סיפר:

"זה היה יותר קהילה של 'אוחציות' כאלה, אבל את הקולקטיב, את ההרגשה של לשבת שם, ולשמוע שם נאומים שעשו את האירוע הראשון, אז זה כן תחושה מאד טובה, מאד כזה 'יייי'! אז כן חסר לי באיזשהו מקום מקום ללכת אליו שיהיה לקהילה."

גם בחירת המילים של יונתן לתיאור הקבוצה ומקומה בחייו מאיר על תפיסתו את הקהילה:

"אני לא רואה את עצמי בלי הקהילה הגאה, זה ממש חשוב לי. כאילו, אם אני אתנתק מהאנשים במשך שבוע, שזה יכול לקרות, אם אני אשב בבית אתנתק מהכל והפייסבוק, אז די קשה לי בלעדיהם כי הם די חשובים לי, הם ממש חברים טובים שלי, אני קשור אליהם כבר, אז אין דרך לעזוב."

האירוע המרכזי של הקהילה הגאה אליה הלכו חניכים הינו מצעד הגאווה בתל אביב המתקיים אחת לשנה בחודש יוני. חלק מהחניכים השתתפו בו עם חבריהם עוד לפני שהגיעו לאיגוי, והשתתפות זו היוותה עבורם אירוע משמעותי שסייע בהפגת תחושת השונות, יונתן סיפר:

"אני יודע שלי ושלעוד הרבה מה שעוזר בחיים, ממש עוזר לקבל את זה שאתה בעצמך הומו, זה לראות כמה יש עוד כמוך, וכמה הם שמחים ומאושרים וטובים להם.. אני חושב שמצעד הגאווה בשביל ילד בן 12 זה נורא משפיע עליו, כמו שעלי זה השפיע, לראות את המצעד הזה ולהגיד: 'אוקיי, אני לא היחיד שחושב משהו שהוא קצת שונה מכולם. שמרגיש קצת שונה מכולם'."

גם אם חלקם הלכו למצעד הגאווה טרם ההצטרפות לאיגי, ההליכה ביחד של רבים מחברי הקבוצה היוותה ציון דרך בתהליך שחוו. מכיוון שהפעולות באיגי מסונכרנות עם שנת הלימודים, המצעד מתרחש רגע לפני היציאה לחופש הגדול, בשלב בו הקבוצות באיגי כבר כמעט ומסיימות את שנת הפעילות, ומכאן שהן מגובשות יותר, וההליכה המשותפת של רוב חברי הקבוצה למצעד הינה, במידה רבה, שיא מתוכנן של לוח הפעולות השנתי. על ההליכה המשותפת כקבוצה אלון החניך שיתף:

"איגי נתן לך עניין שאתה לא לבד. יש איזה קטע של אתה רואה בן אדם אחד, אתה חושב בסדר יש עוד איזה אחד, אתה רואה שניים, בסדר יש עוד איזה אחד, ואז כשאתה רואה את הכמויות במצעד גאווה. או נגיד ב"א כשהייתי, אז הייתי עם איגי, הייתי עם הקבוצה. התארגנו ללכת למצעד בתור קבוצה, נפגשו שם. אתה הולך עם הקבוצה שלך, ואתה שם לב שאתה חלק מקבוצה הרבה יותר גדולה. יש משהו נורא תומך שזה לא רק בן אדם אחד או שניים. זה טוב שהם קיימים, זה נפלא שהם קיימים גם מחוץ למסגרת הזאת, אבל עצם זה שאתה יודע שהמסגרת הזאת קיימת, ואתה שייך למשהו יותר גדול ולא רק החוג הפרטי שלך, זה רשת ביטחון הרבה יותר חזקה לדעתי".

ההליכה המשותפת למצעד הגאווה הייתה חלק מתהליך חניכה לקהילה הגאה שהחניכים עברו במהלך הפעולות, אם בעקיפין ואם במישרין. באמצעות לימוד ישיר מהמדריכים על היסטוריית הקהילה ומאבקה, וכן מתוך למידה פאסיבית מהתנהגויות ואמירות חניכים וותיקים יותר, החניך נחשף ל"עולם הלהט"בי". תחושת השייכות לקהילה הגאה הייתה מרכיב משמעותי עבור המרואיינים, אותה ניסו לחזק, ולעגן את עצמם בתוכה. במהלך הפעולות במרחב הבטוח של איגי ניתן היה להבחין לא רק בביטוי עצמי חופשי, שלכאורה נמצא בניגוד לזו שמחוצה לו, אלא גם בפרקטיקות למידה של מה זה להיות להט"ב. דניאל המדריך סיפר:

"בסופו של דבר, מאד שאפנו לקחת את הקבוצה, לא תמיד למקום של נטייה מינית ודברים שקשורים לדברים האלה. בדרך כלל דיברנו על נושא בכללי, ואז צירפנו לזה הקשר לעולם הגאה, וככה בעצם הצלחנו לאזן בין העולמות, שלא מדברים פה רק על דברים שקשורים להומואים ולסביות אלא בכללי, וגם הרשינו להם אפילו להביא סטרייטים לקבוצה אם מישו רצה להגיע".

תוך יצירת פתיחות כלפי כל נטייה מינית, המדריך מציין כיצד לתכנים שיכולים להיות רלוונטיים לכל, מתווספים תכנים של "העולם הגאה", ובכך הוא יוצר "איזון בין עולמות". מכאן ניתן להסיק כי הרצון שלו לא היה לבדל את החניכים מסביבתם, אלא לצקת תוכן נוסף, מקביל וכזה שאינו מנסה לערער את אורח חייהם הנוכחי.

באמצעות לימוד היסטוריית המאבק הלהט"בי, הבנת ספקטרום הזהויות המיניות ושילוב תכנים אלו עם תכנים סטנדרטיים של תנועות נוער ישראליות, קודמה חניכתו של החניך אל תוך הקהילה הגאה. התכנים הלהט"בים שעברו בפעולות לעיתים כתוספת, ומתוך ניסיון ל"איזון בין העולמות", אפשרו למקם את ההומוסקסואליות במקום שלא מצריך עיסוק קבוע בה. החניך חגי דיבר על זמן הפעולה באיג"כ"היסח דעת" המאפשר לו להתנתק, לא רק מסדר היום הרגיל שלו ומטרדותיו, כי אם גם מאפשר לו בעצם לא לחשוב על שום דבר, גם לא על נטייתו המינית. זהו צד מעניין נוסף של תחושת השחרור והפגת הלחץ, בו ניתן לראות את ההומוסקסואליות לא בלב הפעילות, אלא דווקא נחלשת ומתמקמת מחדש ב"ספסל האחורי", מכיוון וזהו המכנה המשותף הרחב של הקבוצה. במובנים רבים, ניתן להבחין מדבריהם של המרואיינים כי בוצעה המרה מסוימת של הנטייה המינית, שהיא הגדרת היחיד את תשוקותיו, לטובת זהות מינית, ההגדרה החברתית הנטועה בשיח התרבותי, והמעניקה משמעות לאקטים מיניים. ההומוסקסואליות נדונה הרבה פחות מאשר הקהילה הגאה, כאשר הנטייה המינית עצמה נדמית כשולית בתוך הזהות הקבוצתית הרחבה.

"איזון" העולמות

האם חיפוש החניכים אחר השתייכות לקהילה הגאה באה כנגד סביבתם ההטרונורמטיבית, או כחלק המשלים אותו? טענה מרכזית שעלתה מדברי המרואיינים היא שהזהות המינית הינה זהות נוספת, שאינה באה בסתירה לאף זהות קיימת אחרת, אלא מוסיפה מידה מסוימת של מורכבות לכל היותר. ביטוי לכך ניתן למצוא בדבריו של אביעד בהתייחסו למצעד הגאווה:

"אומרים שמצעד הגאווה, כל השנים האלה הסתתרנו כי אף אחד לא קיבל אותנו, עכשיו אנחנו גאים. אני לא חושב שזה מה שאני רוצה שיהיה, אני רוצה שאנחנו נהיה כאילו, מבחינת אנשים רגילים, שלא יגידו כאילו הוא הומו בוא ניתן לו זכויות יתר, או הוא הומו בוא נפלה אותו. זה פשוט, שזה לא יהיה משהו כל כך מהותי בחיים. למרות שכן, אני מהאנשים האלה שכן אם נגיד ישאלו אותם מה הם, אני כן יכול לבוא ולהגיד אני אביעד ואני ככה ואני ככה, ואני אוהב את זה ואני אוהב את זה ואני הומו. אני כן אזכיר את זה, כי זה כן משהו שאני."

ניתן לראות באמירתו של אביעד רצון שלא להיות מתויג על בסיס נטייתו המינית, ואת הדגש שהוא שם על השתתפותו המלאה בחברה, שלא על בסיס מיני. החשש מבידוד מהחברה הכללית היה מרכיב מהותי בחשש וההיסוס בהגעה לאיג"כ וכניסה ל"עולם הלהט"בי". אביעד סיפר שבן זוגו לא רצה לבוא לאיג"כ מכיוון שטען שאיג"כ מצד אחד טוענים שהם מעוניינים בשוויון, אך

מסתגרים ומתבודדים ויוצרים לעצמם קבוצה משל עצמם. החניך הצליח לשכנע את בן זוגו להגיע לבסוף, בכך שאמר שהם מאפשרים גם לסטרייטים להגיע לפעולות. חגי גם כן ביטא את חששו מפני הסתגרות בעולם גיי סגור. בדבריו הזכיר את היסוסיו הראשוניים להגיע לאיגי, מכיוון שהרגיש שמדובר בקבוצה הומוגנית מתבדלת:

"אני הגעתי לשם עם הסתייגות קלה מלהיכנס לאיזשהו חוג חברים עם נטייה מינית נורא מסוימת, כי אני נורא לא בעד זה, כאילו ש... לא ש... לבן אדם יכולים להיות חברים הומואים ולסביות, אני פשוט, אני לא חושב שאני צריך לבחור את החברים שלי דווקא ככה, אז נורא לא רציתי שזה יהפוך לאנשים שבעיקר אני אסתובב איתם, כי נטייה מינית זה משהו נורא שולי."
"אה כן, יש תפיסה נורא מסוימת שאם אתה הומו או לסבית אתה... זה לא דווקא תפיסה של הארגון זה יותר תפיסה של האנשים שם, שזה אנחנו נגד הסטרייטים. מדריכים לא, החניכים רובם זה אנחנו נגד הסטרייטים.... עוד משהו שהיה לי ביקורת זה הניסיון... שוב פעם, ליצור תת תרבות, כי אני חושב שזה יותר מפלג אותנו מאשר מאחד אותנו עם שאר ה... עם, אנשים. זה יותר בידוד עצמי מאשר להסביר את עצמנו לכל העולם."

כך ניתן לראות שרוב החניכים תיארו את ההומוסקסואליות שלהם כמרכיב שולי, כתחושת זהות נוספת שאינה מתנגשת עם דבר, וככזו שלא אמורה להבדיל אותם מיתר החברה. האמירה שנטייה מינית הומוסקסואלית הינה למעשה חסרת חשיבות נאמרה על ידי רבים מהמרואיינים, ואמירות דומות לזו ניתן למצוא בקרב נוער להט"בי במדינות מערביות אחרות (Cohler & Hammack, 2007; Hegna, 2007; Savin-Williams, 2005).

ניתן לזהות בהגעה לארגון נוער גאה דווקא חיזוק לתחושת חלק מהחניכים כי נטייתם המינית, לאחר שגובשה, יכולה להיות ממוקמת פחות במרכז. יש ביכולתם להגדיר את נטייתם המינית במקום שאינו מהווה את האפיון היחיד והמייחד אותם. יצירת הקבוצה באיגי מהווה עבור החניכים פתח לכניסה לקהילה רחבה יותר, שאותה הם בוחנים ולומדים, וניכר היה כי רבים מתוכם רוצים להיות חלק ממנה. הכניסה לקהילה הגאה מאפשרת להם בין השאר גם להוריד את הסטטוס והתיוג המבדיל של "גיי" אל מול הסביבה הקרובה החדשה, באיגי או במקומות אחרים המזוהים עם הקהילה הגאה. עצם נוכחות החניך שם גורמת לנטייתו המינית להיות חשופה, ואין הוא נדרש להתייחס אליה כל הזמן. אירית סיפרה על חניכה שלה ש"מאד מחפשת את הלהיכנס לקהילה, לקשר, לראות עוד אנשים, קצת יותר שיש לה מקום בזה... היא גם מחפשת לראות איך בקהילה היא לא צריכה את ה'נטייל' הזה {לסבית}." כך שגם אם בכניסה לקבוצה גאה יש משום רצון להידיין עם סוגיות המעסיקות נוער הומו-לסבי, הנטייה

המינית של החניך אינה ייחודית, ולא דורשת התייחסות שונה, כמו זו שחו בסביבה שמחוץ לאיגי.

חלק מהמדריכים הגדירו את הכניסה אל חיים קהילתיים הומוסקסואליים ככניסה ל"עולם". יצירת הקשר הראשון באמצעות המחשב, הגעה לפעולה ראשונה באיגי או השתתפות במצעד גאווה, כל אחד מאלו יכול להיות עבורם קונספטואלית, צעד ראשון לתוך עולם אחר. אורי המדריך הביט מחדש על התהליך שעבר מהיותו חניך באיגי, ותיאר את הכניסה לאיגי כהיכרות עם "עולם חדש":

"הייתי חניך בחולון בגיל 16-17. זה גם היה לי כניסה לעולם הזה של הומואים, ומאד חששתי... ואז להיכנס לתוך העולם ולהכיר חברים ואז מסיבות, כל התהליך הזה שלחלוטין לא קשור, ועכשיו סופר תקרא לזה 'קהילתי' כזה, עד שבשלב מסוים עצרתי את עצמי ואמרתי אוקיי, צריך את האזיון בין העולמות...". "...הייתי בעולם הסטרייטים לפני שהייתי באיגי, ואז כשהגעתי לאיגי כל החברים שלי היו רק הומואים ולסביות ורק לשמוע עברי לידר, כאילו הכי קיצון. ואז הגעתי לאיזשהו שלב שאוקיי, צריך את שניהם. זה לא טוב להישאר באיזשהו עולם, לא להיות קומפליטלי סטרייט ורק סטרייט אקטינג ורק עם החברים הסטרייטים ולא לדבר על זה לעולם, וגם לא לצאת רק למסיבות של גייז ולהיות רק קהילתי כזה. אני חושב שעכשיו בחיים שלי יש איזון מאד טוב ביניהם, דווקא יותר לכיוון הסטרייטי, אבל איזשהו איזון שאני מאד אוהב, שאני מאמין שהוא צריך להיות בתוך כל האידיאולוגיה הזאת של... אנחנו לא צריכים להיות שונים או צריכים להיות נפרדים. אז מאד רציתי לייצג את העולם הזה ומאד היה לי חשוב, כי דווקא אם תסתכל על המדריכים שם באיגי, הרבה פעמים פשוט התאכזבתי מהמדריכים שיש שם... תקרא לזה 'האונחיות' הקשות או אנשים שמאד קהילתיים ורק הומואים ומאד משדרים את העולם הזה, שמצד אחד זה מאד טוב כי זה מאד ביטחון ואני הכי שלם עם עצמי וזה מה שטוב לי, ומצד שני נורא רציתי להראות לחניכים את הרעיון הזה שאפשר להיות כמו כולם רק הומואים, שזה לא צריך להיות שונה בשום צורה שהיא. אני חושב שאני גם מאד מייצג, כאילו, אני לא מאד נשי או לא מאד גברי, איכשהו המיינסטרים נקרא לזה, איפשהו באמצע. כאילו רוב האנשים, החניכים כאילו, רציתי לא להיות פה או פה, שזה חלק מהחיים אבל לא issue גדול מדי. לשם שאפתי לפחות."

אורי בחר להציג את חוויות כניסתו לאיגי ככניסה לעולם אחר, בו ה"גיויות" שלו יכולה לבוא לביטוי מלא, אך כזה המתוחם בזמן ובמרחב, ושיש לאזנו מול העולם הסטרייטי. האם המצב ה"קיצוני" שתיאר בו היו לו רק חברים הומואים ולסביות, הלך למסיבות של גייז ו"שמע רק עברי לידר", הוא כניסה לעולם אחר? מה זה אומר עבורו "להיות כמו כולם, רק הומואים"? השימוש

במילה "עולם" מרמז על תחושה של קיום נפרד, של מערכת שונה של חוקים, התנהגויות, אפשרויות ואופציות חיים. ייתכן ויותר מכל, עולם נפרד הוא טענה למרחב נבדל, והרי מערכת שונה של כללים יכולה להתקיים רק בשדה המאפשר זאת. המרחב הנבדל יכול לבוא לכדי ביטוי בסגירות חברתית ותרבותית, כך שהמרחב הפיזי עצמו נהיה הומו-לסבי. במצב כזה, הפעולות באיגי המתוחמות לשעתיים בשבוע, יוצרות פלטפורמה המאפשרת כניסה אל "עולם" קהילתי שלם, שלכאורה מנוגד ל"עולם הסטרייטים" שמחוצה לו.

חלק קטן מאמירות המרואיינים היו בדלניות במידת מה, ומהן השתמע שלהיות להט"ב משמע להיות מול או נגד ה"סטרייטים". ביטוי לכך היה ניתן למצוא בראיון עם איתי החניך:

"הם {סטרייטים} נוטים לצחוק על כל מיני בדיחות של הומואים, ואני צוחק על זה. תמיד כיף לנו ביחד, אני והסטרייטים. למרות שסטרייטים זה עם מגעיל."

אף שאיתי בוחר לתאר את הסטרייטים כ"עם מגעיל" הוא טוען שכיף לו איתם. ייתכן ואמירות מסוג זה מבטאות סוג של "גאוות יחידה", וביטוי לביטחון העצמי שרכש בזהותו המינית. תחושת הקהילה והגאוות שרכש במסגרת הקבוצתית של איגי, אפשרו לו ללעוג במעין חצי קריצה לקבוצה שלכאורה מחוצה לו.

סיכום

בפרק זה נסקרו חלקים מרכזיים מחוויית החניך באיגי. תוך הכרה בחשיבות המבנה הבטוח והמנותק מהמרחב והזמן היומיומיים שארגון הנוער הגאה מספק לחניכיו, ניתן היה להבחין בתהליכים העוברים עליהם תוך כדי הפעולות הספציפיות ורצף השנה ככלל. דברי המרואיינים חשפו תהליך בו החניך החדש חווה "הלם תרבות" כתוצאה מהמפגש הראשוני עם החניכים האחרים והשיח המתנהל במקום, ואולי הרבה יותר חשוב מכך כתוצאה מההכרה שצעד כזה מהווה עבורו כחלק מהפנמת הנטייה המינית והשלכותיה. תוך כדי אינטראקציה בין-אישית, נוצרת קבוצה המבקשת להשתייך לקהילה רחבה יותר. כפי שניתן לאתר בקבוצות דומות בחו"ל, באמצעות פרקטיקה חברתית, התשוקות והרצונות מעובדים ומקבלים גם משמעות קולקטיביסטית, וכך נוצרת זהות להט"בית (Holland et al., 1998). זהות זו מהווה עבורם נדבך חדש ומשמעותי עבורם, אך כזה שאינו מבקש להחליף או לשנות את עולמם כפי שהם מכירים אותו. החניכים אינם מעוניינים להישאר בעולם להט"בי סגור. הם עדיין נמצאים בשלב של חיפוש, ומשאירים לעצמם אופציות רחבות יותר מאשר השייכות לעולם להט"בי. לכן הם מדברים על

איגי כתנועת נוער, לכן הם מדגישים את הכיף באיגי, לכן הם דואגים לומר שהזהות המינית היא רק חלק מאישיותם ומהדברים שמעניינים אותם. יחד עם זאת הם מוצאים באיגי מקום בטוח לחיפוש עצמי. כמובן שלא כולם מגיבים באותה צורה, ישנם כאלה שבחרו לאמץ זהות קהילתית חזקה יותר מאחרים, אך רוב החניכים והמדריכים ביקשו להעמיד את נטייתם המינית כרקע לפעילותם.

הלפרין (Halperin, 2012) הצביע על כך שהומוסקסואלים מגלים בהפתעה, תוף כדי תהליך היציאה שלהם מהארון, עד כמה ה"גיות" שלהם טריוויאלית. המשפט הנשמע תדיר הוא ש"להיות הומו לא מגדיר אותי", אך בו בזמן הם לא מפסיקים לדבר על זה. באופן דומה, החניכים באיגי טענו לשוליות זהות זו, אך תיאוריהם את פועלם ודעותיהם הראו מגמה אחרת. זהו לכאורה פרדוקס, אך הלפרין (שם) מוצא בשיח הער על ההומוסקסואליות כמוכיחה שאין היא שולית עבורם כלל וכלל, "מה זה אומר שאתה כל הזמן מכחיש את החשיבות של זה אם לא את החשיבות של שזה?" (שם: 412-413). נדמה שהמרואיינים חווים את ההומוסקסואליות שלהם כמשמעותית, אך רוצים להראות ברמה החברתית והתרבותית שזהות זו היא לא החלק המרכזי של אישיותם, או לפחות לא צריכה להיתפס ככזאת. על בחינת הממד האישי בחוויה זו נעמוד בפרק הבא, בו אבחן את שאלת בניית הזהויות השונות בהרחבה ובמנותק משאלת המרכזיות.

"לא הייתי בוחר אחרת", דיון בזהות

סוציולוגים רבים נדרשו לסוגיית הזהות וכיצד זו נוצרת ומתגבשת. היכולת לראות בזהויות תוצר של הבנייה חברתית ולא ביטוי אותנטי למהות פנימית, הינה מורכבת ודורשת מידה לא מבוטלת של הזרה. בתחושתנו הסובייקטיבית, זהויות מהוות חלק אינטגרלי מהאופן בו אנו תופסים ומגדירים את עצמינו. אם כך, הרעיון שלמעשה אנו מאמצים זהות אחת ודוחים זהות אחרת פוטנציאלית, מציב את זהויותינו כאופציונליות ולא כמוחלטות. אין לראות באופציונלי כיד המקרה, והרי אין זה כתוצאה מאבחת גורל שמבנה הזהויות שלנו הוא כזה, אך האפשרות לזהות השפעות חיצוניות על העצמי הינה מהלך המאפיל על תחושת חופש הבחירה האישית שלנו. פירוק הזהויות מסוגל לערער את האופן בו אנו רואים את עצמנו, ואת הדרך בה אנו מעניקים משמעות לקיומנו. דרך הבנה מעמיקה יותר של תהליכי עיצוב, גיבוש ובחירת זהות, נוכל להאיר את האופנים בהם החניכים באיגי הגדירו את עצמם, ואת התייחסותם לזהויות להט"ביות שלהם ושל אחרים. זהות כתופעה סוציולוגית ופסיכולוגית זכתה להתייחסויות רבות לאורך שנות המחקר, וקיימת ספרות ענפה בתחומים אלו המנסה להתחקות, להגדיר ולאתגר את האופנים בהם אנו מבינים היווצרותה של זהות. בפרק זה אני מוצא לנכון להתמקד רק במספר מצומצם של תיאוריות וחוקרים, אשר משרתים ומעשירים את יכולתנו להבין את אופני כינון הזהות של נערים באיגי, וכיצד איגי עצמו מהווה חלק מתהליך הבניית זהותם.

פוקו (2008) טען שהזהות איננה מהותנית, אלא היא צומחת מתוך מערכת יחסי ידע-כוח, או במילים אחרות, במסגרת השיח החברתי. למעשה, הזהות מכוננת מתוך האינטראקציה הקיימת בין מנגנוני הכוח בחברה. כך, "הסובייקט מכונן עצמו בצורה אקטיבית באמצעות פרקטיקות של העצמי. בכל אופן, פרקטיקות אלו אינן משהו שהאינדיבידואל ממציא בעצמו. אלו דפוסים שהוא מוצא בתרבות שלו. הם מוצעים לו ונאכפים על ידי התרבות שלו, על ידי החברה ועל ידי הקבוצה החברתית שלו." (Foucault, 1988:11). אין לראות בתהליך זה סוג של כפיית רעיונות על הפרט באמצעות שיח, אלא יש לדמות את השיח כאמצעי הדיכוי ואמצעי ההתנגדות לו בו זמנית (פוקו, 2008). אם כך, אילו דפוסים לכינון הסובייקט זמינים לנערים בימינו?

כהנא (Kahane, 1997) מבחין כי שינויים בחברה הובילו לתמורות באופני גיבוש וניהול זהויות. לטענתו, התנאים החברתיים אינם כשהיו בעבר, ובתקופה הפוסט מודרנית הזהות ה"נורמלית" נהפכה למפוזרת. בימינו, זהויות אינן מתנגשות ובאות אחת על חשבון האחרת, אלא מתבצעים שילובים ואדפטציות המאפשרים חפיפות וגמישות של זהויות. בתוך מרחב שיח יכולות

להתקיים זהויות שונות, שבאפשרותן להביא ליצירתן של זהויות שעטנו, ולחלחול של עולם מושגים ונרטיבים בין זהות אחת לשנייה. קטע מראיון עם שירה המדריכה מדגים טענה זו. שירה סיפרה:

"שנה אחר כך היה את מצעד הגאווה, יניב וייצמן {יו"ר איגי} הציע בעצמו 'אולי נלך קודם לעצרת לזכר הברנוער, ואז נלך למצעד הגאווה?'. הנרטיב הזה של מעצב לשמחה, יום העצמאות. איפה אתה חי?! מה אנחנו כאן, מדינה בתוך מדינה? חייבים לקחת את הנרטיבים האלה? בהכרח?... מה הייתה הכותרת? 'ממשיכים בגאווה'. מה זה ממשיכים בגאווה? מה זה המיליטריזם הזה?! כאילו ההפך מגאווה הוא בהכרח בושה? לא, ממש לא."

הרצון המתואר של יו"ר איגי לקשר בין אבל לשמחה, שעורר את זעמה של שירה, מאפשר לראות השפעות בין מערכות זהות שונות. יו"ר איגי מבטא השפעה של עולם הדימויים של הזהות היהודית-ישראלית, שמפעפע אל תוך מערכת הזהויות שלו. לעומתו, שירה מתנגדת לחיבורים אלה, שלטענתה עלולים לתייג את הקהילה הלהט"בית כקהילה המזדהה עם מיליטריזם לאומי, כזה המקשר בין שכול לעצמאות. על כן היא מסרבת ללכת קודם לעצרת זיכרון בבר נוער ומשם למצעד הגאווה, ובכך להביא למיזוג האירועים. שירה ויו"ר איגי שייכים לאותו ארגון, אך מייצגים מבנה זהויות שונה. גם שירה וגם יו"ר איגי רואים בזהות הגאה מקור לגאווה כחלק מפוליטיקת הזהויות, אך חוששים מדברים שונים שידבקו לזהות זאת. יו"ר איגי רוצה להראות את השתייכות הקהילה למדינת הלאום דרך סמלים לאומיים מקובלים, ושירה רואה בהשתייכות לקהילה אנטי-ממסדיות.

המצב הפוסט מודרני לא רק מזמן שילובים, מיזוגים, שינויים וסתירות בין זהויות, אלא מאפשר ואף מעודד אימוץ של זהות נבדלת על בסיס מהותני, כמשאב ומקור לגאווה, וכזו המקנה תחושת ייחודיות וכבוד לעצמי (Kahane, 1997). אם הומוסקסואליות נתפסת בחברה כמרכיב מהותני אצל אינדיבידואלים, קרי מולדת או בעלת מרכיבים אסנציאליסטיים, אזי בהינתן קיומה של פוליטיקה של הכרה שכהנא (שם) מתאר, נטייה מינית נבדלת יכולה להיות מקור לעוצמה וגאווה, ויחד עם זאת לא לבוא על חשבון של זהויות אחרות. כך, מרואיינים רבים העדיפו לדון בנטייתם המינית כחלק מהשתייכותם ל"קהילה הגאה", ולא הבליטו את נטייתם המינית לגופה. כלומר, לא המיניות היא שמגדירה עבורם את זהותם, אלא השתייכותם לקהילה ספציפית, העובדה שהם חלק מהקהילה הגאה ומרגישים שייכות אליה. ההשתוקקות להשתייך לקהילה נסקרה בפרקים קודמים, אך כאן הקריאה היא בכוון שונה. כלומר, שאימוץ זהות נבדלת יכול להוות גם משאב חברתי, ולא רק סוג של מפלט. ההזדהות כחלק מ"קהילה הגאה" ולא, נניח "הומוסקסואל", יש בה משום אפשרות ליצוק תוכן חדש, במקום זה הסטריאוטיפי. ביטוי

להמרת הנטייה המינית לזהות מינית קהילתית רחבה, ניתן למצוא בדבריו של רועי, שסיפר כיצד מציג עצמו כאשר נדרש לכך :

"מי שיוצא לי לדבר אתו על זה, מי שזה אקטואלי, אני אציין את זה שאני מהקהילה הגאה. אני לא אגיד 'היי, אני נמשך לבנים', אני כן אגיד 'אני מהקהילה הגאה'... אני לא רץ סתם ככה לספר, אני לא מאמין בזה."

עד כמה הגיל בו הנערים מגיעים לאיגי מהווה גורם משמעותי עבור תהליכי גיבוש זהותם? מודלים קלאסיים, דוגמת זה של אריקסון (Ericson, 1968), הצביעו על גיל ההתבגרות כשלב המשמעותי ביותר בגדילה ובתהליך עיצוב זהות, בו היחיד בונה את עולמו התרבותי, ומעניק לו משמעויות. מקובל להניח כי הנעורים הם שלב שבו קיים מעבר מבלבול זהות אל עבר אינטגרציה וקיום בחירות בתוך הקשר חברתי. תיאוריות מאוחרות יותר אומנם רואות פיתוח תחושת זהות כמשימה מרכזית עבור בני נוער וצעירים גם בימינו (Meeus, 2011), אך מבחינים שמודל ה"סערה ולחץ" ששויד לנעורים אינו אוניברסלי, אלא רק יותר שכיח בגילאים אלו, ואין לראות את גיל ההתבגרות כתקופה של "משבר זהויות" באופן טבעי ומחויב המציאות (Arnett, 1999; Giddens, 1990). חוקרים אלה רואים את תהליך גיבוש הזהות כרחב וממושך יותר, ואינו מסתכם בחוויה משברית כלשהי בגיל ההתבגרות. לדידם, תהליך עיצוב הזהות נמשך לאורך כל חייו של האדם, תוך שאנו בוחנים, מתקנים, שומרים ומחדשים נרטיבים ביוגרפיים.

הטריק ומרטין (Hetrick & Martin, 1987) מראים כי נוער הומוסבסי נאלץ להתמודד עם אתגרים משמעותיים יותר מיתר בני הנוער, כמו ללמוד לנהל זהות סטיגמטית בסביבה שפוטנציאלית עוינת כלפיה. במחקרה על קבוצת דרמה להט"בית מראה הלברסון (Halverson, 2005) כיצד זו אפשרה לנערים ולנערות שהשתתפו בה, לעבוד אל עבר עיצוב זהות חברתית ברת קיימא. בתהליך זה הבנת היחיד את הקטגוריות החברתיות מבנה את מה שהוא רואה כאפשרי. כדי להבנות זהות המכילה קטגוריית שוליים חברתית, דה-טיפיפיקציה מאפשרת לאינדיבידואל להתקדם אל עבר דה-סטיגמיזציה של הקטגוריה החברתית אליה הוא מתחיל לפתח תחושת שייכות. הקבוצה הדרמטית שנחקרה מאפשרת להלברסון (שם) להבחין בטכניקות בהן הקבוצה מכילה רגע משבר זה, ומעודדת את חבריה לראות בלהט"ב קטגוריה שלמה על משמעויותיה, וכיצד כיחידים הם יכולים להתאים את ההבנה המדוקדקת והפרטנית של המשמעויות הנלוות להיותך להט"ב. תהליך התגבשות הזהות האישית מאפשר לדון בנרטיבים הקיימים של מבנה חברתי, ובאפשרות האינדיבידואל לשעתקם או לדחותם. בזמן שהיחיד בונה את הנרטיב שלו, הוא מאחד בין חיי היום יום שהוא חווה לבין נרטיב העל. בתהליך זה של אימוץ הזהות מתקיים "פיוס" בין

הנרטיב התרבותי לנרטיב האישי (Hammack, 2008), וסיפורי התרבות נהיים לסיפורי האינדיבידואל.

קוהלר והאמק (Cohler & Hammack, 2007) שמים דגש על גיל ההתבגרות כתקופה בה הנרטיב האישי, שמבנה את זהות היחיד, מקבל את הקשרו האידיאולוגי, ומכאן היחיד מפנים את שיח הזהות הזמין עבורו בהקשר תרבותי מוגדר. במחקרם, קוהלר והאמק (שם) מראים כי צעירים הומוסקסואליים נמנעים מתווית או קטגוריזציה המתקשרת לזהויות מיניות. כך, נוער אמריקאי העוסק בפעילות מינית הומוסקסואלית נמנע מלהגדיר עצמו כ"גיי", או אף במונח המעורפל יותר, שנתבע מחדש על ידי הקהילה הגאה, "קוויר". צעירים אותם ראיינו, טענו כי הם אינם מתעסקים רבות בשאלות של זהות, וכי הם רואים עצמם "נורמליים" בדיוק כמו יתר חבריהם (שם). חלק מהמרואיינים באיגי ערערו על הרלוונטיות של מונחים מבחינים כמו "הומו", בדומה למה שניתן לזהות במחקרים אחרים. כך למשל יונתן התייחס להגדרה של הומוסקסואליות:

- "אין הגדרות לדברים האלה, זה בערך הדבר הכי לא אמפירי שיש, ובגלל זה אין הגדרה מדויקת. אתה גם לא יכול להגיד שהומואים לא יכולים להשתנות, כי אין כזה דבר הומו אבסולוטי, אין כזה דבר."
- "אז איך אתה מגדיר את עצמך?"
- "אני מגדיר את עצמי כהומו בגלל שזה... זו הגדרה שהיא נורא סובייקטיבית, אני אומר לעצמי שאני ככה ובגלל זה אני ככה. כמו שקראתי איפשהו שמה ההגדרה של IQ! מה שמבחי IQ בודקים. זה ההגדרה של זה {צוחק}. אתה לא יכול להסביר באמת מה זה, כי זה פשוט דבר שאתה מגדיר אותו לפי התוצאה שלו."

מעניין לראות כי אף שיונתן מרוקן מהמילה "הומוסקסואל" את המשמעויות שלה, הוא בוחר בה עדיין כהגדרה המתאימה עבורו, אך כהגדרה סובייקטיבית נזילה על פי תוצאות הפעילות שלו, ולא על פי איזושהי מהות פנימית.

קוהלר והאמק (Cohler & Hammack, 2007) תוהים במחקרם האם ההתחמקות משיוך זהות היא ביטוי לחוויה חדשה של בני נוער, או שמא מדובר בסוג של הסוואה, ועדיין הנוער נמצא בסיכון ומאותגר ביכולותיו להשתלב. הפתרון שהם מוצאים לכך הוא בפרספקטיבה של מהלך וניסיון חיים, קרי, המיקום של היחיד משפיע על אופן הסתכלותו על זהויותיו. לשיטתם, זהות "גאה" נוצרת ולא ניתנת, כאשר התפתחותה של זהות מושפעת מהקשרים תרבותיים והיסטוריים, בייחוד עבור אינדיבידואלים עם תשוקות חד מיניות (שם). דוגמא להשפעות ניסיון חיים על תהליך

עיצוב הזהות ניתן למצוא במחקרו של טרוידן (Troiden, 1979). טרוידן (שם) מצביע שחוויות של בדידות בילדות נוסחו ופורשו אחרת על ידי מבוגרים הטרנסקסואלים והומוסקסואלים, למרות שמדובר בחוויות דומות. המרואיינים ההומוסקסואלים ביצעו פירוש מחדש של אירועים בעבר כמסמנים הומוסקסואליות פוטנציאלית, למרות שכאמור אלו אירועים שנחו גם על ידי המרואיינים שהזדהו כהטרנסקסואלים. לטענתו, מתן הפירוש המאוחר ובניית הנרטיב נראים כחלק חיוני באימוץ זהות הומוסקסואלית. אם נאמץ גישה זו, ניתן יהיה לטעון כי אמירות המרואיינים המחלישות קיומן של זהויות מיניות, הינן ביטוי לכך שהם בשלב התחלתי של תהליך גיבוש הזהות המינית שלהם, וכי ניתן להניח כי בשלב מאוחר יותר של חייהם, כתוצאה מניסיון החיים שיצברו, ינסחו את מיקומם באופן אחר על פי ההקשרים התרבותיים וההיסטוריים שיהיו זמינים עבורם. יחד עם זאת, מחקרים שביקשו לבדוק מחדש את המודלים לגיבוש זהות מינית הומוסקסואלית, הראו כי לא כל הלהט"בים עוברים שלבים בצורה היררכית ולינארית (Rosario et al., 2008; Floyd & Stein, 2002). לכן, קיימת חשיבות בנקיטת משנה זהירות בפרשנות המשייכת את דברי המרואיינים כביטוי לשלב בו הם נמצאים אל עבר גיבוש של זהות הומוסקסואלית קוהרנטית. החל משנות ה-80 אנו עדים לשינויים דרמטיים שהובילו לצמיחתו של דור חדש החווה את תהליך גיבוש זהותו המינית באופן שונה, וייתכן שמוקדם מדי להעריך כיצד השינויים המהירים, שהובילו לפתיחות וקבלה של הומוסקסואליות במרחב הציבורי, השפיעו גם על בניית זהות מינית להט"בית בקרב צעירים שגדלו בתקופה זו (Russell et al., 2009).

במהלך גיל ההתבגרות היחיד מפנים את שיח הזהויות הזמין וגלוי לו בהקשרים התרבותיים הקיימים (Hammack, 2005). שיח זה מתקיים באמצעות נרטיבים שהזהות מתפתחת מתוכם, כאשר מתקיים משא ומתן בין אלו התרבותיים הדומיננטיים, לבין זה של היחיד המבוסס על התנסויותיו. אל מול טענות דוגמת אלו על השתחררות מהגדרות, ממצאים שעלו ממחקר שנערך בתיכון בקליפורניה, מצביעים דווקא שנוער לא הטרנסקסואלי ממשיך להשתמש ולהזדהות במונחים המקובלים של "גיי", "לסבית" ו"ביסקסואל" (Russell et al., 2009). לשיטתם, הטענה שהנוער הוא "פוסט-גיי" אינה מתארת נכוחה את המצב החברתי הנוכחי. מעניין לראות כי המרואיינים באיגי אומנם השתמשו לעיתים נדירות בלבד במונחים כמו "הומוסקסואל" או "לסבית" כדי לתאר את עצמם או אחרים, אך כן חפשו מודל זהויות קוהרנטי תחת מעטפת הקהילה הגאה. חלק ניכר מהמרואיינים ציינו לטובה פעולה שעברו באיגי, שנקראה פעולת זהויות. בפעולה זו מוצגת לחניכים קשת הזהויות המיניות, ומתבצע ערעור משמעותי לתפיסה

הדיכטומית ההגמונית בדבר קיומו של מודל הומוסקסואלי בלבדי. אורי המדריך סיפר מדוע לדעתו הפעולה הייתה חשובה:

"עשינו פעולה על ביסקסואליות, ועשינו פעולות על כל הקשת הזאת, על קינסי והמיליון הגדרות האלה שקיימות בשפה הזאת; את הקוויר, את הפאן-סקסואל, את הטרנס וכל אלה, שהפכנו את זה, גם הכנסנו את זה לכל הפעולות כדי להראות להם שזה אפשרי והכל טוב ויפה. אני חושב שזה מה שהם מחפשים יותר, הבני נוער.. את המקום הזה של העולם החופשי, תעשה מה שאתה רוצה בלי הגדרה. בטח בגיל הזה שהם מאד לחוצים על הגדרות, מאד קשה להם להיתפס להגדרה הזאת, כי מבחינתם הגדרה... נגיד מישהי להיות לסבית, מבחינתה זה להיות מישהי עם חתול ושיער מגולח ואתה יודע... הם מאד מושפעים מזה, כי אלף, לדעתי התקשורת מאד מכוונת אותם לסטריאוטיפים, וזה מה שהם חווים וזה מה שהם רואים וזה מלחיץ."

פירוק הבינאריות הטרוסקסואל-הומוסקסואל, והצגת מרחב זהויות רחב הינו חלק אינטגרלי ומהותי מהפעולות של איגי בחוויית החניכים בתהליך יצירת זהות מגובשת. בועז, שהגדיר עצמו כביסקסואל, תיאר כיצד עצם ידיעת הקטגוריה המינית הרלוונטית עבורו השפיעה על תהליך גיבוש זהותו המינית:

"אני יודע בדיעבד מכיתה ו', היו דברים, אבל בכיתה ו' לא אמרתי אני כזה ויופי לי. עד שהבנתי את המונח ביסקסואל, כאילו ידעתי הומו בכיתה ו', לא ידעתי שום דבר אחר. ואיכשהו לא היה משהו אחר, אז לא ידעתי להצביע על מה אני, ואז אני חושב שמישהו זרק לי את זה בסביבות כיתה ז'-ח' הוא אמר 'אה, שמעת שהסולן של ג'רין דיי' הוא כזה?'. זה מה שאמרו לי לפחות, לא הבנתי מה זה, והוא הסביר לי. מאז נפלו לי הרבה אסימונים והנה, אני פה". "אני ביסקסואל בי-רומנטי... קראתי קצת על הגדרות כאלה באיגי, פשוט נוח לי כשאנשים שואלים אותי מה זה. ביסקסואל זה מישהו שנמשך לשני המינים, בי רומנטי זה אחד שיהיה מוכן גם לצאת עם שני המינים שאין לו בעיה. יש שם מישהו אחד שאני מכיר שמגדיר את עצמו כביסקסואל אבל בחיים לא יסכים לצאת עם אישה. כאילו, לא יהיה מוכן לצאת אתה, לשכב לא תהיה לו שום בעיה, ביסקסואל הומו-רומנטי."

מרחב ההגדרות המיניות שבועז נחשף אליהן, אפשרה לו להגדיר את עצמו בטרמינולוגיה פרטנית וייחודית. כאשר הדיכטומיה בין הומוסקסואליות להטרוסקסואליות מאותגרת, נוצרת פלטפורמה לפירוק סטריאוטיפים ומציאת ביטוי אותנטי שהיחיד מחפש.

אם זהות גאה נוצרת, אילו נרטיבים זמינים לצעירים להט"בים היכולים ליצור זהות שכזו? קוהלר והאמק (Cohler & Hammack, 2007) מצביעים על כך שלצעירים הומוסקסואליים זמינים בימינו שני שיחים שונים; נרטיב של מאבק והצלחה, ונרטיב של שחרור. הצעירים נחשפים לשניהם, ואלו משפיעים על תהליך גיבוש זהותם המינית. נרטיב המאבק וההצלחה מתמקד

בניסיונות הקהילה להשגת נראות ולגיטימיזציה רחבה, תוך הצבת מודל להומוסקסואליות נורמטיבית. נרטיב השחרור הציב את חופש הבחירה והחופש מהגדרות במוקד תוך פיתוח מודל לנורמליזציה, בה "הדאגה למציאת מערכת יחסים טובה ועבודה מספקת מעסיקה יותר מדרמת היציאה מהארון" (שם). נרטיב השחרור מחליש את המקום המרכזי שנהוג היה לתת למאבק לקבלה חברתית, ומכאן שניתן לראות בו נרטיב המקדם אסימילציה אל עבר אורח החיים ההטרונורמטיבי. בחינת התכנים שהועברו באיג, מצביע על כך שהן נרטיב המאבק וההצלחה והן נרטיב השחרור הועברו באמצעות המדריכים במהלך הפעולות. פעולות רבות התייחסו להיסטוריית המאבק לשוויון זכויות של הקהילה הגאה, וכך אירועים כמו "סטנוול" נלמדו כחלק משרשרת אירועים בה הקהילה פעלה ונאבקה להבטחת מקומה הבטוח והפומבי. במקביל לכך, ניתן לראות כי מעצם העברת פעולות "כלליות", או כפי שתוארו על ידי חניכים כ"לא היו מביישות אף תנועת נוער אחרת", החניכים יכלו לאמץ נרטיב של היעדר שוני בינם לבין אחרים.

כיצד יש לתאר אם כך את חיפוש החניכים אחר זהות להט"בית? האם כפי שמקובל היה להניח, מדובר בתהליך סיוזיפי ופוטנציאלית מאיים, או שמא הוא מורכב יותר, סוער פחות ממה שהיה מקובל לחשוב ואף טומן בחובו רגעי אושר, שייכות וגאווה? במחקר שערכו באמצעות שאלונים על בריאות נפשית בקרב צעירים באיג, מצאו שנקמן ושמוטקין (Shenkman & Shmotkin, 2011) ממצאים מפתיעים שנדמה ויכולים להאיר על האופן בו החניכים עצמם תופסים את תהליך גיבוש הזהות המינית. אומנם במחקר נמצאו ממצאים רבים יותר של סימפטומים דיכאוניים בקרב הומואים ולסביות, אך באופן מעניין גם נמצאה בקרבם יותר חיוביות ואופטימיות מהציבור הכללי. נראה אפוא שתהליך אימוץ הזהות הלהט"בית מתנסח במידה רבה כחווייה אמביוולנטית, וייתכן וניתן לראות את תהליך גיבוש הזהות המינית כמרגש כמו שהוא מרתיע.

בפרק זה נבדקו המנגנונים המשפיעים על אופן עיצוב זהות החניכים. תוך הבחנה בהשפעות השיח החברתי לכינון זהות, שהינה פעמים רבות מורכבת, רב-שכבתית ואף סותרת, ניתן היה לראות כי הנערים מבקשים להציב מודל זהות רחב וגמיש. גילם של הנערים מוביל לפתיחות רבה יותר כלפי המשגה מחדש של זהותם, תוך שהשיח הפוסט מודרניסטי מעודד קיומן של זהויות פרטניות, כמו אלה המאומצות על ידי החניכים, ומביא אותם לראות בזהותם הנלמדת גם כמשאב חברתי ומקור לגאווה. בפרק הבא אבקש לבחון כיצד זהות נרכשת זו מתרגמת במרחב שמחוץ לאיג. באילו אופנים החניכים מוצאים לנכון לבטא את זהותם בפומבי, וכיצד בושה וגאווה, זהות פרטיקולרית והזדהות קהילתית באים לכדי ביטוי מול "הארון".

"יש לי דגל גאווה ענק ששוכב בארון", פומביות ופרטיות בחשיפה האישית

התרבות הפופולרית נוטה להבחין בקיומם של שני "טיפוסי על" של נוער הומוסקסואלי; בדמיון החברתי נמצא מצד אחד נער בטוח בעצמו, מחוץ לארון, פעיל חברתי ואקטיביסט הפועל לטובת הקהילה הגאה, ובצד השני קיים נער מבויש, מלנכולי, וכזה שהפנים סטריאוטיפים שליליים על נטייתו המינית, אותה אינו חושף. יציאה מהארון, החוויה בה נער או נערה משתפים את סביבתם בנטייתם המינית השונה, נתפסת כמעבר חד מסגירות, רגשות אשם ובושה, אל עבר פתיחות, ביטחון עצמי וגאווה. במהלך הראיונות כמעט ולא נמצא איש שענה על דיכטומיה זו, אך דברי הנערים בהחלט העידו על דפוס מסוים. בפרק זה אבקש להבין כיצד המרואיינים חוו, הגדירו וביארו את המונח "יציאה מהארון", וכיצד זה בא לידי ביטוי בתיאורי המדריכים. מתוך דברים אלה תעלה תמונה מורכבת, לא רק על מקומו של איגי בתהליך היציאה מהארון של החניכים, כי אם בתפיסתם צעד זה, ומיקומו בספירה הפרטית והציבורית.

יציאה מהארון, גם אם מהווה חוויה סובייקטיבית ודינמית, הינה תלויה בהקשרים התרבותיים וההיסטוריים הרחבים יותר בה מתקיימת. סידמן (Seidman, 2002) טען כי תקופת השיא של הארון בארה"ב הייתה בין שנות ה-50 לשנות ה-80 של המאה ה-20. לפני כן, הומוסקסואלים ולסביות היו בלתי נראים בתרבות הציבורית, דבר שהיווה עבור חלקם מצב משחרר, מכיוון ויכלו לממש את תשוקותיהם מבלי להיות חשודים במאומה. תנועת השחרור שהחלה פועלת בשנות ה-50 שינתה זאת, וחשפה את קיומם ותרבותם של הומוסקסואלים בפני המיינסטרים. בתקופה זו הומוסקסואלים היו צריכים לבחור בין הכחשה ליציאה מהארון, דבר שלרוב לא נדרש מהם בשנים שקדמו לכך (שם). יציאה מהארון הייתה תהליך הודאה בזהות להט"בית, לו היו השלכות חברתיות קשות על היחיד. מאז שנות ה-80, סידמן (שם) טוען כי הומוסקסואלים חיים "מעבר לארון". לשיטתו מדובר בכך שהם רואים בנטייתם המינית חלק טבעי וחיובי של עצמם, שאינו בא בניגוד למיינסטרים החברתי. למרות שחלק נשאר עמוק בארון, חלק ניכר יוצא לחלוטין ממנו, ביניהם בני נוער רבים. עבורם, היציאה מהארון היא רוטינית, מקובלת חברתית ונורמלית. ברגמן ואחרים (Bregman et al., 2012) מחזקים גישה זו הרואה את תהליך היציאה מהארון בתקופתנו כלגיטימית ונפוצה יותר מאשר בעבר. מחקרם מצביע על כך שהנוער הלהט"בי חווה זהות שהינה גם זהות במאבק, אך גם כזו הזוכה לאישור.

חרף קבלת האישור החברתי החלקי לכך, יציאה מהארון עדיין נתפסת כחוויה משמעותית, כאשר תיאורטיקנים קווירים קישרו בינה לבין טענתם כי לקהילה המתמודדת עם בושה נדרש שיח-נגד של גאווה הומוסקסואלית (Munt, 2000; Sedgwick, 2003; Probyn, 2005). ניתן לזהות בשיח זה מודל לינארי ברובו, בו היציאה מהארון מצטיירת כאידיאל וכמטרה שכל להט"ב צריך לשאוף אליה. ההנחה המקובלת ראתה בשנות הסגירות, בהן הנער או הנערה מכירים במשיכתם החד מינית, אך לא משתפים בכך את סביבתם, כמעצמות בושה. סדג'וויק (Sedgwick, 1990) מראה כי לפחות עבור חלק מהלהט"בים, בושה הינה התכונה הראשונה שחו שנקשרה לנטייתם המינית, ופעמים רבות זו תישאר קבועה, ותבנה את זהותם. כאשר סגירות זו מתחלפת בפתירות, הבאה לידי ביטוי ביציאה מהארון, היחיד משתחרר, ובמקביל לכך מתגברת בקרבו תחושת הערכה עצמית גבוהה (Boxer et al., 1999). נדמה שלא ניתן להגזים בחשיבותו של הארון עבור יחידים ועבור הקהילה המבקשת לייצגם, וחווית הארון נותרת המרכיב הפונדמנטלי של החיים החברתיים עבור הומוסקסואליים, ובמידה רבה מאחדת בין הקהלים השונים המתכנסים תחת המונח להט"ב (Sedgwick, 1990: 68).

אם נחזור לפוקו (Foucault, 2001) בניתוחו ההיסטורי את ה"פרהסיה", המרחב הציבורי בו מתקיים דיון חופשי, נראה שהוא מנתח את המושג היווני "פרהסיה" כ"סוג של פעילות וורבלית, בה לדובר יש יחס מסוים לאמת באמצעות גילוי לב, מערכת יחסים כלשהי עם חייו באמצעות סכנה, מערכת יחסים כלשהי לעצמו או לאחרים באמצעות ביקורת, ויחס מסוים למוסר באמצעות חופש וחובה" (שם: 19). היוונים, הוא טוען, ראו חשיבות מרכזית לא רק בגילוי האמת העצמית, אלא בטיפוח ממושך של העצמי כחובה וכטכניקה, ביטוי הן של "דע את עצמך", אך לא פחות חשוב מכך "תדאג לעצמך" (שם). כדי לזכות בריבונות ושליטה עצמית, היחיד זקוק לגלות את האמת, כאשר זו צריכה להיות מועברת על ידי אדם אחר באמצעות שיח חופשי (שם). אמירת אמת זו, שיש בה משהו מסוכן עבור הדובר, היא האמת לדעת פוקו (שם), מכיוון והוא אומר את מה שהוא יודע כאמת. עצם אמירת הדבר שיש בו סיכון, ששונה ממה שהרוב מאמין בו, היא האינדיקציה שיש כאן דבר אמת (שם). כך, נהיה זה מקובל להניח כי כדי לומר את האמת, על האדם לדעת תחילה את האמת על עצמו.

יציאה מהארון, חשיפת אמת אישית הנתפסת ונחווית עבור היחיד כמהותית, עונה על ההיגיון המקשר בין לדעת את עצמך לבין דאגה לעצמך. הפרהסיה הציבורית היוונית נועדה לשכנע אדם שהוא צריך לדאוג לעצמו ולאחרים, ושהוא מוכרח לשנות את חייו. כך, תהליך ושיח קבוצתי,

דוגמת אלו המתקיימים בפעולות איג, מקיימים פוטנציאל של עידוד חשיפת אמת כהליך דאגה לעצמי.

מול תפיסה המניחה רגע קתרזיס בו האינדיבידואל מסוגל להשתחרר משלשלאותיו ולעצב את חייו מחדש כראות עיניו, סדג'וויק (Sedgwick, 1990) מתארת את חווית הארון כמתמשכת, כאשר גם אנשים שיצאו מהארון וחיים באופן שלם וגלוי עם נטייתם המינית, נדרשים לצאת מהארון פעם אחר פעם, מכיוון וכל מפגש עם איש חדש הוא למעשה ארון חדש. בסביבה בה ההטרסקסואליות מונחת מראש, ההומוסקסואליות נתפסת כנעשית או מתקיימת מתוך מחשבה תחילה ואף נובעת מרצון, כאקט מודע אל מול ה"טבעי" וה"נורמלי" (Butler, 2004; Foucault, 1978). כל עוד תישאר ההטרונורמטיביות הגמונית, נראה שיציאה מהארון תהיה פעולה נצחית (Urbach, 1996). סדג'וויק (שם) טוענת כי רק מעטים לא ממשיכים לחוות את הארון כחוויה מעצבת. בכל אירוע יומיומי, ההומוסקסואל שיצא מהארון חווה אינסוף מפגשים בהם הוא מנתח האם נטייתו ידועה לנוכחים בהם. התקופה בארון מביאה לרמת מודעות גבוהה יותר לאופן ההתבטאות המילולי והפיזי, וכיצד זה יתפס בסביבה. כך, ההומוסקסואל בארון חווה דואליות קבועה בה הוא רוצה הן להסתיר והן לחשוף את זהותו כפי שהוא תופס אותה, והוא מנתח באופן קבוע את הסיטואציה והמשתתפים בה כדי לקבוע כיצד לנהוג. במצב חברתי זה, גם אנשים שלכאורה יצאו לחלוטין מהארון, תמיד נשארים עם משהו משמעותי להם שאינו יודע זאת, אם יהיה זה ארגון כלכלי, מוסדי או מסחרי (שם). הארון נראה אם כך כחוויה עוצמתית, מעצבת וחשוב מכל מתמשכת.

אדאמס (Adams, 2010) מצביע על כך שבסביבה הטרונורמטיבית המניחה זאת על כלל המשתתפים ופועלים בה, רק במרחבים של מצעדי גאווה או אתרים המנוכסים על ידי הקהילה הגאה, יציאה מהארון נהיית לא רלוונטית. אדאמס (שם) מצביע על קיומו של פרדוקס בו היציאה מהארון בסביבה ההטרסקסואלית היא נצחית, מסוכנת בפוטנציה, אך חשובה ונתפסת כבריאה וסימן לבגרות. היוצא מהארון יכול להיות מואשם ביציאה מהארון מוקדמת או מאוחרת מדי, וגם אי יציאה בכלל בפני גורם כלשהו פוגעת ביציאה המלאה המתבקשת על פי ציפיות חברתיות שקשה לאמוד אותן (שם).

נדמה שהזהות ההומוסקסואלית עצמה מקושרת בקשר גורדי לחוויית היציאה מהארון, וזו מהווה נרטיב מרכזי לחוויה להט"בית חיובית. יציאה מהארון נדרשת מאחר ובמידה רבה הזהות הלהט"בית היא בלתי נראית. זהות ההומוסקסואלית המתבססת על תשוקה חד מינית, נעדרת

נראות ברורה מאלה, אלא אם נאמרת במילים או במעשים. אדאמס (Adams, 2008) רואה את המיניות כזהות שהיחיד תובע לעצמו, הנעדרת סממנים חזותיים ברורים, ומכאן קשה יותר לאיתור מזהויות אחרות כמו מגדר, גזע וגיל. הצורך לאמץ את הזהות ולחשוף אותה בפני סביבתך, שאינה מודעת לכך, הינה מורכבת, ואדאמס (שם) טוען כי אדם לא יכול להזדהות כהומוסקסואל אם הוא לא יודע מה המשמעות של כך. קרי, המשיכה החד מינית יכולה להיות קיימת, אך אין זה אומר שהוא ידע להגיד "אני הומוסקסואל". מי שרוצה לספר על זהות או תשוקה שוליות הנתפסות כנחותות יותר, צריך תחילה לשבור את שתיקתו שלו, להתוודע, להוכיח, לבקר את שתיקתו, ואז, ורק אז, להוציא את דבריו כטקסט. כל עוד לא נאמר דבר ואין הגדרתו העצמית מובעת בפני אחרים, כל רמיזה אינה מלאה, ואינה מהווה יציאה מהארון.

אדאמס (Adams, 2008) מציע לקוראיו להבחין בכך שאם היציאה מהארון הינה תהליך מתמשך בחברה הטרונורמטיבית, קיים שלב בו היחיד נכנס לארון מלכתחילה. בחברה בה דיבור על הזהות או התשוקה של היחיד נתפס כאקט של טאבו, מופעלים על היחיד לחצים היכולים לדרבן אותו לשתוק. הארון הוא זמן בו שקרים מצטברים כמו שלג במפולת שלגים, פרקטיקות של שקרים וסודות נהיות סבוכות, בייחוד כאשר מתווספות להן תחושות אשם ובושה. הזמן בארון מהווה לרוב זמן להתבודדות למי שבאופן פרטי מתחיל לאמץ זהות הומוסקסואלית. היציאה מהארון מתרחשת בזמן בו לאדם "נוח" לחשוף את זהותו המינית, זמן בו תגובותיהם של אחרים פחות מכבידות עליו, אך עדיין מכונן בו חשש. זהו זמן בו הזהות ההומוסקסואלית מוצגת ומדיינת, כאשר אינך יכול באמת לצפות את תגובות היקרים לך והסביבה. זהו אירוע דרמטי שיש בו את היכולת לעצב את חיי האינדיבידואל מחדש (Plummer, 1995). הגילוי יכול לעורר מתחים חדשים עם אנשים שהאינדיבידואל התרחק מהם עקב ההיסטוריה שנוצרה המורכבת גם משקרים, מניפולציות והתחמקויות. המתח והחשש מוביל לכך שהומוסקסואל המתעתד לצאת מהארון מרגיש צורך לנבא, ליצור ולנהל את הסביבה בה היציאה מהארון תתרחש (Adams, 2008). במצב זה קיימת נטייה "לבחון את השטח" לפני יציאה בפועל מהארון בפני מישהו (McLean et al., 2007). במהלך זה מתבצע מעין גישוש ראשוני מול האחר המשמעותי, בניסיון לזהות כיצד יגיב על היציאה הצפויה מהארון. בועז תיאר כיצד בדק את השטח מול חבריו, וכיצד איגי היווה חלק משמעותי בכך:

"ידעתי מה זה איגי, היו לי חברים באיגי, תמיד עניין אותי מה הם עושים, הם תמיד ענו לי במעורפל. עניין אותי כאילו אשכרה לבדוק בשטח מה הם עושים, בתור חבר, לא בתור חבר

קהילה. הייתי ממש בארון... המממ... לא ממש ממש, התחלתי לבדוק את השטח פחות או יותר אז. ואז זה היה מצוין בשבילי, כי אמרתי לכל מיני חברים שלי שאני הולך לפעולת ניסיון באיגו והתלהבתי, הם התלהבו איתי. זה היה כאילו קטע כיפי."

למעשה, בועז הצטרף לפעולת אורחים כחבר תומך, ובכך התאפשר לו לגשש אל תוך המרחב הקהילתי, וגם לבחון את תגובת הסובבים לו, כסוג של הכנה לצעד מתקדם יותר אותו הוא כבר צפה. גישושים דוגמת זה בוצעו על ידי חניכים רבים בסביבתם הקרובה, כשלב מקדים ליציאה מהארון. לעיתים קרובות היציאה מהארון ה"אמיתית" נעדרה המעמד הדרמטי המדומיין בו אדם חושף עצמו בפני אחרים, ולרוב נעשתה ברמיזה לא מוכחשת, או בדאגה להפצת שמועה. אחד מהמקרים המעניינים שנחשפתי אליהם במהלך הראיונות היה על החניכים גבע ובוועז שהיו פעילים הן באיגו והן בצופים. שני החניכים הצליחו לתאם פעולה בה המדריכים מאיגי העבירו פעולה לחבריהם בצופים על קהילת הלהט"ב ונטיות מיניות. בסוף הפעולה, באופן מתוזמן שתוכן מראש, בועז וגבע יצאו מהארון בפני חבריהם. מעמד זה היה מרגש עבור כלל המשתתפים בו, ולווה בחששות וגישושים מקדימים של החניכים, בניסיון לוודא שיזכו לתמיכה וקבלה. השיתוף האישי במעמד חד פעמי, רב משתתפים ובנוכחות מדריכים תומכים, וודאי הקל על הקושי, הכמעט פיזי, הכרוך ביציאה מהארון אחד על אחד. מעניין לראות כי בעיני בועז הייתה לכך מטרה אחת מרכזית:

"ידעתי שאם אני אספר שם {בצופים} ואגיד... והם גם שאלו, אם יש לנו בעיה שהם יספרו הלאה, אמרתי שלא. ידעתי שכשאני אומר לא, אז תוך חמש דקות כל העולם יודע. זה שירת את המטרה שלי יפה. באמת כל העולם ידע אחרי חמש דקות, חוץ מההורים שלי".

יונתן סיפר כיצד הוא מצא מישהו "דברך", וזה אפשר לו להפיץ את ה"חדשות", מבלי שהוא יהיה נוכח במעמד הגילוי:

"פשוט אמרתי למישהו, ובפעם הראשונה בחיים אמרתי לו את זה בלי להגיד שזה סוד. אתה יכול להבין מה קרה {צוחק}. הייתה לי תחושה שאם אני אספר לו את זה, זה יגיע רחוק, ובמקרה במקרה, יום אחרי זה כל השכבה באה אלי 'מה באמת? מה באמת?'".

מקרים אחרים שהוזכרו בפני כללו שינוי סטטוס בפייסבוק, בו חניך שנכנס למערכת יחסים עם בחור אחר, שינה באתר את הסטטוס ל"In a Relationship", כאשר הופיעו בגלוי פרטי בן הזוג החדש. כמו במקרים אחרים שתוארו בפני, התגובות בסביבתם היו רפות לרוב, וכללו רק שאלות מרומזות בשיחות מסדרון בבית הספר, להן ענו החניכים בלקוניות "זה נכון". האם קבוצת

השווים של המרואיינים, וספציפית בתי הספר היוו עבורם מרחב בטוח, בו יציאה מהארון נתפסה כרוטינית ו"נורמלית"?

מחקר שנערך על בתי ספר בישראל הצביע על כך שהם נותרו סוכן חברות משמעותי שלא איבד מחשיבותו עבור תלמידים ותלמידות (Pizmony-Levy et al., 2008). בזמן שהומופוביה מופנמת יכולה להוביל לתחושות ערך עצמי נמוך, בדידות ובושה ולחץ מפני זיהוי כהומוסקסואל, לסביבת או בייסקסואל, בתי הספר נעדרים מודלים או מקור לתקווה (שם). אומנם מחקרים מעידים על ירידה בגיל היציאה מהארון (Herdt & Boxer, 1993; Savin-Williams, 2001), אך לא נעשו לכך שינויים והתאמות בסביבת בתי הספר בישראל (Pizmony-Levy et al., 2008). אם נשווה בין מערכת החינוך הישראלית לזו שבמדינות מערב אחרות, נמצא כי אלימות כלפי הומוסקסואלים היא כנראה המאפיין היחיד שלא נפוץ בארץ. מכאן שחוסר נקיטת היוזמה בארץ בולט במיוחד אל מול קיומם של מודלים פדגוגיים לתמיכה וסיוע הפועלים מעבר לים (שם). ניתן להבחין כי קיימת התערבות נמוכה של משרד החינוך, ואל תוך חלל זה נכנסים בעיקר שלל ארגונים חוץ ממשלתיים, כמו חוש"ן, שנכון ל-2002 ביקרו רק בכ-30% מבתי הספר, בעיקר באזורים הממוצבים סוציו-אקונומית במיקום גבוה יותר (שם).

מתוך הסקר שנעשה בהשתתפות חניכים באיג, נמצא כי רובם יצאו מהארון לאדם אחד לפחות (85%), כאשר לרוב היה מדובר תחילה בחבר קרוב שהיה ממין נקבה (59%), ולאחר מכן קרוב משפחה קרוב כלשהו, לרוב אימא (Pizmony-Levy et al., 2008). כרבע יצאו מהארון בפני כלל בית הספר, זאת למרות ובני הנוער העידו שנחשפו להערות הומופוביות בבתי ספר, לרוב קללות כלליות שלא כוונו ישירות אליהם. נדמה שבתי הספר נכשלים ביצירת סביבה תומכת, ורק מי שמחוץ לארון יכול ליהנות ממשאבים, כבוד ותחושת שייכות מהסגל (שם), אך הדבר אינו מונע מבני נוער רבים לראות ביציאה מהארון במרחב הבית ספרי כמקום רלוונטי לתהליך היציאה מהארון שהם חווים, כפי שראיונותיי העלו. נופר המדריכה סיפרה על האופן בו היא רואה את היציאה מהארון בגילאים צעירים:

"אם בתקופה שלי אנשים היו מגלים על עצמם, או מסכימים לצאת מהארון בגילאים 18, זה היה כזה ההתחלה של לצאת מהארון, אנשים אפילו גדולים יותר, היום ילדים כבר בני ... אני לא ממש זוכרת, אבל בסביבות הגילאים 11-12 כבר מתחילים ממש להתגבש על עצמם. בדרך כלל בגילאים 11-12 אתה יודע, חושד, הם כבר בגיל 11-12 מגובשים, בגיל 14-15 מחוץ לארון. אני יכולה לראות את זה ממש אצל החניכים שלי, יש לי חניכה שבגיל 11 יצאה מהארון, יש לי חניכים שבגיל 14 יצאו מהארון. וכשאתה יוצא מהארון, אתה איפשהו, אצלנו לפחות זה היה, אתה כבר מגובש

ויועד, וכבר בדקת, אצלם לצאת מהארון יכול להיות גם בהתחלה. יש לי חניכים בני 14 שבחיים שלהם לא התנשקו אפילו עם מישהו או מישהי, אבל הם כבר... הגיבוש כבר, אתה לא צריך שום הוכחה לכך, כשאתה מרגיש שזה זה, אז מבחינתם אתה כזה. פעם היה את הפחד הזה של רגע, אולי החברה לא תקבל אותי אז בוא נראה, יכול להיות שזה עדיין קיים במקומות כאלה, אני לא ראייתי את זה אצלי בקבוצה."

נופר מעידה לא רק על ירידה בגיל היציאה מהארון, כי אם על תופעה שזכתה לכינוי Gay Virgins, המתארת נערים ונערות שיוצאים מהארון טרם חוו חוויה מינית כלשהי עם בני מינם. מחקרים מעידים כי נראות גבוהה לייצוגים גאים מובילים להזדהות מוקדמת יותר עם זהות מינית, ובנוחות רבה יותר מבעבר (Floyd & Stein, 2002:185). האם ניתן לראות בתהליך זה ביטוי לכך שזהות מינית הומוסקסואלית וחווית היציאה מהארון נהיו קלים יותר עבור בני נוער בימינו? כיצד איגי משתלב בתוך מארג זה של מאבק ולגיטימיזציה, שיתוף ושתיקה?

הנחתי הראשונית הייתה כי השתתפות החניכים לאורך זמן בפעולות באיגי מובילה, בעוצמה זו או אחרת, להעצמתם האישית ולהגברת תחושת הביטחון העצמי, כאשר אלו, בשילוב כוחה של הדינמיקה הקבוצתית, מעודדים יציאה מהארון בקרבם. חלק ניכר מדברי המרואיינים נתנו להשערת סימוכין, כששיתפו כיצד הנוכחות באיגי הובילה אותם לספר לקרוב זה או אחר, ולהרחיב את מעגל האנשים היודעים על זהותם המינית. דניאל המדריך סיפר כיצד הוא הבחין בכך בקבוצתו:

"זה מאד נפוץ שחניך מגיע לאיגי, מגיע 2-3-4-5 פעולות, ובפעולה השישית מגיע ואומר 'היי, יצאתי מהארון'. כאילו, מגיעים, רואים שהשד לא כזה נורא, כולם אנשים נורמטיביים מסביב, צוברים קצת אומץ, ומדברים עם ההורים שלהם. זה קורה הרבה, הרוב אצלנו היו מחוץ לארון."

באופן מפתיע, חלק מהמרואיינים העידו כי דווקא הפעולות באיגי אפשרו להם שלא לצאת מהארון, או לפחות שיככו את הצורך שחשו לעשות כן. מתיאוריהם הצטייר כי איגי מהווה עבורם סוג של מקלט זמני, המאפשר להם סוג של הפוגה מהמתח המעיק שחוו בתהליכים שבין גילוי ושמירת סוד. במרחב הלא הטרסקסואלי של איגי לא היה צורך להגדיר את עצמך, ולמעשה השתתפות בפעולות היה בה משום יציאה מהארון מבלי להידרש לכך. השפעה חברתית זו אולי אפשרה דחייה של תהליכי יציאה מהארון לחלק מהקבוצה, אך לחלק ניכר מהם ההשפעה הסביבתית והתומכת הובילה לראות ביציאה מהארון אופציה ממשית יותר. רוב החניכים היו במידה זו או אחרת מחוץ לארון בפני חלק מסביבתם, כאשר הקושי המשמעותי שחוו היה

בניסיונם לשתף את הוריהם. המדריכים לא דרבנו או האיצו את החניכים אל עבר יציאה מהארון, לפחות לא באופן ישיר. מתן המדריך סיפר:

"אתה לא ממליץ להם לצאת מהארון. זו בחירה שלהם. אתה לא דוחף לשם באופן ברור לעין, אבל כן הפעולות מדברות על זה, כאילו, איך להתמודד עם יציאה מהארון, ואיך לספר, ומתי לספר ודברים כאלה... זה היה כזה מעין גל. הם הדליקו אחד את השני. אחד יצא מהארון, אז פתאום עוד אחד יצא, ועוד אחד ועוד אחד. למרות שהם גם שמעו את הקשיים של כל אחד."

במארג החברתי הקיים, לאופן בו המשפחה מקבלת או דוחה את הזהות המינית של הנער או נערה קיימת השפעה רבה על האופן בו זהות זו מתעצבת. במצב זה קיימת חשיבות רבה לתגובה הראשונית של ההורים, אך גם של כל אחד אחר משמעותי, כמשקע שנשאר לאורך זמן. באופן שקשה לשנותו בעתיד, חמש הדקות הראשונות במהלך שיחת היציאה מהארון יחרטו בזיכרוננו של היחיד, ולכך תהיה השפעה משמעותית בעתיד היחיד ובמערכת היחסים שלו עם הגורם מולו יצא מהארון (Adams, 2008). בתיאורי החניכים את יציאתם מהארון בפני הוריהם נראה היה שהיו מודעים לחשיבות אותן דקות ראשונות שלאחר הגילוי, כאשר בדיקות השטח המקדימות נועדו לבדוק מה צופנת שיחה כזו. חלק ניכר מהם העדיף להשאיר מכתב ולחזור כמה שעות לאחר מכן כדי לתת לצד השני "לעכל" את החדשות ולעבד את תגובתו.

פעמים רבות הצטייר יחס אמביוולנטי, או אף סותר, בין האופן בו המרואיינים תיארו את יחסם של הוריהם לנטייתם המינית, לבין תוכן שמסרו בחלקים אחרים של הריאיון. חלק ציינו מפורשות שהוריהם לא מקבלים את "זה" טוב, וחלק ציינו כי זכו לקבלה ותמיכה מלאה. אך בנוסף לשתי תגובות אלו, מצאתי עדות למקרים מסוג שלישי; חלק ציין פעולות שהוריהם עשו המעידות לפחות על חוסר נוחותם מנטייתם המינית הגלויה של בנם, אם לא על חוסר קבלה, אבל כאשר המרואיינים אמרו זאת מיד הדגישו שדווקא הם "ממש בסדר עם זה", ושהם מקבלים אותם. ייתכן וקיים פער בין הדברים שנאמרים על ידי ההורים מפורשות לבין המרומז והסובטילי שנקלט על ידי הנערים. מסרים אלו לעיתים עצרו מבעדם לעשות דברים על מנת שלא לפגוע בהורים, כמו ללכת למצעד הגאווה או לברנוער, או לתלות דגל גאווה שקנו, גם מבלי שנתבקשו לכך. ייתכן אף שבאותן דקות ראשונות קריטיות לאחר וידוי הנערים, אותן זכרו היטב וידעו לתאר במדויק בפניי, תגובת ההורים הייתה מורכבת או שלילית, ואף שמאז עידנו או חשבו עליה מחדש, זיכרון המרואיינים את הספקנות או הביקורת הופנם, גם שהם מצהירים שהם "ממש בסדר עם זה". מקומם של ההורים בתהליך היציאה מהארון הינו מהותי וחשוב ומהווה

ציון דרך משמעותי עבור נער הומוסקסואל. מתן שהדריך קבוצה בוגרת באיגי, תיאר כיצד קבלה מצד ההורים היא הקבלה החברתית המהותית ביותר :

"הייתה לנו פעולה של הורים. הבאנו את עיריית מתהל"ה לספר את הסיפור האישי, ושתענה לשאלות מהצד של אימא {של נער או נערה להט"בים}, והבאתי גם את ההורים שלי. הם ישבו שמה [החניכים], והם נורא נורא הסתכלו על זה... איך ההורים שלי יושבים שם בפתיחות, ועונים ולא מתביישים ומקבלים. אז הם נורא הסתכלו על זה בעיניים ככה בורקות. פתאום ראית מה מעסיק אותם, מה החששות שלהם – שזה קבלה. הם רוצים שההורים יקבלו אותם ולא... אה... יתכחשו אליהם, יגידו להם לחזור למוטב וכו'. 90% מהחבר'ה זה מה שהעסיק אותם, וזה די מפתיע."

לעיתים, היו אלה דווקא דברים פשוטים יותר כמו לוגיסטיקה שדרבנו את החניכים לשתף את הוריהם בנטייתם המינית. מתוך הראיונות עלה כי רוב החניכים אינם גרים בעיר בה מתקיימות פעולות איגי, והגעה אליהן הצריכה נסיעות באוטובוס, אם גרו ביישוב עירוני סמוך, או הסעה ברכב אם הם התגוררו ביישוב קטן ומרוחק יותר. מכיוון והחניכים, גם בקבוצות המבוגרות יותר שאוכלוסייתן התאפיינה בעיקר בחיילים וחיללות, גרו עדיין עם ההורים, הם היו צריכים לתת להוריהם הסברים לאן הם נוסעים מדי יום חמישי בין 20:00 ל-22:00. לאורך זמן, היציאה הקבועה בערב יום חמישי לפעולה בעיר סמוכה, הובילה לשאלות מצד בני משפחותיהם של החניכים, ואלו השפיעו על החניכים לשתף אותם ביעד נסיעתם.

גל סיפר כיצד חשב להגיע לאיגי, אך בינתיים יצא מהארון ועל כן לא ראה צורך להגיע לשם. בסופו של דבר הגיע לשם חצי שנה אחרי ששיתף את אמו, וזאת בעידודה :

"אז ראיתי שיש קבוצה בעיר, אז רציתי ללכת, אז יצאתי {מהארון} כי לא רציתי ללכת בלי שאימא שלי תדע. אבל דווקא אחרי שיצאתי נעלם לי החשק ללכת, ואחרי עידוד שלה הלכתי. לפני שיצאתי כבר איבדתי את החשק, קיבלתי יותר ביטחון, היה עם מי לדבר בבית, יותר חופשי כזה, אבל אחרי כמה חודשים אזרתי אומץ עם אימא, ואז הלכתי לקבוצה."

נראה שסיפורו של גל מעיד כיצד לעיתים אלו הן החלטות הנובעות משיקולים הנראים שוליים שיכולים להוביל לעשיית צעד המתואר כדרמטי ומשנה חיים לאדם. כדי לא לשקר על מקום הימצאותו סיפר לאמו על נטייתו המינית, אך מרגע שעשה זאת איגיד מערכו, כנראה כי שייך אותו כמקום שיכול לעזור לו לבצע את אותו המהלך ממש. באופן אירוני, הייתה זו אמו ש"דחפה" אותו לשם בסופו של דבר, ולאור אזכורים שעלו בריאיון על ריבים המתקיימים בנושא זהותו

המינית בינו לבין אמו, נראה שחשה שזו מסגרת טיפולית תמיכתית שתוכל לסייע במקום בו היא לא הרגישה בנוח.

מקובל להניח כי כל עוד לא סיפרת להוריך אינך "באמת" מחוץ לארון, אך דברי המרואיינים ערערו במידת מה אקסיומה זו. חלק מהמרואיינים תיארו מצב בו יצאו מהארון בפני משפחתם אבל היו "עמוק עמוק בארון", ולעיתים קרובות יותר המצב היה הפוך, החברים ידעו אבל משפחתם לא ידעה, וגם במקרים כאלה השתרבב התיאור "עמוק בארון". הארון היווה סוג של כור מצרף סובייקטיבי בו האינדיבידואל עצמו קובע את מיקומו. אל מול תפיסה הרואה דיכוטומיה בין גאווה ובושה, פומביות ושתיקה, המודל שהוצע על ידי החניכים תואר לרוב כ"אני לא מכחיש את מי שאני, אבל אני גם לא רץ לספר". מקדרמוט טען כי לא פעם הגאווה מתבטאת ב"לא להכחיש אף פעם" (McDermot et al., 2008:825). יש באמירה זו משום דחייה של בושה על ידי האינדיבידואל, זו שהופנמה כתוצאה מהומופוביה עצמית או סביבתית. קיום זהות מינית גאה דורשת תושייה, ניסיון, משאבים ומומחיות של העצמי (McDermot et al., ibid); ומול המודל הבינארי של בושה-גאווה, אולי יש לשים לב לדקויות ומורכבות של תהליך בו יחשו גאווה במצבים מסוימים ופחות במצבים אחרים. כך, להיות "עמוק בארון" ולנופף בדגל גאווה במצעד בתל אביב, או להיות "עמוק בארון" "למרות" שסיפרת לכל המשפחה על נטייתך המינית, וגם שיהיה ברשותך דגל גאווה ענק אך כזה ששוכב מקופל בארון, אינם מצבים מנוגדים או סותרים, אלה בבואה של תהליך דינמי הנע בין העצמי לחברתי.

קיימת חשיבות להכיר בכך שתהליך היציאה מהארון הוא אינדיבידואלי ודינמי, אך בו בזמן מהווה את המרכיב המהותי המגדיר את החוויה הלהט"בית. איגי, באמצעות מדריכיו והחניכים הוותיקים שבקבוצה, מאפשר לחניך לחוות סביבה חברתית בה הוא "אוטומטית" מחוץ לארון, ומגלה כך שה"שד" אולי פחות מאיים מכפי שחשב. הסיפורים הנחשפים בדינמיקות הקבוצתיות מחזקים את תחושת הביטחון של החניך, ולעיתים קרובות מביאים אותם לצאת מהארון בפני גורמים משמעותיים נוספים בחייהם. למרות שלא מתבצע באופן ישיר ואקטיבי עידוד ליציאה מהארון, כלל התהליכים העוברים בקבוצה הופכים את האפשרות הזאת לזמינה וחיונית יותר כלפי אלה שטרם השלימו מהלך זה, בעיקר בפני הוריהם.

מיניות ללא מין? קונפורמיות השיח המיני

אל מול הטענה שההומוסקסואליות נמצאת בתהליך שחרור, הלפרין (Halperin, 2012) טוען שהומוסקסואליות כהביטוס, סגנון מגדרי, רגישות קווירית וסובייקטיביות נכנסו לארון. לשיטתו, נוצרה זהות הומוסקסואלית שמדכאת את הפתוס וההנאה, והבושה שלכאורה "התפתחנו" ממנה, עדיין קיימת ורק הוכנסה לארון. האם הארון ממנו ממשיכים ויוצאים בני נוער הוא אל עבר מסגרת הומוסקסואלית משחררת, או שמא מדובר בשחרור המתקיים בצל ההטרונורמטיביות, ומדכא את המיניות?

להזדהות עם נטייה מינית החורגת מהמסגרת ההטרונורמטיבית יש יכולת לערער מוסכמות הניצבות בלב החברה. להומוסקסואליות יש פוטנציאל למוטט את מה שנתפס כאמות הספים של המערך חברתי, לבנות שיח חדש אודות מגדר, מין ויחסי מין, לערער על הצורך בקיומו של בן/בת זוג יחיד בתוך מערכת יחסים מונוגמית, כמו גם את המקום, המעמד והרלוונטיות של מוסד הנישואין, את הציפייה החברתית להבאת ילדים, ולערער מוסכמות חברתיות מוצקות אחרות. אל מול "פוטנציאל" זה, קריאה בראיונות שערכתי מעלה תמונה שמרנית ברובה על יחסים של הנשאלים למין ומערכות יחסים רומנטיות. ככלל, החניכים המרואיינים ביטאו סלידה מביטויים מיניים מפורשים באירועים דוגמת מצעד הגאווה בתל אביב, שנתפסו כפרובוקטיביים בעיניהם. סלידה זו הופנתה גם כלפי קיום יחסי מין שלא במסגרת זוגית, אתרי היכרויות באינטרנט (שנתפסו כאתרים למציאת מין מזדמן), ולמעשה לכל ביטוי מיני שאינו בתוך מערכת יחסים.

בבואי לסקור את דברי המרואיינים אני מוצא חשיבות להבחנה בשתי נקודות מהותיות באופן בו התייחסו, בעקיפין בעיקר, לזוגיות, נישואין, הבאת ילדים וקיום יחסי מין. ראשית, מעמד הריאיון הינו מעמד מלאכותי במידה רבה, המבקש בזמן קצר של מספר שעות להביא את סיפור המרואיין בנושאים אישיים, מבלי שפגש בי לפני כן. סיטואציה זו וודאי יש בה משום אפשרות למנוע שיח פתוח על מין וזוגיות, על אחת כמה וכמה אם נתייחס לגילם הצעיר של המרואיינים. שנית, ואולי בחשיבות רבה יותר, מכיוון ושיח פתוח על מיניות ומערכות זוגיות יכול להיות מביך, מורכב ואולי גם לא רצוי מבחינת המרואיינים, אלה יעדיפו להשיב בנושאים אלה על פי מה שנראה בעיניהם כתשובה המקובלת. משמע, קיימת סבירות רבה כי בהתייחס למין, העדיפו המרואיינים להשיב באופן שהניחו כי ישאירו את הרושם הטוב ביותר, לא רק על עצמם, אלא ואולי בעיקר, על איגי עצמו. אין כאן משום שיפוט אם דבריהם מבטאים את מחשבותיהם ופועלם בצורה "אמיתית", או שמא מדובר בהתאמת התכנים עבורי. והרי, גם אם עשו זאת

במכוון, ניתן לתהות מדוע בני נוער הומוסקסואליים הרואים את נטייתם המינית באופן יציב ובטוח, וחלקם אף נושאים אותו בגאווה, רואים בחיפוש אקטיבי אחר מין, או במין המתקיים שלא עם בן זוג קבוע, כמשהו שלילי.

סמית', גוטרי ואוקלי (Smith, Guthrie, & Oakley, 2005) מוצאים כי גברים נוטים להיות יותר מוכנים ורוצים בקיום יחסי מין מאשר נשים, ויראו בפעילות מינית חלק חיובי מהעצמי שלהם. מחקרם מצביע כי רוב המתבגרים במערב מקיימים יחסי מין בשנות העשרה, ועל כן אין לראות בזה אקט של הפקרות, אלא חלק מהתפתחות נורמלית מילדות לבגרות (שם). לדידם, התנסות וקיום יחסי מין בגיל ההתבגרות אינה יכולה להיחשב להתנהגות מסוכנת, מכיוון והיא נורמלית ונפוצה, ויכולה להיות משולבת ביחסים אינטימיים משמעותיים (שם). כאשר אנו משווים זאת לשתיקה המינית שעולה מהראיונות דבר זה מציב שאלות. האם המרואיינים נמנעים במידה רבה מקיום יחסי מין, ומחיפוש אחר מערכות יחסים רומנטיות, או שמא "רק" מעדיפים שלא לספר על זה? אל מול מודל בו נערים הטרוסקסואליים הינם פעילים מינית ואינם מתביישים בכך, הפער ניכר.

דוגמא בולטת לאופן בו המרואיינים התייחסו לביטויים מיניים ניתן למצוא ביחס האמביוולנטי של חלק ניכר מהחניכים כלפי מצעד הגאווה בתל אביב. מחד, ראו בו כסמל לשחרור ולגודל הקהילה, מאידך חשו אי נוחות מכך שבחלקו נשא אופי של שחרור מיני. חגי סיפר:

"מצעדי הגאווה כמו שהם מוצגים הם לא כל כך מה שהם, ובמצעד אחד גדול תמיד מוצאים את המשאית שעליה רוקדים בחורים ערומים ואז אומרים את זה ואת זה, ואני לא חושב שזה כל כך הסברה טובה במיוחד... כרגע מציגים את הקהילה כאו אנשים שיצאו מהארון וזרקו אותם מהבית והם נגררים בין בתים לבתים, או אנשים שלובשים חולצות וורודות ורוקדים כל היום וטיפשים, ומה שהם עושים זה להיות אה... לא יודע, לא לעשות כלום כל היום וללכת למסיבות בלילה ולהשתמש בסמים, זה ההצגה השנייה. אני רוצה להציג את זה כבני אדם וזהו, זה לא. אין מה להציג, זה פשוט בני אדם בעלי נטייה מינית מסוימת."

מדבריו של חגי ניתן לראות איזו חשיבות הוא מייחס לנראות של המצעד בפני מי שלא נכח בו, ואופן הסיקור התקשורתי למשתתפים בו. חגי בוחן מקרוב את הפן ההסברתי כלפי חוץ שיש למצעדי הגאווה, והיה רוצה לראות שם ייצוגים "נורמליים". אלון העלה נקודות דומות:

"המצעד עצמו נראה מיני בקטע קצת מוגזם, באמת מוגזם. אם אתם בעניין של מחאה מספיק הצעדה עצמה, לא צריך את הקרוונים של לידי גאגא עם רקדנים בספידו, ולא נגיד מה עוד. אני חושב שזה בעיניי קטע שהוא קצת מוגזם. בעניין של כיף, בעניין של חגיגה, אני מסכים, אבל אז

צריך שזה יהיה נורא מוגדר ומוחלט של מה המטרה. המצעד בירושלים נגיד הרבה יותר בקטע של מחאה, ושם יש הרבה פחות את כל הקטע של כל הסקס בכל מקום, מה לעשות..."

אלון רואה במצעד הגאווה ככזה שצריך שתהיה לו מטרה ברורה ומוגדרת, כשהביטויים המיניים הנוכחיים שלו "מוגזמים". מה הפריע לחגי ואלון בגברים הרוקדים על משאיות בלבוש חושפני? נראה כי הם, כמו חניכים רבים אחרים שרואיינו, מייחסים חשיבות רבה לנראות הציבורית הרחבה של הקהילה הגאה. מיניות הקהילה הגאה, אף שנמצאת ביסוד זהותם המתגבשת, ממוקמת עבורם במרחב הפרטי. ביטויים מיניים במרחב הציבורי הרתיעו אותם, ובמובנים רבים דבר זה היה צפוי, מכיוון שרצונם בשילוב בחברה הכללית עלול להיתקל בקשיים רבים יותר אם ייתפסו כשונים, או אולי חמור מכך, יראו שונים. כך, הרצון לביטוי קהילתי אחיד החף מתכונות שליליות המיוחסות להומוסקסואלים: מורבידיות ובוטות מינית, היה ניכר. במידה רבה, כך גם הייתה התפיסה כלפי מין במרחב הפעולות של איגי. כששאלתי את רועי אם לא מדברים על מין בפעולות הוא השיב לי:

"על מין? מדברים על מין, מדברים על סקס, אבל משתדלים להימנע מלהתעמק יותר מדי באיך משיגים גבר או כל מיני כאלה, אלא יותר בכיוון של תשימו קונדום זה חשוב. ואני מאד תומך בזה."

דבריו של רועי מצביעים על אופי של שיעור חינוך מיני שעלה בפעולות באיגי. אכן, סקס אינו נושא שנעדר מהפעולות באיגי, ולמעשה המדריכים שרואיינו תיארו רצון בו החניכים יוכלו לקיים שיח חופשי על מין. אחת מפעולות הבסיס באיגי מכונה "פעולת סקס", והיא הוזכרה פעמים רבות בראיונות כמלהיבה ומוצלחת. בפעולה זו המדריכים אפשרו לחניכים לכתוב על פתקים אנונימיים שאלות ישירות אליהם הנוגעות למין בכלל וחיי המין שלהם בפרט. אחרי שהפתקים נכתבו, אלו הועברו לסלסלה וכל חניך בתורו הקריא שאלה של חניך אחר בקול רם. אורי המדריך סיפר את החשיבות שייחס לפעולה זו:

"לי ולנופר {מדריכה עמיתה} היה מאד חשוב שנדבר על מין ועל סקס בקטע של זה מותר, זה בסדר ולא צריך לדחוף את זה מתחת לשטיח. כמובן, לא להפריז ו... אני למשל מאד נגד העולם הזה של 'אטרף'⁸ וסטוצים ודברים כאלה. מאד שיקפנו את הדעות שלנו בנוגע למין בטוח ודברים שככה שמנו לנו דגש לדבר לפני, שאם אנחנו מדברים על מין אז כמובן על הגנה וכל הדברים. אז הכנסנו את זה תוך כדי, ואני חושב שהפעולה השיגה את היעדים שלה."

⁸ אתר היכרויות אינטרנטי פופולרי בקרב הקהילה הגאה

מדריכים רבים העלו את החשיבות שחניכים יאמרו בקול רם מילים שהתביישו לומר לפני כן, או שנשמעו להם גסות. כך אפשרו לטרמינולוגיה הומוסקסואלית למצוא ביטוי, בזמן שזו נעדרת ממסגרות חינוכיות או חברתיות אחרות אליהן הנערים היו חשופים. ניתן לראות כי כאשר הפרדיגמה השולטת היא שמרנית יותר באופייה, ומעודדת קיום יחסי מין רק במסגרת נישואין, תוך הכרה בברית כזו רק אם היא מורכבת מגבר ואישה, הנוער ההומוסקסואלי נמצא במצב בעייתי. מצב כזה יכול לעודד התנהגויות הרסניות (Fisher, 2009), וכאן להצבת מודל אחר כפי שבוצע באיג'י יש בו משום תרומה לביטחונם העצמי של החניכים. דניאל המדריך סיפר:

"שאלנו אותם למה בוחרים לעשות סקס, דבר ראשון שהם אומרים זה 'אני חרמן וזהו', דוחפים להם קצת, תמשיכו לדבר, ויוצאים טיפה דברים. כי מתביישים להגיד לא, כי סקרנים, כי מפחדים מה יחשבו עלי אם אני לא ארצה, כאילו כל מיני סיבות. אז בחלק הראשון דיברנו הרבה על להיות מודעים ללמה עושים סקס, וכל סיבה שבגללה עושים סקס היא סבבה לגמרי, רק תהיו מודעים למה."

נראה שבאמצעות הנגשת השיח על מין ופיזור הערפל שסובב סביבו, המדריכים ניסו לעורר מודעות למשמעויות של הפעולה. החניכים עצמם תיארו הבחנה שהם מבצעים בין הפעולות באיג'י לבין מפגשים חברתיים שהתקיימו בברנוער בתל אביב. הפעולות בקבוצה האינטימית של איג'י נועדו עבורם כמקום לשיח פתוח, יצירת חברויות והתפתחות אישית, בעוד הברנוער היה מקום בו ניתן לפגוש בני נוער אחרים מהקהילה הגאה לקשרים רומנטיים אפשריים. מעניין בהקשר זה לראות כי חלק מהחניכים כינו את הברנוער "ברנואש". אמירה זו ניתנה למקום מכיוון ונערים רבים מגיעים אליו ו"מתחילים" עם נערים אחרים, לעיתים גם עם הפרשי גילאים משמעותיים ביניהם. חיפוש אחר בני זוג פוטנציאליים לא נראה היה בראש מעייני המרואיינים, וכשתיארו היכרות שכזו קראו לה מערכת יחסים, גם אם התקיימה לא יותר משבוע.

מתוך דבריהם עולה לרוב גישה קונפורמית כלפי מין ומערכות יחסים המבקשת לקיים יחסים אינטימיים רק בתוך מערכת זוגית, ורצון להתנהגות קהילתית שאינה "מוחצנת". מחקרים עדכניים מצביעים על כך שנוער הומוסקסואלי וביסקסואלי שואף לזוגיות מונוגמית ועתיד עם ילדים (D'Augelli et al., 2008). דבר זה מצביע על כך ששינויים חברתיים שעברו בחברה המערבית בעשורים האחרונים אפשרו לנוער זה לפתח תקוות ושאפויות שלא היו לו לפני כן, כמו זוגיות ארוכה ורומנטית עם בן זוג יחיד (Bauermeister, 2012). גם אם היא רק בגדר אידיאל, באורמיסטר (שם) מצביע שלאבהה רומנטית יכולה להיות השפעה על צמצום התנהגות מינית לא בטוחה. נראה שהחניכים, בהשפעת התכנים שהועברו באיג'י, התרחקו מסטיגמות על

הומוסקסואלים בדבר מתירנות מינית, והציבו מודל ראי לזה ההטרונורמטיבי. מודל זה בולט במיוחד, מכיוון ומדובר בנערים צעירים שרובם טרם חוו מערכת יחסים משמעותית, ובעוד בני גילם מתנסים מינית ולא מתביישים בכך, החניכים ציירו מצב אידילי של ריסון ואיפוק. ניתן לראות כי זהו חלק מתהליך הדה-סטיגמטיזציה שהם מבצעים, ושבאמצעותו הם מנסים שלא לערער את סביבתם הקרובה והעתיד המדומיין שלהם.

מאבק של קבוצת מיעוט לזכויות משפטיות ופוליטיות מנסה פעמים רבות להדגיש את הדומה, בניסיון לזכות באהדה ציבורית בבחינת "הם דומים לנו". זוגיות גברית הזוכה לקבלה חברתית, ובמידה גוברת ומשתנה בין מדינות, גם משפטית ופוליטית, הינה אולי ההישג הכי גדול של תנועת השחרור המינית, באותה מידה שהיא האיום הגדול ביותר עליה. ייתכן וכדי לקדם אג'נדה יש צורך בסוג מסוים של פרזנטורים, שגרירים היכולים "לתרגם ולדובב" את השינוי לכלל הציבור. אין ספק כי כדי לקדם קבלה רחבה של זוגיות הומוסקסואלית יש להסיר ממנה את האיום הנקשר אליה אשר מחליש את מרכזיות המשפחה ההטרונורמטיבית. כך, שיח שלא מבקש לשנות את הנורמה אלא להרחיב אותה, יתקבל ביתר קלות. הרצון לקיים חתונה של הומוסקסואלים הינו מאיים פחות מאשר הטלת ספק במוסד הנישואין ככלל. הניסיון לאפשר פונדקאות לזוגות חד מיניים יכול להתקבל ביתר קלות מאשר המחשבה כי ניתן לקיים חיים מספקים ללא הבאת ילדים. כך, גם אם ניתן למצוא כי המאבק לזכויות הומוסקסואלים נשא בחובו אופי של שחרור מיני בתחילת דרכו, נתקשה למצוא לכך ביטוי ציבורי רחב בימינו. ניתן לומר כי ההומוסקסואליות הכפיפה עצמה לשיח הנורמטיבי הקיים, ובניסיונה לקבל לגיטימיזציה קיבלה על עצמה את התנאים החברתיים הקיימים. קרי, לא ניסתה לערער את המודל החברתי הקיים, כי אם "רק" התאימה את מין בני הזוג. אין להפחית בערכו של שינוי זה, אך יש להבחין כי המהפכה המינית שהוצעה עברה שינוי. היא מבקשת ליצור מודל הומונורמטיבי, שלעיתים הוא אף יותר מאיים על החברה מהניסיון ל"שבירת הכלים" המלאה, הכורכת ערעור על כלל המוסכמות בדבר מבנה משפחה ויחסים מונוגמיים.

בפרק זה טענתי כי הנערים באיגי מבטאים חלק מהגל ההומונורמטיבי, המבקש להציב מודל הומוסקסואלי מקביל ומונוגמיסטי. החניכים הביעו רצון לשמור על דימוי מהוגן, והתרחקו מדימויים מיניים העלולים לעודד סטריאוטיפיזציה שלהם כיחידים וכקהילה. ניתוח הראיונות הצביע על קיומו של אידיאל רומנטי הומוסקסואלי שמרני, בדומה למגמות הנצפות בחוץ לארץ.

סיכום ומסקנות

הפרקים השונים של העבודה בקשו לפרוש תמונה מלאה עד כמה שניתן על חוויות החניכים בארגון איגי, כארגון תנועת נוער המאפשר לנערים ולנערות בישראל לשאול שאלות על זהותם המינית, למקם את זהותם, לקבל תמיכה וללמוד על עצמם כחלק מקבוצה, וזאת על ידי פעולות שונות שחלקן קשורות לזהות מינית ומגדרית וחלקם אינן קשורות. בעבודה ניסיתי לעמוד על האופן והדרך שבו איגי כארגון נוער מאפשר לנערים לגבש את זהותם ההומוסקסואלית ולמצוא מקום בטוח לחיפוש, להרגשת בטחון, ליצירת קהילה ובעיקר כדי להרגיש שאינם זרים או שונים מכל נוער אחר מלבד בנושא התשוקה המינית. שאלתי כיצד חווים נערים את זהותם המינית ומה התפקיד של איגי בתהליך יצירת הזהות ההומוסקסואלית? קראתי לעבודה "להיות שונה, כמו כולם" משום שמשפט זה הדהד כמוטו מרכזי בתהליך החניכה של הנערים באיגי שאף הפנימו את המסר הזה בשיחתם איתי.

בפרק הראשון של עבודה זו תיארתי בהרחבה את הקושי שחווים נערים החשים תחושות הומוסקסואליות. ממקומם כיום, היציב והבטוח יותר, החניכים הביטו על שנות גילוי המיניות ושונותם כזיכרון של מועקה; מחד עמום ונטול נקודות ציון משמעותיות, ומאידך זיכרון חד וצורב של כאב. נדמה אפוא שלמרות שחלק משמעותי מסביבתם ידע על מיניותם, וכי הם לא חוו התנכלויות או גידופים על בסיס אישי, השלבים הראשונים של גילוי והגדרה ראשונית של המאווים המיניים לכדי הכרה בנטייה מינית, אינם קלים למרות הדיבור העמום על כך, והנטייה לשכחה לכאורה, מבטאת ממבט הזמן שעבר, את הקושי עצמו.

בחירת הנערים להגיע לפעולה באיגי לא הייתה עבורם תרפויטית, או כזאת שנבעה מרצון למצוא מקום מקלט, כי אם ביטוי לרצונם ללמוד יותר על זהותם המתגבשת, ליצוק בה ביטחון, ולהכיר אנשים נוספים בעלי נטייה מינית דומה. מהמחקר עולה שהחניך מגיע לאיגי בשלב בו הוא יחסית כבר בטוח במיניותו, ומבקש לדעת עליה יותר, ולבסס אותה כחלק מהותי מהעצמי שלו.

עצם הכניסה אל תוך פעולה של איגי הינה בבחינת מתן הצהרה עצמית ופומבית על זהות החניך, ועל היותו "שונה" בפני שאר הנוכחים. איגי, כמרחב המנותק מרחבת מסביבת היומיום של הנערים משרה על החניכים ביטחון. תחושת השוני שחוו הנערים, ושבמידה רבה כבר למדו לנהל ולשאת שוני זה, מאבדת ממשקלה המכביד. כך, מרגע שהחניך הגיע לארגון הנוער הגאה, תחושת השונות מתמתנת, והחניך מרגיש בדיוק "כמו כולם". ייתכן והתחושה "להיות כמו כולם"

זו התחושה שהם מבטאים כל כך חזק, כאשר הם אומרים שכיף להיות באיגי. לרגע, להיות שונה (הומוסקסואל) באיגי משמע להיות כמו כולם, וקבלה ראשונית זו, תוך מתן השחרור הזמני מסטטוס החריגות, ריגש את החניכים, ולכן גם חוו "הלם תרבות" בכניסה לפעולות הראשונות באיגי.

בהמשך העבודה סקרתי מאפיינים של איגי המציבים אותו הן כתנועת נוער והן כבעל מאפיינים של קבוצת תמיכה. חניכים ומדריכים כאחד תיארו את מהות הפעולות באיגי כ"כיף". הכיף שתואר בפעולות, משמש עבור הפעילים בארגון לשתי מטרות מרכזיות; ראשית, הוא מחליש ומבטל טענות בדבר אופי של קבוצת תמיכה בלבד. שנית, הוא מראה כי למעשה החוויה ההומוסקסואלית עצמה יכולה להיות מהנה, ובכך מסיר ממנה דימויים רווחים של מלנכוליות ובדידות. אלמנטים של קבוצת תמיכה שנמצאו באיגי, כגון המפגש הקבוצתי בו כל אדם משתף בחוויותיו את האחרים וניתנת לו אפשרות לדבר ולשמוע, מחלישים אלמנטים של הומופוביה מופנמת שנצברה בקרב רבים מהם, ומאפשרים להם לראות מודלים רצויים, אם בדמות חניכים בוגרים יותר, ואם בדמות המדריכים. באמצעות פעולות משחק, דרמה, דמיון והומור, המפגשים בקבוצה מאפשרים לערער על סטריאוטיפים ותבניות מחשבה שאימצו החניכים לאורך השנים, ולאפשר להם לבנות מודל זהות חיובי, אתו הם יכולים להזדהות ולהביט דרכו אל העולם שמחוץ לקבוצתם באיגי.

ההצטרפות לקבוצה מהווה פתח לעולם קהילתי גדול יותר, שהינו מוקד משיכה ועניין משמעותי עבור החניכים. הקהילה הגאה מאפשרת לחניכים לראות בעצמם חלק מקבוצה גדולה ומשמעותית. פירוק ההגדרות המתבצע לנטיות מיניות, מקנה לחניכים יכולת ליצור מודלים מורכבים של מיניות, תוך החלשת הטענה לבינאריות מינית בין הטרנסקסואליות להומוסקסואליות. השוני וקשת ההגדרות המיניות המתגלים ונלמדים, מהווים לחניכים מודל של מיניות אלסטית וזורמת, שמאד רצויה בעיניהם. כך "להיות שונה" הוא בבחינת להיות כמו "כולם", איש איש והעדפותיו המיניות השונות והמשתנות. באופן דומה, חווית ה"ארון", מידת החשאיות או הפומביות של נטייתם המינית, השתנתה מחניך לחניך, וגם כאן ראינו שאין מודל אחד "נכון" ליציאה מהארון. אף שסוגיה זו העסיקה רבים מהחניכים, והיא עלתה בפעולות הארגון, אופני היציאה מהארון ותחושתם הסובייקטיבית של הנערים על משמעות היציאה מהארון לא הייתה זהה או עקבית. כך, תיאורים של "להיות עמוק בארון" יכלו להיאמר על מי שסיפר למשפחתו הקרובה, אך לא נתן פומביות לזהות המינית, ולעומת זאת לאחרים השתתפות פעילה במצעדי גאווה לא שיקפה פומביות או יציאה מהארון.

הרצון לטעון לחוסר הבדל בינם לבין סביבתם ניכר בראיונות עם החניכים, וביטא רצון ליצור איזון בין עולם הקהילה הגאה שנפתח מולם, לבין העולם הסטרייטי המוכר, שאותו אין הם מתכוונים או רוצים לעזוב. מבחינה זו איגי כארגון אפשר להם לנוע בין הקהילה הגאה לבין העולם ההטרונורמטיבי בצורה חופשית יותר, הקל עליהם להיות בשני העולמות תוך ריכוך החיכוך בין המעברים. העובדה שהם יכולים להיות בקהילה סגורה-פתוחה, יצר תחושה של בטחון בהתנהלות של הנערים בעולם.

חלק מהרצון להראות כי נטייה מינית שונה אינה אומרת רבות על היחס למין ומיניות, התבטא ביחס שמרני וקונפורמי כלפי ביטויים מיניים בקהילה, במיוחד כאשר אלו מופנים כלפי חוץ, כמו באירועי מצעד הגאווה. החניכים חשו כי הפנים של הקהילה צריכות להיות מהוגנות, ולהיראות "כמו כולם", רק עם נטייה מינית אחרת. דימויים של מין חופשי או עירום בפומבי, הרתיעו אותם, ועוררו אצלם התנגדות כצורת תיאור עיקרית של העולם ההומוסקסואלי. זהו עוד ביטוי נוסף למשמעות של "להיות שונה כמו כולם".

כלומר, תהליך אימוץ ולימוד הזהות המינית, המתקיים באיגי, הינו רב ממדי ומפורש באופנים משתנים בקרב החניכים. אימוץ זהות זו הינה מאיימת, אך גם מרגשת, ומלווה בסממנים של יציקת גאווה לעצמי החדש המתעצב, תוך שילוב הזהות אל תוך עולמם החברתי הקיים. באופן זה, "להיות שונה, כמו כולם" מבטא רצון לממש את שונותם, באמונה כי הם בדיוק כמו יתר חבריהם, בני משפחתם וסביבתם. כך, קיימת הדגשה שהומוסקסואלים אינם שונים מהטרנסקסואלים, וכי זהויות אלו הם חלק מקשת של אפשרויות. הלימוד והחניכה המתקיימים באיגי, מקנים לחניכים תובנה כי למעשה כולם שונים. ניתן לזהות אם כך, כי ארגון איגי אינו מבקש להציע סדר יום פוליטי רדיקלי או אלטרנטיבי, כי אם מעוניין לשלב את החניכים כחלק מסדר חברתי קיים.

מחקר זה מצליח להאיר על ארגון איגי ועל פועלו הייחודי כסוכן חניכה משמעותי בקרב בני נוער. בתוך המרחב המוגן של פעולות איגי מתבצע מהלך המבדיל אותו מפעילויות במרכזים קהילתיים גאים בחו"ל. הפעילות הקהילתית בחו"ל לרוב מספקת רק מרחב חברתי בטוח ומפוקח, בדומה לברנוער הישראלי. במקרים המעטים בהם מועברות פעולות, התכנים המועברים בקבוצות בחו"ל מתמקדים באופן בלבדי בנושאים הקשורים לקהילה הגאה, כמו מיניות ויציאה מהארון. אף שתכנים הקשורים לקהילה הגאה מועברים גם בפעולות איגי, אלו דווקא מהווים משקל קטן יותר מהנושאים הכלליים המועברים בפעולות וקשורים לתחומים של תנועת נוער כמו כל תנועת נוער אחרת. כך, מצליח איגי ליצור מודל בו הומוסקסואליות הופכת באותה עת גם

שולית וגם מרכזית באופן מתחלף. בעשותו כן, איגי מציג כיצד מחד בכל נושא ניתן לאתר אספקטים להט"ביים, ומאידך זוהי זהות אחת מיני רבות הניתנת לשילוב במבנה חברתי הרחב.

איגי נעזר במודלים של פעולות חברתיות-חינוכיות המתקיים בכל תנועת נוער ישראלית, כדי למצב את החניכים במקום המתנער מקורבניות או שיח טיפולי, ומצליח לחזק את ביטחונו בזהות זאת כחלק ממכלול זהויות היחיד. מבנה תנועות הנוער המעודד ביטויים של חופש, אותנטיות ואינדיבידואליזם, בא בהלימה לרצונות החניכים עצמם, ותוך כדי גילוי דמיון בינם ליתר החניכים, ולמידה מחניכים ותיקים והמדריכים, הם מציבים מודל חיובי של הומוסקסואליות.

יש לעמוד על כך שבהצבת מודל שילוב בחברה, תוך טענה לביטול הייחודיות הלהט"בית, איגי פועל בתוך שיח הומונורמטיבי, המבקש לחקות ערכים ומבנה חברתי הטרונורמטיבי הגמוני. השינוי שחוו חניכים במסגרת הפעולות ובזמנים בהם נכחו במרחבים להט"ביים, מתוחם למקומות אלו, כאשר הרצון לשוויון העולה מדבריהם הוא מתוך מקום של דמיון לחברה שסביבם, ושנטייתם המינית היא "רק" ביטוי להעדפה מינית ספציפית, ולא למכלול רגשות ואורח חיים אלטרנטיבי.

ביבליוגרפיה

אייזנשטדט נ. ש., 2002. "תצורות של נעורים בחברות מודרניות: תנאים ודפוסי גיבוש". בתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי, רפפורט ת. וכהנא א. (עורכים), 2012. תל אביב: רסלינג, עמ' 107-121.

בן-עמי א., 2010. להיות תלמיד גאה: החוויה הבית-ספרית של תלמידים בעלי נטיות חד מיניות. עבודה לשם קבלת תואר מוסמך, תל אביב: אוניברסיטת תל-אביב.

גולן א., 2012. "נעורים בעידן האינטרנט: אופן והקוד הבלתי פורמלי", בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי, כהנא א., רפפורט ת. (עורכים), תל אביב: רסלינג, עמ' 269-289.

גרוס א. וזיו ע., 2003. "בין תיאוריה לפוליטיקה: לימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית", בתוך מעבר למיניות, קדר י., זיו ע., קנר א. (עורכים), תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ' 9-44.

וייט ו. פ., 1998. "התפתחותו של מחקר חבורת קרן הרחוב", בתוך החוויה הבין-תרבותית, שוקד מ., דשן ש. (עורכים), ירושלים ותל אביב: שוקן: עמ' 357-372.

כהנא ר., בהשתתפות רפפורט ת., 2007. נעורים והקוד הבלתי פורמלי: תנועות נוער במאה העשרים ומקורות הנעורים הפוסט-מודרניים, ירושלים: מוסד ביאליק והאוניברסיטה העברית.

מזרחי נ., 2012. "על דחיית הסוציולוגיה והפסיכולוגיזציה של שדה החינוך בישראל", בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי, כהנא א., רפפורט ת. (עורכים), תל אביב: רסלינג, עמ' 317-342.

מקינטוש מ., 1986. "התפקיד ההומוסקסואלי" בתוך מעבר למיניות, קדר י., זיו ע., קנר א. (עורכים), 2003, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ' 45-58.

פוקו מ., 2003. הטרוטופיה, תל אביב: רסלינג.

פוקו מ., 2008. תולדות המיניות כרך 2: השימוש בתענוגות, תל אביב: רסלינג.

ריץ' א., 1980. "ההטרסקסואליות הכפויה והקיום הלסבי", בתוך ללמוד פמיניזם: מקראה, האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר, באוס ד., אמיר ד., ברייר-גארב ר., ברלוביץ' י., גריינימן ד., הלוי ש., חרובי ד., פוגל-ביז'אוי ס. (עורכות), 2006. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ' 165-189.

רפפורט ת., כהנא א., 2012. "הצופן הבלתי פורמלי כמארג של כאוס וסדר", בתוך הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי, כהנא א., רפפורט ת. (עורכים), תל אביב: רסלינג, עמ' 89-103.

שקדי א., 2003. מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תאוריה ויישום, תל אביב: רמות.

Adams T. E., 2008. *Learning, Living, and Leaving the Closet: Making Gay Identity Rational*. Ph.D. Dissertation, University of South Florida, Tampa.

Adams T. E., 2010. "Paradoxes of Sexuality, Gay Identity, and the Closet". *Symbolic Interaction*, 33(2), pp. 234-256.

Allen K. D., Hammack P. L., & Himes H. L., 2012. "Analysis of GLBTQ Youth Community-Based Programs in the United States", *Journal of Homosexuality*, 59(9), pp. 1289-1306.

Arnett J. J., 1999. "Adolescent Storm and Stress, Reconsidered", *American Psychology*, 54, pp. 317-326.

Bauermeister J. A., 2012. "Romantic Ideation, Partner-Seeking, and HIV Risk among Youth Gay and Bisexual Men", *Archive of Sexual Behavior*, 41, pp. 431-440.

Bouchier D., 1986. "The Sociologist as Anti-Partisan: A Dilemma of Knowledge and Academic Power", *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 9, pp. 1-23.

Boxer A. M., Cook J. A., & Herdt G., 1999. "Experiences of Coming Out Among Gay and Lesbian Youth: Adolescents Alone?" In J. Bluestein & C. Levine (eds.), *The Adolescent Alone: Decision-Making in Health Care in the United States*, (pp. 121-138), New York: Cambridge University Press.

Bregman H. R., Malik N. M., Page M. J. L., Makynen E., & Lindahl K. M., 2012. "Identity Profiles in Lesbian, Gay, and Bisexual Youth: The Role of Family Influences", *Journal of Adolescence*, 42, pp. 417-430.

Butler J., 1990. Gender Trouble, New York: Routledge.

Butler J., 2004. Undoing Gender, New York: Routledge.

Cohler J. B., & Hammack L. P., 2006. "Making a Gay Identity: Life Story and the Construction of a Coherent Self". In McAdams D. P., Josselson R., & Lieblich A. (eds.), *Identity and Story: Creating Self in Narrative* (pp. 151-172). Washington: American Psychological Association.

Cohler J. B., & Hammack L. P., 2007. "The Psychological World of the Gay Teenager: Social Change, Narrative, and 'Normality'", *Journal of Youth Adolescence*, 36, pp. 47-59.

Conlin D., & Smith J., 1981/1982. "Group Psychology for Gay Men", *Journal of Homosexuality*, 7(2-3), pp. 105-112.

Conyne R. K., 1997. "Group Work Ideas I Have Made Aphoristic (For Me)", *Journal for Specialists in Group Work*, 22, pp. 149-156.

Cruz C., 2008. "Notes on Immigration, Youth, and Ethnographic Silence", *Theory and Practice*, 47, pp. 67-73.

D'Augelli A. R., Rendina H. J., Sinclair K. O., & Grossman A. H., 2008. "Lesbian and Gay Youth's Aspirations for Marriage and Raising Children", *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 1, pp. 77-98.

DeBord K. A., & Perez R. M., 2000. "Group Counseling Theory and Practice with Lesbian, Gay, and Bisexual Clients", in *Handbook of Counseling and Psychotherapy with Lesbian, Gay, and Bisexual Clients* (pp.183-206), Washington: American Psychological Association.

Demos J., & Demos V., 1969. "Adolescence in Historical Perspective", *Journal of Marriage and the Family*, 31, pp. 632-638.

Detrie P. M., & Lease S. H., 2007. "The Relation of Social Support, Connectedness, and Collective Self-Esteem to the Psychological Well-Being of Lesbian, Gay, and Bisexual Youth", *Journal of Homosexuality*, 53(4), pp. 173-199.

Diamond L. M., 1998. "Development of Sexual Orientation among Adolescent and Young Adult Women", *Development Psychology*, 34, pp. 1085-1095.

Ericson E., 1956. "Ego Identity and the Psychosocial Moratorium". In H. L. Witner and R. Kotinsky (eds.), *New Perspectives for Research in Juvenile Delinquency*. Washington: U.S. Department of Health, Education and Welfare.

Ericson E., 1968. Identity, Youth and Crisis. New York: Norton.

Fassinger R. E., 1991. "The Hidden Minority: Issues and Challenges in Working with Lesbian Women and Gay Men", *The Counseling Psychologist*, 19, pp. 157-176.

Fetner T., Elafros A., Bortolin S., & Drechsler C., 2012. "Safe Spaces: Gay-Straight Alliances in High Schools", *Canadian Review of Sociology*, 49(2), pp. 188-207.

Fisher C. M., 2009. "Queer Youth Experiences with Abstinence-Only-Until-Marriage Sexuality Education: 'I can't get married so where does it leave me? '", *Journal of LGBT Youth*, 6, pp. 61-79.

Floyd F. J., & Stein T. S., 2002. "Sexual Identity Formation among Gay, Lesbian, and Bisexual Youths: Multiple Patterns of Milestone Experiences", *Journal of Research of Adolescence*, 12, pp. 167-191.

Foucault M., 2001. Fearless Speech, Edited by Joseph Pearson, Los Angeles: Semiotext (E).

Foucault M., 1988. "The Ethic of Care for the Self as a Practice of Freedom". In Brenauer J., & Rasmussen D. (eds.), *The Final Foucault*. Cambridge: MIT Press.

Foucault M., 1978. The History of Sexuality, vol. 1: An Introduction. New York: Vintage.

Fox R. C., 1995. "Bisexual Identities". In D'Augelli A. R., & Nye C. L. (1999) *Lesbian, Gay, and Bisexual Identities over the lifespan: Psychological Perspectives* (pp. 48-86), New York: Oxford University Press.

Giddens A., 1990. The Consequences of Modernity. Stanford: Stanford University Press.

Giddens A., 1992. The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies, Cambridge: Blackwell Publishing.

Gonsiorek J. C., 1988-9. "Mental Health Issues of Gay and Lesbian Adolescents", *Journal of Adolescent Health Care*, 9, pp. 114-122.

Griffin P., Lee C., Waugh J., & Beyer C., 2004. "Describing Roles that Gay-Straight Alliances Play in Schools: From Individual Support to School Change", *Journal of Gay and Lesbian Issues in Education*, 1, pp. 7-22.

Halperin D. M., 2012. How to be Gay, Cambridge: Harvard University Press.

Halverson E., 2005, "InsideOut: Facilitating Gay Youth Identity Development through a Performance-Based Youth Organization", *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 5(1), pp. 67-90.

Halverson E., 2010. "The Dramaturgical Process as a Mechanism for Identity Development of LGBTQ Youth and Its Relationship to Detypification", *Journal of Adolescent Research*, 25(5), pp. 635-668.

Hammack P. L., 2008. "Narrative and the Cultural Psychology of Identity", *Personality and Social Psychology Review*, 12(3), pp. 222-247.

Hammack P. L., 2005. "The Life Course Development of Human Sexual Orientation: An Integrative Paradigm", *Human Development*, 48, pp. 267-290.

- Hegna K., 2007. "Coming Out, Coming Into What? Identification and Risks in the 'Coming Out' Story of a Norwegian Late Adolescent Gay Man", *Sexualities*, 10(5), pp. 582-602.
- Hetrick E., & Martin A. D., 1987. "Development Issues and Their Resolution for Gay and Lesbian Adolescents", *Journal of Homosexuality*, 14, pp. 25-43.
- Herd G., & Boxer A., 1993. Children of Horizons: How Gay and Lesbian Teens Are Leading a New Way Out of the Closet. Boston: Beacon.
- Herzog H., 2005. "On Home Turf: Interview Location and Its Social Meaning", *Qualitative Sociology*, 28(1), pp. 25-47.
- Holland D., Lachicotte W., Skinner D., & Cain C., 1998. Identity and Agency in Cultural Worlds. Cambridge: Harvard University Press.
- Jordan E., 1995. "Fighting Boys and Fantasy Play: The Construction of Masculinity in the Early Years of School", *Gender and Education*, 7(1), pp. 69-86.
- Kahane R., 1997. The Origins of Postmodern Youth: Informal Youth Movements in a Comparative Perspective. Berlin and New York: Walter de Gruyter.
- Kama A., 2005. "LGBT Youth in Israel". In Sears J. T. (ed.), *Youth, Education, and Sexualities: An International Encyclopedia* (pp. 453-457). Westport: Greenwood.
- Kats R., 2002. "Expectations of Family Life in a Multicultural Context: An Israeli Example", *International Journal of Sociology of the Family*, 30(1), pp. 1-20.
- Kohut H., 1987. "Early Stages in the Formation of Self-Esteem". In Elson M. (ed.), *The Kohut Seminars on Self Psychology and Psychotherapy with Adolescents and Young Adults* (pp. 31-46), New York: W.W. Norton and Company.
- Lee C., 2002. "The Impact of Belonging to a High School Gay/Straight Alliance", *The High School Journal*, 85, pp. 13-26.

- Levine K., 1964. Field Theory in Social Science, New York: Harper and Row.
- Martin C. L., 1995. "Stereotypes about Children with Traditional and Nontraditional Gender Roles", *Sex Roles*, 33(11/12), pp. 727-751.
- McDermott E., Roen K., & Scourfield J., 2008. "Avoiding Shame: Young LGBT People, Homophobia and Self-Destructive Behaviours", *Culture, Health & Sexuality*, 10(8), pp. 815-829.
- McLean K. C., Pasupathi M. M., & Pals J. L., 2007. "Selves Creating Stories Creating Selves: A Model of Self-Development", *Personality and Social Psychology Review*, 11(3), pp. 262- 278.
- Meeus W., 2011. "The Study of Adolescence Identity Formation 2000-2010: A Review of Longitudinal Research", *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), pp. 75-94.
- Mercier T. M., 2009. "Fighting to Fit In: Gay-Straight Alliances in Schools under United States Jurisprudence", *The International Journal of Human Rights*, 13(2-3), pp. 177-181.
- Munt S. R., 2000. "Shame/Pride Dichotomies in *Queer as Folk*", *Textual Practice*, 14, pp. 531-546.
- Pizmony-Levy O., Kama A., Shilo G., & Lavee S., 2008. "Do My Teachers Care I'm Gay? Israeli Lesbian School Students' Experiences at their Schools", *Journal of Gay and Lesbian Youth*, 5, pp. 33-61.
- Pizmony-Levy O., Shilo G., & Pinhasi B., 2009. "Is There a New Israeli Gay Teenager?", *Journal of LGBT Youth*, 6, pp. 340-368.
- Plummer K., 1995. Telling Sexual Stories: Power, Change and Social Worlds, New York: Routledge.

- Probyn E., 2005. Blush: Faces of Shame, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Remafedi G., French S., Story M., Resnick M. D., & Blum R., 1998. “*The Relationship Between Suicide Risk and Sexual Orientation: Results of a Population-Based Study*”, American Journal of Public Health, 88(1), pp. 57-60.
- Rivers I., 2011. Homophobic Bullying: Research and Theoretical Perspectives. New York: Oxford University Press.
- Rochlin M., 1994. “Sexual Orientation of the Therapist and Therapeutic Effectiveness with Gay Clients”. In Gonsiorek J. (ed.), *A Guide to Psychotherapy with Gay and Lesbian Clients* (pp. 21-29), New York: Harrington Press.
- Rosario M., Schrimshaw E. W., & Hunter J., 2008. “*Predicting Different Patterns of Sexual Identity Development Over Time Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth: A Cluster Analytic Approach*”, American Journal of Community Psychology, 42(3-4), pp. 266-282.
- Russell S. T., & Clarke T. J., 2009. “*Are Teens ‘Post-Gay’? Contemporary Adolescents’ Sexual Identity Labels*”, Journal of Youth Adolescence, 38, pp. 884-890.
- Savin-Williams R. C., 2001. “*A Critique of Research on Sexual-Minority Youths*”, Journal of Adolescence, 24, pp. 5-13.
- Savin-Williams R. C., 2005. The New Gay Teenager, Cambridge: Harvard University Press.
- Scheidlinger S., 1995. “*The Small Healing Group – A Historical Overview*”, Psychotherapy, 32(4), pp. 657-668.
- Sedgwick K. E., 1990. The Epistemology of the Closet, Berkley: University of California Press.

Sedgwick K. E., 2003. Touching Feeling: Affect, Pedagogy, Performativity. Durham: Duke University Press.

Seidman S., 2002. Beyond the Closet: The Transformation of Gay and Lesbian Life, New York: Routledge.

Shenkman G., & Shmotkin D., 2011. "Mental Health among Israeli Homosexual Adolescents and Young Adults", *Journal of Homosexuality*, 58, pp. 97-116.

Shilo G., 2005. *Social Work Students' Attitudes toward Homosexuality*, Master Thesis, Tel Aviv University, Tel Aviv.

Shilo G., & Savaya R., 2011. "Effects of Family and Friend Support on LGB Youths' Mental Health and Sexual Orientation Milestones", *Family Relations*, 60(3), pp. 318-330.

Shilo G., & Savaya R., 2012. "Mental Health of Lesbian, Gay, and Bisexual Youth and Young Adults: Differential Effects of Age, Gender, Religiosity, and Sexual Orientation", *Journal of Research on Adolescence*, 22(2), pp. 310-325.

Shilo G., Pizmony-Levy O., Kama A., Lavee S., & Pinhassi B., 2006. Pride in Uniform: Israeli GLBT Army Climate Survey 2006 – Research Report. Tel Aviv: Israeli Gay Youth Organization. (In Hebrew)

Shively M., & De Cecco J., 1977. "Components of Sexual Identity", *Journal of Homosexuality*, 2, pp. 41-48.

Skeggs B., 1999. "Matter Out of Place: Visibility and Sexualities in Leisure Spaces", *Leisure Studies*, 18, pp. 213-232.

Smith L. H., Guthrie B. J., & Oakley D. J., 2005. "Studying Adolescent Male Sexuality: Where Are We?", *Journal of Youth and Adolescence*, 34(4), pp. 361-377.

Troiden R. R., 1979. "*Becoming Homosexual: A Model of Gay Identity Acquisition*", *Psychiatry*, 42, pp. 362-373.

Urbach H., 1996. "*Closets, Clothes, Disclosure*", *Assemblage*, 30, pp. 62-73.

Yalom I. D., 1995. The Theory and Practice of Group Psychotherapy, New York: Basic Books.

Table of Contents

Introduction.....	1
Theoretical and Empirical Contexts	5
Methodology	9
Reflexive Remarks	12
Structure of this Work	13
Gender Representation Questions	14
Not to Forget, Not to Remember – Retrospectives of <i>Igy</i> Members On Sexual Orientation Formation	19
The Dual Fun – On the Tension between a Youth Movement and a Support Group	25
Ways to Enter <i>Igy</i>	25
<i>Igy</i> as a Youth Movement	26
<i>Igy</i> as a “Playground”	29
<i>Igy as a Support Group</i>	33
Concluding Remarks	39
The War of the Worlds? The Initiation to the LGBT Space	41
<i>Igy</i> as a Separate and Safe Space.....	41
<i>Igy</i> as a Space of Cultural Connection	43
<i>Igy</i> as a Free Gay Space	46
The Initiation to the LGBT Community	49
“The Worlds’ Balance”	51
Concluding Remarks	54

“I Wouldn’t Have Chosen Differently”, Discussion on Identity.....	56
“I Have a Huge Pride Flag Laying in the Cupboard”, Publicity and Privacy in the Personal Exposure	64
Sexuality Without Sex? Conformity of the Sex Discourse	74
Summary and Conclusion	80
Bibliography	84

Abstract

This study undertakes to explore the experiences of male-homosexual teens who are members of *Igy*, an Israeli LGBTQ youth organization. Via a study based on open interviews with active members and counselors within the organization, this study seeks to analyze the various interpretations given by its subjects to their sexual tendencies and identity, and how those come into play with the organization's body of work.

The subjects' testimonies point to the existence of sublimated homophobia in their past; in addition to difficulties experienced by them in their earlier years, as far as coming to terms with their sexuality is concerned. The study indicates that their opting to attend the organization's various activities occurs at a stage when their sexuality is already nearly fully-formed; a time in which they seek out, by means of striking up new social interactions, to learn and assume a sexual identity which simultaneously, both fascinates and fazes them. This study reveals how the existence of a safe environment, coupled with a sphere where open discourse is actively encouraged, allow the members to deconstruct social stereotypes that have been internalized with regards to so-called homosexual inferiority; as well as by means of learning and initiation at the hands of their member-peers and counselors, present a new model of sexuality, towards which they nurture a sense of belonging, and even a degree of pride and uniqueness.

Igy's adopting of the Israeli youth movement model, has in turn allowed its members to position the organization and subsequently, themselves, in a place of equality to the rest of society; and in doing so, shirk off any morbid associations which may be attributed to support-group frameworks on the one hand, and to

homosexual tendencies, on the other. Whilst therapeutic practices are part and parcel of the weekly sessions, the study suggests that members are prone to highlight *Igy's* identity as a bona-fide youth movement, placing the "fun" aspect at the heart of their activities and thus, promoting the association of the homosexual experience with an array of positive aspects. Establishing and grounding the movement's activities in discussions and social play, allows its members to test their own boundaries and in doing so, enables them to add various new content into their identities, and to assume an identity embracing gay pride. Their time spent with *Igy* – an environment where everyone is allegedly "different", allows the teenage boys to position their sexuality as secondary at best; thus allowing them to take on the notion that whilst their sexual otherness is in fact significant; by no means does it make up the key – let alone, sole – aspect of their identity; and thus realize that they can effectively be different whilst at the same time, remain "just like everyone else."

The study indicates an embracing of a fluid identity model by the members, whereby each individual possesses a particular and subjective set of preferences; whilst undermining the homosexual-heterosexual traditional binary opposition. This allows the members to maintain their previous lifestyle and social environment, whilst at the same time, broadening it and carrying it over into new realms. Approaching sexuality as a wide spectrum of possibilities that are subject to fluidity and ever-changing definitions, is a model that has been whole-heartedly embraced by the members; one which allows them amongst other things, to view the act of coming out of the closet as an individual, private process that ought not to be rushed.

With that in mind, I argue that *Igy*, which embodies characteristics of both homo-normative conformity and political activism, is a unique, supportive organization

which adheres to a process of initiation whereby sexual identity is learned, formulated and embraced.

Ben-Gurion University of the Negev
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Sociology and Anthropology

**Being Different, Just Like Everyone Else:
A Study of Sexuality, Initiation and Identity
amongst *Igy* Teen Members**

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts (M.A)

By: Orren Brooks

Under the Supervision of: Prof. Niza Yanay

Signature of Student: _____

Date: 30.1.2014

Signature of Supervisor:

Date: 30.1.2014

Signature of Chairperson of the

Committee for Graduate Studies: _____

Date: _____

Ben-Gurion University of the Negev
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of Sociology and Anthropology

**Being Different, Just Like Everyone Else:
A Study of Sexuality, Initiation and Identity
amongst *Igy* Teen Members**

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts (M.A)

By: Orren Brooks
Under the Supervision of: Prof. Niza Yanay

January, 2014